

ΤΜΗΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ**1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ****1.1. Όραμα**

1.1.1. Το Τμήμα Περιβάλλοντος είναι η αρχή που προστατεύει και αναβαθμίζει το περιβάλλον στοχεύοντας στην αειφόρο ανάπτυξη και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής.

1.1.2. Ο ρόλος του Τμήματος Περιβάλλοντος είναι αφενός συμβουλευτικός και αφορά στη διαμόρφωση της πολιτικής της Κυβέρνησης σε θέματα περιβάλλοντος και αφετέρου εκτελεστικός αφού εφαρμόζει τις πλείστες νομοθεσίες που αποσκοπούν στην προστασία του περιβάλλοντος.

1.2. Αποστολή

1.2.1. Αποστολή του Τμήματος είναι η προστασία του περιβάλλοντος μέσα από την αποτελεσματική διαχείριση του και την ενδυνάμωση της ευαισθητοποίησης των πολιτών προς όφελος της υγείας, της ποιότητας ζωής και της βιοποικιλότητας για τη σημερινή κοινωνία και τις μελλοντικές γενιές. Αυτή επιτυγχάνεται μέσα από την ορθολογική χρήση πόρων και διαχείριση αποβλήτων, την εκ των προτέρων εκτίμηση των επιπτώσεων της ανάπτυξης στο περιβάλλον, τον έλεγχο της ρύπανσης, και την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής καθώς και των κινδύνων απώλειας ειδών και οικοτόπων, συνεισφέροντας ταυτόχρονα στην ενίσχυση της πράσινης ανάπτυξης.

1.2.2. Το Τμήμα έχει ουσιαστικό συντονιστικό ρόλο για την εφαρμογή νομοθεσιών και πολιτικών για την εφαρμογή των οποίων απαιτείται η συνεργασία με άλλα Υπουργεία και Τμήματα της Κυβέρνησης. Το Τμήμα αποτελείται από πέντε Κλάδους και ο κάθε ένας χειρίζεται διαφορετικό θεματολόγιο, σε πλήρη όμως συνεννόηση και συνεργασία με τους άλλους κλάδους, λόγω του οριζόντιου χαρακτήρα των περιβαλλοντικών προκλήσεων και προβλημάτων. Οι κλάδοι αυτοί είναι: Έλεγχου της Ρύπανσης των Νερών, Διαχείρισης Αποβλήτων, Εκτίμησης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, Προστασίας της Φύσης και της Βιοποικιλότητας και Κλιματικής Δράσης. Το Τμήμα Περιβάλλοντος είναι η Περιβαλλοντική Αρχή του κράτους αφού ένας από τους βασικότερους ρόλους που διαδραματίζει είναι η διαδικασία της εκτίμησης των επιπτώσεων στο περιβάλλον από έργα, σχέδια και προγράμματα.

1.2.3. Ο ρόλος του Τμήματος δεν περιορίζεται στις δραστηριότητες του στο εθνικό επίπεδο αλλά επεκτείνεται και στο ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο. Είναι Εθνικό Σημείο Επαφής σε αριθμό διακυβερνητικών Οργανισμών όπως η CSD (Επιτροπή για την Αειφόρο Ανάπτυξη των Ηνωμένων Εθνών), η MCSD (Μεσογειακή Επιτροπή για την Αειφόρο Ανάπτυξη), το MAP (Μεσογειακό Πρόγραμμα Δράσης της Σύμβασης της Βαρκελώνης, και η UNEP, και οι Συνθήκες CITES για το Διεθνές Εμπόριο Απειλούμενων Ειδών Χλωρίδας και Πανίδας, της Βέρνης για την προστασία της Ευρωπαϊκής Άγριας Ζωής και Φυσικών Οικοτόπων, της Βασιλείας για τις Διασυνοριακές Μεταφορές Επικίνδυνων Αποβλήτων, της Βιέννης και του Πρωτοκόλλου του Μόντρεαλ για τις Ουσίες που Καταστρέφουν τη Στοιβάδα του Όζοντος, της Βιολογικής Ποικιλομορφίας, του Πρωτοκόλλου της Βιοασφάλειας, της Καταπολέμησης της Ερημοποίησης, των Κλιματικών Αλλαγών, της Ramsar για την Προστασία των Υδροβιότοπων, της Εκτίμησης των Διασυνοριακών Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, καθώς και του Άρχους για την Πρόσβαση του Κοινού σε Πληροφορίες Σχετικές με το Περιβάλλον.

- 1.2.4.** Επίκεντρο των δραστηριοτήτων του Τμήματος Περιβάλλοντος κατά το 2016 ήταν η εφαρμογή των διαφόρων νομοθετημάτων και πολιτικών που αποσκοπούν στην προστασία του περιβάλλοντος στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων του.

2. ΚΛΑΔΟΣ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ ΤΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

2.1. Εκτίμηση των Επιπτώσεων στο Περιβάλλον

- 2.1.1.** Ένας από τους βασικότερους ρόλους του κλάδου των Εκτίμησης των Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων είναι οι διαδικασίες αξιολόγησης και εκτίμησης των επιπτώσεων στο Περιβάλλον από έργα και από σχέδια ή/και προγράμματα. Οι δύο αυτές διαδικασίες διέπονται από τους ακόλουθους νόμους:

- Οι περί της Εκτίμησης των Επιπτώσεων στο Περιβάλλον από Ορισμένα Έργα Νόμοι 2005-2014 (Ν.140(Ι)/2005)
- Ο περί της Εκτίμησης των Επιπτώσεων στο Περιβάλλον από Ορισμένα Σχέδια και/ή Προγράμματα Νόμος (Ν.102(Ι)/2005)

- 2.1.2.** Επιπλέον μια ακόμη διαδικασία που εντάσσεται στον κλάδο είναι η διαβούλευση με αρμόδια τμήματα για αιτήσεις που αφορούν αναπτύξεις πριν τη διαδικασία έκδοσης πολεοδομικής άδειας, άδειας οικοδομής ή τελικής έγκρισης, καθώς και διαβουλεύσεις για ανταλλαγή γης, παραχωρήσεις ή άλλες χρήσεις γης, Επιπρόσθετα, γίνεται αξιολόγηση έργων για έκδοση πιστοποιητικού τελικής έγκρισης που εντάσσεται στην παρακολούθηση των όρων της Περιβαλλοντικής Γνωμάτευσης.

- 2.1.3.** Σε εθνικό επίπεδο, κατά το 2016 συνεχίστηκε η εφαρμογή των Περί της Εκτίμησης των Επιπτώσεων στο Περιβάλλον από Ορισμένα Έργα Νόμων (Αρ. 140(Ι)/2005). Ο Νόμος εναρμόνισε την Ευρωπαϊκή Οδηγία 85/337/ΕΟΚ, η οποία τροποποιήθηκε από τις Οδηγίες 97/11/ΕΚ και 2003/35/ΕΚ για την Ενσωμάτωση της Σύμβασης του ΕΣΡΟΟ και της Σύμβασης του Άρχους αντίστοιχα. Ο Νόμος αφορά τις αδειοδοτήσεις ορισμένων δημόσιων και ιδιωτικών έργων σύμφωνα με τα Παραρτήματα του Νόμου για τα οποία είναι απαραίτητη η αξιολόγηση των επιπτώσεων τους στο περιβάλλον πριν την έκδοση της αιτούμενης άδειας. Κατά το 2016 εξετάστηκαν 140 έργα εκ των οποίων τα 105 αφορούσαν Προκαταρκτικές Εκθέσεις Επιπτώσεων στο Περιβάλλον (ΠΕΕΠ) και 35 Μελέτες Εκτίμησης Επιπτώσεων στο Περιβάλλον (ΜΕΕΠ). Από το 2001 μέχρι το 2016 εξετάστηκαν συνολικά 797 ΜΕΕΠ και 1009 ΠΕΕΠ.

Έτος	2016	2001-2016
ΜΕΕΠ	35	797
ΠΕΕΠ	105	1009

- 2.1.4.** Μεταξύ των σημαντικότερων έργων που εξετάστηκαν κατά το 2016 και εκδόθηκε Γνωμάτευση είναι:

- ΜΕΕΠ για την κατασκευή και λειτουργία εργοστασίου εξευγενισμένου χρυσού της εταιρείας KHRYSANERA Ltd στην επαρχία Πάφου.
- ΜΕΕΠ για την κατασκευή και λειτουργία κατασκηνωτικού χώρου στα Λουτρά της Αφροδίτης εντός της περιοχής χερσονήσου Ακάμα.
- ΜΕΕΠ για την αποξήλωση των εγκαταστάσεων και υποδομών της Κυπριακής Εταιρείας Αποθήκευσης Πετρελαιοειδών στη Λάρνακα.
- ΜΕΕΠ για την προτεινόμενη ενοποιημένη ανάπτυξη μεγάλων και σύνθετων χρήσεων της εταιρείας GEORGE VASSILIOU LTD & ΑΛΛΟΙ στο Δήμο Πέγειας.

- 2.1.5.** Από το 2005 βρίσκεται σε ισχύ ο Περί της Εκτίμησης των Επιπτώσεων στο Περιβάλλον από ορισμένα Σχέδια και/η Προγράμματα, Νόμος (Αρ. 102(Ι)/2005) με τον οποίο μεταφέρθηκε στο Εθνικό Δίκαιο η σχετική οδηγία 2001/42/ΕΚ της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σύμφωνα με το Νόμο αυτό, πριν την οριστικοποίηση και έγκριση σχεδίων και προγραμμάτων σε τομείς όπως η γεωργία, η κτηνοτροφία, η αλιεία, οι μεταφορές, η διαχείριση αποβλήτων κλπ, θα πρέπει να εκπονείται Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) και να διασφαλίζεται η προστασία του Περιβάλλοντος.
- 2.1.6.** Κατά τη διάρκεια του 2016 εξετάστηκαν 6 ΣΜΠΕ, ενώ από το 2006 μέχρι το 2016 εξετάστηκαν 86 ΣΜΠΕ.

Έτος	2016	2006-2016
ΣΜΠΕ	6	86

- 2.1.7.** Συγκεκριμένα, κατά το 2016 εξετάστηκαν τα ακόλουθα σχέδια και προγράμματα:
- Τροποποίηση Επιχειρησιακού Προγράμματος "Ανταγωνιστικότητα και Αειφόρος Ανάπτυξη 2014-2020".
 - Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων Ελαίων και Υγρών Καυσίμων 2016-2022.
 - Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων Ελαστικών 2016-2022.
 - Σχέδιο Διαχείρισης Λοιπών Αποβλήτων 2016-2022.
 - ΣΜΠΕ για την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών για την κατάρτιση του 2^{ου} Σχεδίου Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού Κύπρου για την εφαρμογή της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ και για την κατάρτιση του Σχεδίου Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας για την εφαρμογή της Οδηγίας 2007/60/ΕΚ.
 - ΣΜΠΕ για το 1ο Σχέδιο Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας "Παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών για την κατάρτιση του 2ου Σχεδίου Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού Κύπρου για την εφαρμογή της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ και για την κατάρτιση του Σχεδίου Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας για την εφαρμογή της Οδηγίας 2007/60/ΕΚ".
- 2.1.8.** Μέσα στο 2016 ξεκίνησε η διαδικασία εναρμόνισης της εθνικής νομοθεσίας με τη νέα Οδηγία για την Εκτίμηση των Επιπτώσεων στο Περιβάλλον (Οδηγία 2014/52/ΕΕ για την τροποποίηση της Οδηγίας 2011/92/ΕΕ για την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον). Στα πλαίσια αυτά, το Τμήμα Περιβάλλοντος προχώρησε στην ετοιμασία νομοσχεδίου για την αντικατάσταση του Νόμου 140(Ι)/2005. Το προτεινόμενο νομοσχέδιο εναρμονίζει την εθνική νομοθεσία με τις πρόνοιες της νέας Οδηγίας ενώ αναμένεται να επιλύσει τα προβλήματα που προκύπτουν κατά την εφαρμογή του υφιστάμενου Νόμου αφού θα βελτιώσει, θα απλοποιήσει, θα ενοποιήσει και θα επιταχύνει τις διαδικασίες περιβαλλοντικής αξιολόγησης των έργων, με αποτέλεσμα την αποτελεσματικότερη προστασία του περιβάλλοντος. Οι βασικές πρόνοιες που τροποποιούνται αφορούν μεταξύ άλλων την εισαγωγή χρονικών προθεσμιών για την ετοιμασία και την ισχύ της Γνωμοδότησης και την πληροφόρηση του κοινού για τη λήψη απόφασης, τη διαφοροποίηση της εκπροσώπησης της Επιτροπής Εκτίμησης των Επιπτώσεων στο Περιβάλλον ώστε να αποτελείται από μέλη με αρμοδιότητα σχετική με την περιβαλλοντική νομοθεσία και κατάλληλα καταρτισμένα από τεχνική και επιστημονική άποψη για τα θέματα που εξετάζονται και τα έργα που αξιολογούνται, την κατάργηση της υποχρέωσης για υποβολή ΠΕΕΠ με την εισαγωγή διαδικασιών αρχικής διαλογής για μικρότερα έργα του Παραρτήματος II ώστε να αξιολογούνται μόνο τα έργα τα οποία αναμένεται να έχουν

σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον, και την εισαγωγή κοινών διαδικασιών για έργα που εμπíπτουν ή επηρεάζουν περιοχές του δικτύου (Natura 2000) για τα οποία απαιτείται η υποβολή μελέτης Δέουσας Εκτίμησης. Επίσης, εισάγονται πρόνοιες για τη δημιουργία Μητρώου Μελετητών Μελετών Εκτίμησης Επιπτώσεων στο Περιβάλλον, οδηγίες για το εύρος και το περιεχόμενο των ΜΕΕΠ, πρόνοιες για ενστάσεις, διοικητικές προσφυγές, αδικήματα και ποινές, αναθεωρημένες πρόνοιες για την ενημέρωση και πληροφόρηση του κοινού, και πρόνοιες για επιθεωρητές για εποπτεία της συμμόρφωσης με τους περιβαλλοντικούς όρους που καθορίζονται στις γνωματεύσεις. Διασφαλίζεται ακόμα ο συντονισμός με άλλες διαδικασίες από τις οποίες απαιτείται η ετοιμασία παρόμοιων μελετών ή αξιολογήσεων, όπως και η εξέταση των εναλλακτικών επιλογών ενός έργου σε πιο συστηματική βάση. Τέλος, τα Παραρτήματα I και II του Νόμου τροποποιούνται με στόχο τον αποτελεσματικότερο προσδιορισμό των έργων που δύνανται να προκαλέσουν σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον και τα οποία πρέπει να αξιολογούνται για την πιο γρήγορη αδειοδότηση των έργων, διασφαλίζοντας παράλληλα και την επαρκή προστασία του περιβάλλοντος. Το νομοσχέδιο έχει τεθεί σε διαδικασία διαβούλευσης με όλους τους εμπλεκόμενους και το κοινό, έχει τύχει νομοτεχνικού ελέγχου και αναμένεται η ψήφιση του από τη Βουλή των Αντιπροσώπων εντός του 2017.

2.1.9. Για σκοπούς εναρμόνισης με την Οδηγία 2014/52/ΕΕ σχετικά με την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον και για την καλύτερη ενημέρωση και συμμετοχή του κοινού στις διαδικασίες εκτίμησης των επιπτώσεων στο περιβάλλον, έχει επίσης ξεκινήσει η δημιουργία διαδικτυακής πλατφόρμας ενημέρωσης.

2.1.10. **Επιθεωρήσεις:** Για κάλυψη των αναγκών, το Τμήμα Περιβάλλοντος προχώρησε στην αγορά υπηρεσιών 4 ατόμων για την διεξαγωγή επιθεωρήσεων κατά το 2016 για τις Επαρχίες Λευκωσίας, Λάρνακας/Αμμοχώστου, Λεμεσού και Πάφου, στα πλαίσια εφαρμογής των περί της Εκτίμησης των Επιπτώσεων από Ορισμένα Έργα Νόμων 2005-2014 (Ν.140(Ι)/2005 έως 2014) και του περί της Εκτίμησης των Επιπτώσεων από Σχέδια/Προγράμματα (Ν.102(Ι)/2005). Οι τέσσερις συμβάσεις ξεκίνησαν τον Ιούνιο του 2016 και έληξαν τον Δεκέμβριο του ίδιου έτους .

2.2. Εφαρμογή των Προνοιών της Σύμβασης του Άρχους για την Πρόσβαση στην Πληροφόρηση και τη Συμμετοχή του Κοινού στη Λήψη Αποφάσεων

2.2.1. Η Κύπρος υπέγραψε τη Σύμβαση του Άρχους για την πρόσβαση του κοινού στην πληροφόρηση, τη δημόσια συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη για περιβαλλοντικά θέματα. Ο Νόμος για την Πρόσβαση του Κοινού σε Πληροφορίες που είναι Σχετικές με το Περιβάλλον (Ν.119(Ι)/2004) βρίσκεται σε ισχύ από το 2004 και εφαρμόζει τις πρόνοιες του πρώτου πυλώνα της Σύμβασης του Άρχους, διασφαλίζοντας το δικαίωμα των πολιτών για πρόσβαση στην περιβαλλοντική πληροφόρηση. Αναφορικά με το δεύτερο πυλώνα της Σύμβασης, οι πρόνοιες της περιβαλλοντικής νομοθεσίας προβλέπουν την ενεργό και έγκαιρη συμμετοχή του κοινού στη λήψη αποφάσεων για έργα, προγράμματα, σχέδια και νομοθεσίες που αφορούν το περιβάλλον μέσω της διεξαγωγής δημόσιων διαβουλεύσεων και ακροάσεων. Στα πλαίσια αυτά, το Τμήμα Περιβάλλοντος έχει μέχρι στιγμής διεξάγει ένα σημαντικό αριθμό διαβουλεύσεων και ακροάσεων κατά την ετοιμασία προγραμμάτων που αφορούσαν τις αρμοδιότητές του. Η νομοθεσία παρέχει επίσης το δικαίωμα στο κοινό να προσφύγει στη δικαιοσύνη σε περιπτώσεις μη-εφαρμογής των προνοιών της

Σύμβασης βάσει του Συντάγματος.

- 2.2.2.** Η συμμετοχή του κοινού σε αποφάσεις που αφορούν στο περιβάλλον, σύμφωνα με το δεύτερο πυλώνα της Σύμβασης, διασφαλίζεται κυρίως μέσα από τις πρόνοιες της νομοθεσίας για την εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον από ορισμένα έργα (Ν.140(Ι)/2005) και από σχέδια και προγράμματα (Ν.102(Ι)/2005). Το νομοσχέδιο που έχει ετοιμαστεί για την αντικατάσταση του Νόμου 140(Ι)/2005 προβλέπει την ενδυνάμωση της πληροφόρησης του κοινού για έργα που υπόκεινται σε διαδικασία εκτίμησης των επιπτώσεων τους στο περιβάλλον, και της συμμετοχής του ενδιαφερόμενου κοινού, όπως και τη διεξαγωγή δημόσιων διαβουλεύσεων και ακροάσεων κατά τα στάδια ετοιμασίας και εξέτασης της ΜΕΕΠ.
- 2.2.3.** Το Τμήμα Περιβάλλοντος βρίσκεται στο στάδιο δημιουργίας διαδικτυακής πλατφόρμας ενημέρωσης και συμμετοχής του κοινού στις διαδικασίες εκτίμησης των επιπτώσεων στο περιβάλλον. Για την ετοιμασία της πλατφόρμας έχει εξασφαλιστεί τεχνική βοήθεια από το Scottish Environmental Protection Agency (SEPA) μέσω της Ε.Ε. Το πρόγραμμα της τεχνικής βοήθειας θα έχει διάρκεια 2 μηνών και υπολογίζεται να ξεκινήσει το Σεπτέμβριο του 2017. Στόχος είναι μέσω της πλατφόρμας να παρέχονται πληροφορίες αναφορικά με τα έργα, σχέδια και προγράμματα που βρίσκονται σε διαδικασία εκτίμησης των επιπτώσεων τους στο περιβάλλον, συμπεριλαμβανομένων των ΜΕΕΠ και ΣΜΠΕ, των προτεινόμενων έργων, σχεδίων και προγραμμάτων που εξετάζονται, και τις διαδικασίες συμμετοχής του κοινού, συμπεριλαμβανομένων και πρακτικών ρυθμίσεων και χρονοδιαγραμμάτων για υποβολή απόψεων. Μέσω της πλατφόρμας θα είναι επίσης διαθέσιμο στο κοινό αρχείο αναφορικά με τις Μελέτες που υποβλήθηκαν και τις σχετικές Γνωματεύσεις που εκδόθηκαν, όπως και πληροφορίες για τη νομοθεσία και κατευθυντήριες γραμμές για την ετοιμασία και υποβολή Μελετών, τα στάδια της διαδικασίας, κτλ., ενώ θα παρέχεται η δυνατότητα υποβολής απόψεων για τα έργα που εξετάζονται μέσω της ιστοσελίδας.
- 2.2.4.** Έχει επίσης τεθεί σε λειτουργία εκπαιδευτική ιστοσελίδα για τις διαδικασίες εκτίμησης των επιπτώσεων στο περιβάλλον, η οποία απευθύνεται στις αδειοδοτούσες αρχές, τα αρμόδια κυβερνητικά τμήματα και τους μη-κυβερνητικούς οργανισμούς που εμπλέκονται στις διαδικασίες αξιολόγησης. Στον ιστοχώρο περιλαμβάνονται αναλυτικές πληροφορίες σχετικά με τις περιβαλλοντικές νομοθεσίες για την εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον, τους στόχους και τα στάδια που ακολουθούνται κατά τις διαδικασίες αξιολόγησης, την κατηγοριοποίηση των έργων για τα οποία ετοιμάζεται ΜΕΕΠ (Παράρτημα Ι) και των έργων για τα οποία υποβάλλεται σε πρώτο στάδιο ΠΕΕΠ (Παράρτημα ΙΙ), τα περιεχόμενα των ΜΕΕΠ, ΠΕΕΠ και ΣΜΠΕ, και τα στοιχεία που πρέπει να συνοδεύουν τις μελέτες.

2.3. Σύμβαση Espoo

- 2.3.1.** Η Σύμβαση Espoo για τη διασυνοριακή Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων στοχεύει στην αποτελεσματική εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων που προκύπτουν από έργα ή δραστηριότητες σε ένα κράτος-μέρος, τα οποία ενδέχεται να επιφέρουν αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον ενός άλλου κράτους-μέρους, που σε πολλές περιπτώσεις, αλλά όχι αναγκαστικά, τυχάνει να είναι γειτονικό.
- 2.3.2.** Η Σύμβαση Espoo υπεγράφη το 1991 από 29 χώρες και από την Ε.Ε. και διεύρυνε και ενίσχυσε τις απαιτήσεις για διαβουλεύσεις σχετικά με τις διασυνοριακές επιπτώσεις που προβλέπονται από την Οδηγία 85/337/ΕΟΚ σχετικά με την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων στο περιβάλλον (όπως τροποποιήθηκε και από την

Οδηγία 97/11/ΕΚ τον Μάρτιο του 1997). Η Κύπρος προσχώρησε στη Σύμβαση το 2000.

2.3.3. Για την πλήρη εναρμόνιση της Κυπριακής Νομοθεσίας με την εν λόγω Σύμβαση, έχει προωθηθεί η υιοθέτηση δύο τροποποιήσεων της Σύμβασης, οι οποίες καθιστούν ευκολότερη την συμμετοχή και ενημέρωση του κοινού όσον αφορά τις πρόνοιες της Σύμβασης, προωθούν καλύτερα την διεθνή συνεργασία για επίλυση διασυνοριακών περιβαλλοντικών ζητημάτων, ενισχύουν τη συνέργεια της Σύμβασης με άλλες περιβαλλοντικές νομοθετικές διατάξεις και ενδυναμώνουν τη σημασία των διασυνοριακών επιπτώσεων με την περίληψη περισσότερων έργων στο Παράρτημα Ι της Σύμβασης.

2.3.4. Οι τροποποιήσεις εγκρίθηκαν από το Υπουργικό Συμβούλιο, και το σχετικό νομοσχέδιο έχει ψηφιστεί από τη Βουλή των Αντιπροσώπων με δημοσίευση στην επίσημη εφημερίδα της Δημοκρατίας στις 26.12.16, ενώ ακολούθως υπογράφηκε από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Έχουν επικυρωθεί από τη Δημοκρατία και τέθηκαν σε ισχύ στις 16.05.17.

2.4. Πρωτόκολλο SEA

2.4.1. Το Πρωτόκολλο Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης της Σύμβασης για την Εκτίμηση των Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων σε Διασυνοριακό Πλαίσιο (SEA Protocol) στοχεύει να διασφαλίσει μέσω της προώθησης σαφών, διαφανών και αποτελεσματικών διαδικασιών, τη βελτίωση της δημόσιας συμμετοχής στη στρατηγική περιβαλλοντική εκτίμηση, καθώς και την προαγωγή της βιώσιμης ανάπτυξης και την επίτευξη υψηλότερου επίπεδου προστασίας του περιβάλλοντος σε όλες του τις παραμέτρους.

2.4.2. Οι πρόνοιες του Πρωτοκόλλου σε μεγάλο βαθμό ήδη υλοποιούνται μέσω του περί της Εκτίμησης των Επιπτώσεων στο Περιβάλλον από Ορισμένα Σχέδια και/ή Προγράμματα Νόμου (Ν.102(Ι)/2005), που βρίσκεται εν ισχύ. Παρόλα αυτά, το πρωτόκολλο καθιστά πιο σαφές και αποτελεσματικά πλαίσια όσον αφορά τον καθορισμό και εξέταση των σχεδίων/ προγραμμάτων για τα οποία απαιτείται στρατηγική περιβαλλοντική εκτίμηση.

2.4.3. Συγκεκριμένα, το υπό αναφορά πρωτόκολλο θα διευκολύνει σημαντικά την ευρύτερη εφαρμογή των αρχών της εκτίμησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων σε σχέδια, προγράμματα και πολιτικές, και επίσης θα συμβάλει στην περαιτέρω ενίσχυση της συστηματικής ανάλυσης σημαντικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων που προκύπτουν από συγκεκριμένα σχέδια, προγράμματα ή/και πολιτικές.

2.4.4. Το Πρωτόκολλο SEA εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο, και το σχετικό νομοσχέδιο έχει ψηφιστεί από τη Βουλή των Αντιπροσώπων με δημοσίευση στην επίσημη εφημερίδα της Δημοκρατίας στις 26.12.16, ενώ ακολούθως υπογράφηκε από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Έχει επικυρωθεί από τη Δημοκρατία και τέθηκε σε ισχύ στις 16.05.17.

2.5. Αναθεώρηση της Περιβαλλοντικής Συμμόρφωσης

2.5.1. Για τη βελτίωση της εφαρμογής της νομοθεσίας στα κράτη μέλη, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε την έναρξη της διαδικασίας για την αναθεώρηση της περιβαλλοντικής συμμόρφωσης (EIR) σε διετή κύκλο. Σκοπός του EIR είναι να στηρίξει την εφαρμογή των υφιστάμενων Ευρωπαϊκών περιβαλλοντικών νομοθεσιών. Βασικοί στόχοι του EIR είναι η βελτίωση της γνώσης για τα προβλήματα και τα κενά στην εφαρμογή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας σε κάθε κράτος μέλος, η εξεύρεση νέων λύσεων που να συμπληρώνουν τις διαδικασίες νομικής συμμόρφωσης, η αντιμετώπιση των λόγων μη-

συμμόρφωσης και η ανταλλαγή καλών πρακτικών. Στα πλαίσια αυτά η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υιοθέτησε στις 6.2.2017 Ανακοίνωση για την Αναθεώρηση της Περιβαλλοντικής Συμμόρφωσης η οποία συνοδεύεται από τον πρώτο γύρο εκθέσεων για το κάθε κράτος μέλος, οι οποίες περιγράφουν τις κύριες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν τα κράτη μέλη στην εφαρμογή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας. Για την ετοιμασία των τελικών εκθέσεων, εντός του 2016 είχαν διεξαχθεί εντατικές διαβουλεύσεις με το κάθε κράτος μέλος στη βάση των προκαταρκτικών πορισμάτων των εκθέσεων συμμόρφωσης.

2.6. Πράσινες Δημόσιες Συμβάσεις

- 2.6.1.** Οι Αναθέτουσες Αρχές του δημόσιου και ευρύτερου δημόσιου τομέα, με τη σημαντική αγοραστική δύναμη που διαθέτουν, μπορούν να επιδράσουν ως καταλύτες στην ανάπτυξη τεχνολογιών και προϊόντων πιο φιλικών προς το περιβάλλον, ενώ ταυτόχρονα, μπορούν να παραδειγματίσουν την κοινωνία. Οι Ευρωπαϊκές Οδηγίες, με τις οποίες ρυθμίζεται η εισαγωγή περιβαλλοντικών παραμέτρων κατά τη διαδικασία σύναψης δημόσιων συμβάσεων προμηθειών, υπηρεσιών και έργων, εναρμονίζονται με τον Νόμο περί σύναψης δημόσιων συμβάσεων της Κυπριακής Δημοκρατίας.
- 2.6.2.** Το Αναθεωρημένο Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τις Πράσινες Συμβάσεις εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 31/1/2012 (Αρ. Απ. 73.099). Το Σχέδιο περιλαμβάνει τις ομάδες προϊόντων, καθώς και τις περιβαλλοντικές παραμέτρους που προτείνονται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή μέσω της Εκπαιδευτικής Εργαλειοθήκης της (GPPToolkit). Σε συνέχεια της έγκρισης του από το Υπουργικό Συμβούλιο το Αναθεωρημένο Σχέδιο δημοσιεύτηκε για εφαρμογή από τις Αναθέτουσες Αρχές του Κράτους. Παράλληλα, υπήρξε καθοδήγηση σχετικά με την εφαρμογή των Πράσινων Συμβάσεων και από τους Οργανισμούς Δημοσίου Δικαίου, συμπεριλαμβανομένων και των Τοπικών Αρχών, οι οποίες, σύμφωνα με τις πρόνοιες του Σχεδίου Δράσης, έχουν την υποχρέωση για τη δημιουργία και εφαρμογή δικών τους Σχεδίων ή την υιοθέτηση του Εθνικού Σχεδίου Δράσης.
- 2.6.3.** Κατά το 2016 πραγματοποιήθηκαν διάφορες έρευνες αγοράς για την εύρεση πράσινων προϊόντων στην Κυπριακή αγορά. Στην ιστοσελίδα του Τμήματος Περιβάλλοντος έχουν αναρτηθεί δύο κατάλογοι με πράσινα προϊόντα που κυκλοφορούν στην κυπριακή αγορά. Ο ένας αφορά προϊόντα με πιστοποίηση από εγκεκριμένο φορέα και ο άλλος προϊόντα (χωρίς πιστοποίηση) που θεωρούνται φιλικότερα στο περιβάλλον από άλλα αντίστοιχα που χρησιμεύουν για τον ίδιο σκοπό. Το Τμήμα συμμετείχε στην Επιτροπή Αξιολόγησης Προσφορών για διαγωνισμό του Γενικού Λογιστηρίου όπου υπήρξε ενδιαφέρον για προϊόντα με οικολογική σήμανση.
- 2.6.4.** Αξίζει να σημειωθεί ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην Ανακοίνωση της για τον Οδικό Χάρτη για την Αποδοτικότερη Χρήση των Πόρων (COM (2011) 571) αναφέρει ότι προκειμένου να προωθήσει περαιτέρω την Αειφόρο Κατανάλωση και Παραγωγή θα ενισχύσει τις απαιτήσεις των Πράσινων Δημόσιων Συμβάσεων για οικολογικότερα προϊόντα και θα αξιολογήσει κατά ποσόν οι Πράσινες Δημόσιες Συμβάσεις είναι δυνατόν να συνδεθούν με έργα τα οποία χρηματοδοτούνται από Ευρωπαϊκά Ταμεία. Επίσης, το 7^ο Πρόγραμμα Δράσης για το Περιβάλλον προωθεί εντατικοποίηση των προσπαθειών ώστε τα κράτη μέλη να εφαρμόζουν πράσινα κριτήρια σε τουλάχιστον 50% των διαγωνισμών, ενώ θα εξεταστεί το ενδεχόμενο να θεσμοθετηθεί νομικά στο επίπεδο της Ε.Ε. η υποχρέωση εφαρμογής πράσινων κριτηρίων και για νέες κατηγορίες προϊόντων.

- 2.6.5.** Το 2016 πραγματοποιήθηκαν για τρίτη συνεχή χρονιά τα Βραβεία των Πράσινων Δημόσιων Συμβάσεων σε Αναθέτοντες Φορείς. Δόθηκαν συνολικά 20 βραβεύσεις, στις οποίες περιλαμβάνονταν βραβεία για τη γενική πολιτική των ΠΔΣ, καθώς και για επιμέρους κατηγορίες αγορών προϊόντων που σχετίζονται με την ενέργεια. Τα Βραβεία των Πράσινων Δημοσίων Συμβάσεων του 2016, πραγματοποιήθηκαν παράλληλα με τα αντίστοιχα βραβεία ComptaVerde στην Ιταλία και σε συνεργασία με το Ίδρυμα Οικοσυστήματα (La Fondazione Ecosistemi) της Ιταλίας πραγματοποιήθηκε σύνδεση μέσω διαδικτύου.
- 2.6.6.** Το Τμήμα Περιβάλλοντος συμμετέχει ως εταίρος στο έργο GreenS του Ορίζοντα 2020, το οποίο στοχεύει στην υποστήριξη των Δημόσιων Αρχών και των Αρχών Τοπικής Αυτοδιοίκησης για διεκπεραίωση Πράσινων Δημόσιων Συμβάσεων για προϊόντα και υπηρεσίες που θα έχουν ως αποτέλεσμα την εξοικονόμηση ενέργειας και τη μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα. Επίσης, δημιουργεί δομές υποστήριξης των ΠΔΣ, ενισχύει τις Πράσινες Δημόσιες Συμβάσεις στα κράτη-μέλη που συμμετέχουν, μέσω εκπαιδύσεων, δημιουργία προτύπων εγγράφων διαγωνισμών και εφαρμογή τριών πιλοτικών εφαρμογών ανά κράτος συμμετοχής.
- 2.6.7.** Το Τμήμα Περιβάλλοντος υποστηρίζει, επίσης, το έργο Graspinno, το οποίο χρηματοδοτείται από το πρόγραμμα Med Interreg 2014-2020 και στο οποίο συμμετέχει το Τμήμα Δημοσίων Έργων. Το GRASPINNO επικεντρώνεται στην πράσινη καινοτομία, και ειδικότερα την πράσινη ενέργεια για την ενεργειακή ανακαίνιση των δημόσιων κτιρίων και επικεντρώνεται σε έξυπνες πόλεις και κοινότητες. Κύριοι στόχοι του έργου είναι η βελτίωση της ικανότητας των Δημοσίων Αρχών στην διαχείριση της ενεργειακής απόδοσης των κτηρίων, προς την κατεύθυνση της σχεδόν-μηδενικής κατανάλωσης ενέργειας, και η ενθάρρυνση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων να εισέλθουν στην αγορά της πράσινης ενέργειας.
- 2.7. Σύστημα Οικολογικής Διαχείρισης και Ελέγχου (EMAS)**
- 2.7.1.** Το 2012 ψηφίστηκε ο περί της Εκούσιας Συμμετοχής Οργανισμών σε Κοινοτικό Σύστημα Οικολογικής Διαχείρισης και Ελέγχου Νόμος (Ν.10(Ι)/2012), ο οποίος καθορίζει τις ευθύνες του Τμήματος Περιβάλλοντος, ως του αρμόδιου φορέα, αναφορικά με την καταχώριση οργανισμών στο μητρώο EMAS, τον έλεγχο της εγγραφής και τη διατήρηση των οργανισμών στο μητρώο, και την αναστολή ή διαγραφή της καταχώρισης οργανισμών από το μητρώο, σύμφωνα με τις πρόνοιες του Κανονισμού 1221/2009/ΕΚ.
- 2.7.2.** Το Τμήμα Περιβάλλοντος εφάρμοσε κατά το 2015 στα κεντρικά γραφεία του στη Λευκωσία το EMAS, με στόχο την προστασία του περιβάλλοντος και από τις δικές του δραστηριότητες. Το σύστημα έχει επαληθευτεί και το Τμήμα Περιβάλλοντος έχει καταγραφεί στο μητρώο του EMAS.
- 2.7.3.** Μέχρι τα τέλη του 2016, είχαν καταχωρηθεί στο μητρώο EMAS συνολικά 85 εταιρείες/οργανισμοί.
- 2.7.4.** Το Τμήμα Περιβάλλοντος στηρίζει το έργο LIFE BRAVER (LIFE15-ENV/IT/000509) στο οποίο συμμετέχει ως εταίρος από την Κύπρο η εταιρεία Συμβούλων ENVITECH (Environmental Technology) Ltd και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Στόχοι του έργου είναι να ενισχύσει της νομοθετικές ελαφρύνσεις για τις επιχειρήσεις και οργανισμούς που έχουν υιοθετήσει το EMAS, να εντάξει το EMAS σε περισσότερα νομοθετήματα για να γίνει πιο γνωστό, να υιοθετηθεί ως μια μέθοδος εντοπισμού και καταγραφής περιβαλλοντικών ζητημάτων, και να αυξήσει τα κίνητρα στις μικρομεσαίες

επιχειρήσεις.

2.8. Ευρωπαϊκό Οικολογικό Σήμα (EU Ecolabel)

- 2.8.1.** Τον Ιανουάριο του 2010 τέθηκε σε εφαρμογή ο νέος Κανονισμός της Ε.Ε. 66/2010/ΕΚ σχετικά με το οικολογικό σήμα EU Ecolabel, οι σχετικές πρόνοιες του οποίου μεταφέρθηκαν στο εθνικό δίκτυο με το Νόμο Ν.184(Ι)/2011. Σκοπός του Οικολογικού Σήματος είναι η προαγωγή των προϊόντων τα οποία έχουν συγκριτικά περιορισμένες επιπτώσεις στο περιβάλλον και η παροχή στους καταναλωτές επακριβών και επιστημονικά επιβεβαιωμένων πληροφοριών και συμβουλών σε ότι αφορά τα προϊόντα. Το Τμήμα Περιβάλλοντος, ως η Αρμόδια Αρχή για το EU ECOLABEL, προωθεί το σύστημα, τόσο όσον αφορά την ενημέρωση, όσο και την ενθάρρυνση των οργανισμών για την απονομή του Σήματος στα προϊόντα τους.
- 2.8.2.** Έχει αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του Τμήματος Περιβάλλοντος κατάλογος με τα προϊόντα που έχουν βραβευθεί με το Ευρωπαϊκό Οικολογικό Σήμα στην Κύπρο.
- 2.8.3.** Το 2016, απονεμήθηκε το EU Ecolabel σε 18 προϊόντα. Μέχρι το τέλος του 2016, καταγράφονται συνολικά στην οικογένεια του EU Ecolabel 25 προϊόντα και 1 Υπηρεσία.

2.9. Περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση

- 2.9.1.** Στα πλαίσια του προγράμματος του Τμήματος Περιβάλλοντος για εκστρατείες περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης συνεχίστηκε η χρηματοδότηση εκδηλώσεων που διοργανώνονται από διάφορους φορείς, όπως μη-κυβερνητικές οργανώσεις και σχολεία. Κατά το 2016, το Τμήμα Περιβάλλοντος έδωσε χορηγίες για σκοπούς περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης συνολικού ύψους €11.849.

2.10. Περιβαλλοντικός Θόρυβος

- 2.10.1.** Ο έλεγχος και η διαχείριση του περιβαλλοντικού θορύβου στην Κύπρο γίνεται μέσω του Νόμου για την Αξιολόγηση και Διαχείριση του Περιβαλλοντικού Θορύβου (Ν.224(Ι)/2004), ο οποίος βρίσκεται σε εφαρμογή από το 2004. Ο Νόμος καλύπτει τον περιβαλλοντικό θόρυβο στον οποίο εκτίθενται οι άνθρωποι, ιδιαίτερα σε περιοχές πυκνής δόμησης, δημόσια πάρκα ή άλλες ήσυχες περιοχές πολεοδομικών συγκροτημάτων, ήσυχες περιοχές της υπαίθρου, καθώς και κοντά σε σχολεία, νοσοκομεία και άλλα κτίρια, και σε περιοχές ευαίσθητες σε θορύβους.
- 2.10.2.** Το Τμήμα Περιβάλλοντος ολοκλήρωσε το 2016 το περί Αξιολόγησης και Διαχείρισης του Περιβαλλοντικού Θορύβου (Σχέδια Δράσης) Διάταγμα του 2016, μετά από διαβούλευση με τα αρμόδια Τμήματα, το οποίο εγκρίθηκε από τον Υπουργό Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος και δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας στις 24 Μαρτίου 2016. Το Διάταγμα περιλαμβάνει δράσεις του Σχεδίου Δράσης της σύμβασης «Παροχή υπηρεσιών για την ετοιμασία Στρατηγικών Χαρτών Θορύβου για τα πολεοδομικά συγκροτήματα Λευκωσίας και Λεμεσού με πληθυσμό μεγαλύτερο των 100.000 ατόμων και για τους οδικούς άξονες με περισσότερες από 3.000.000 κινήσεις το χρόνο» για την αντιμετώπιση της έκθεσης του πληθυσμού σε υψηλά επίπεδα θορύβου. Συγκεκριμένα, τα μέτρα στοχεύουν στη μείωση του θορύβου από οδικές μεταφορές, με χρονικό ορίζοντα υλοποίησης τους το έτος 2018, και χωρίζονται σε δύο άξονες – μέτρα στην πηγή και μέτρα στον αποδέκτη.
- 2.10.3.** Εντός του 2016, ετοιμάστηκαν οι όροι εντολής του Διαγωνισμού με θέμα «Παροχή υπηρεσιών για την εκπόνηση στρατηγικών χαρτών θορύβου και σχεδίων δράσης για το

πολεοδομικό συγκρότημα Λάρνακας με πληθυσμό άνω των 100.000 ατόμων και οδικούς άξονες με περισσότερες από 3.000.000 κινήσεις και για τον καθορισμό οριακών τιμών για θορύβους οδικής και αεροπορικής κυκλοφορίας κοντά στα αεροδρόμια και θορύβους σε βιομηχανικούς χώρους» και η προκήρυξη της προσφοράς έγινε στις 8 Σεπτεμβρίου 2016. Εντός της προθεσμίας υποβολής των προσφορών, που ορίστηκε στις 25 Οκτωβρίου 2016, υποβλήθηκαν συνολικά 5 προσφορές, οι οποίες αξιολογήθηκαν από την Επιτροπή Αξιολόγησης.

2.10.4. Επίσης, κατά το 2016 το Τμήμα εξέτασε 3 παράπονα πολιτών για θόρυβο από οδικές μεταφορές και βιομηχανικές εγκαταστάσεις, ενώ αξιολόγησε 3 περιβαλλοντικές μελέτες (ΜΕΕΠ / ΠΕΕΠ) που περιλάμβαναν μετρήσεις θορύβου από την κατασκευή και λειτουργία οδικών αξόνων και βιομηχανικών εγκαταστάσεων.

2.11. Εκπομπή Ήχου από τα Κέντρα Αναψυχής

2.12. Ο περί Κέντρων Αναψυχής (Άδειες Εκπομπής Ήχου) Νόμος του 2016 δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας στις 22 Απριλίου 2016 και αφορά τη χορήγηση άδειας εκπομπής ήχου σε κέντρα αναψυχής για την εκπομπή ήχου στους εξωτερικούς τους χώρους, στην οποία θα καθορίζονται τα μέγιστα επιτρεπτά όρια εκπομπής ήχου, τα όργανα ελέγχου της έντασης ήχου που θα χρησιμοποιούνται, καθώς και η θέση των οργάνων αυτών στην περίμετρο της ακίνητης ιδιοκτησίας του κέντρου αναψυχής ή/και στο εσωτερικό του.

2.13. Το Τμήμα Περιβάλλοντος προχώρησε στην εφαρμογή του άρθρου 3(3) του πιο πάνω Νόμου με την ετοιμασία των όρων εντολής για το Διαγωνισμό «Παροχή υπηρεσιών με βάση τις πρόνοιες του περί Κέντρων Αναψυχής (Άδειες Εκπομπής Ήχου) Νόμου του 2016 για (α) τον καθορισμό ανώτατων επιτρεπτών ορίων εκπομπής ήχου στο εξωτερικό των κέντρων αναψυχής (β) τις προδιαγραφές που πρέπει να πληρούν τα όργανα ελέγχου έντασης ήχου και τα συστήματα ηλεκτρονικών υπολογιστών ή / και άλλα συστήματα (γ) τη μεθοδολογία που χρησιμοποιείται».

2.14. Ολοκληρωμένη Διαχείριση Παράκτιων Περιοχών

2.14.1. Το Τμήμα Περιβάλλοντος είναι το σημείο επαφής για τις Διεθνείς και Ευρωπαϊκές Πολιτικές που σχετίζονται με την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών, όσον αφορά την περιβαλλοντική διάσταση. Συνεπώς, είναι απαραίτητο να εφαρμόζει μια περιβαλλοντικά αειφόρο, οικονομικά δίκαιη, κοινωνικά υπεύθυνη και πολιτισμικά ευαίσθητη διαχείριση των παράκτιων ζωνών. Σημαντικά νομικά εργαλεία αποτελούν το Πρωτόκολλο Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Παράκτιων Περιοχών, ως μέρος της Σύμβασης της Βαρκελώνης και η Σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την εφαρμογή στην Ευρώπη της Ολοκληρωμένης Διαχείρισης των Παράκτιων Ζωνών.

2.14.2. Η Ολοκληρωμένη Διαχείριση Παράκτιων Περιοχών (ΟΔΠΠ) και ο Θαλάσσιος Χωροταξικός Σχεδιασμός (ΘΧΣ) αποτελούν συμπληρωματικά εργαλεία της Ολοκληρωμένης Θαλάσσιας Πολιτικής, που υιοθετήθηκε το 2007 και έχει ως στόχο τη βιώσιμη ανάπτυξη της ευρωπαϊκής θαλάσσιας οικονομίας και την καλύτερη προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος. Με βάση τα στοιχεία αυτά θεωρείται σημαντική η κοινή συναντίληψη των εργαλείων καθώς και η παράλληλη εφαρμογή τους.

2.14.3. Με βάση τα πιο πάνω, η Ομάδα Εργασίας ΘΧΣ/ΟΔΠΠ που συμπροεδρεύεται από το Τμήμα Εμπορικής Ναυτιλίας και το Τμήμα Περιβάλλοντος συνεδρίασε 3 φορές εντός του 2016 και αξιολόγησε τα σχετικά έγγραφα προσφοράς της Στρατηγικής και του Σχεδίου

Δράσης για την ΟΔΠΠ, το πρώτο παραδοτέο της Σύμβασης «Εκπόνηση Στρατηγικής και Σχεδίου Δράσης για την Ολοκληρωμένη Διαχείριση Παράκτιων Περιοχών (ΟΔΠΠ) για την περίοδο 2018-2028», και τη βαθμολόγηση των κριτηρίων της πολυκριτηριακής ανάλυσης στα πλαίσια του δεύτερου παραδοτέου της Σύμβασης.

2.14.4. Το Τμήμα Περιβάλλοντος στις 29 Αυγούστου 2016 υπόγραψε τη σύμβαση για την παροχή υπηρεσιών για την ετοιμασία Στρατηγικής και Σχεδίου Δράσης για την Ολοκληρωμένη Διαχείριση Παράκτιων Περιοχών (ΟΔΠΠ) για την περίοδο 2018-2028, με τον Ανάδοχο «ALA Planning Partnership Cons. LLC & Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας». Το έργο θα έχει κόστος €188.675 συν Φ.Π.Α. και θα συγχρηματοδοτηθεί από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Θάλασσα» 2014-2020 κατά 75% και από εθνικούς πόρους κατά 25%. Η διάρκεια εκτέλεσης της σύμβασης θα είναι 24 μήνες.

2.15. Ευρωπαϊκό Δίκτυο Περιβαλλοντικών και Διαχειριστικών Αρχών (EENA-MA)

2.15.1. Το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Περιβαλλοντικών Αρχών και Διαχειριστικών Αρχών για την Πολιτική Συνοχής (EENA) ιδρύθηκε το Σεπτέμβριο του 2004. Κύριος στόχος του είναι να συμβάλει στην ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης και της αειφόρου ανάπτυξης στο πλαίσιο των προγραμμάτων και έργων πολιτικής συνοχής. Το Τμήμα Περιβάλλοντος συμμετέχει στις συναντήσεις του Δικτύου που πραγματοποιούνται δύο φορές το χρόνο.

2.15.2. Τα συμπεράσματα των πιο πάνω συναντήσεων και οι εκθέσεις του Δικτύου προωθούνται στη Διαχειριστική Αρχή – τη Γενική Διεύθυνση Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων, Συντονισμού και Ανάπτυξης – με γνώμονα την περιβαλλοντική διαχείριση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων της πολιτικής συνοχής. Επιπρόσθετα, η συμμετοχή του Τμήματος Περιβάλλοντος στις εθνικές Επιτροπές Παρακολούθησης των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων συντείνει στην επίτευξη της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας των έργων.

2.15.3. Για την υλοποίηση των έργων και σχεδίων χορηγιών των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων της περιόδου 2014-2020 θα λαμβάνονται υπόψη οι δείκτες παρακολούθησης με περιβαλλοντική διάσταση, όπως η δημιουργία πράσινων ή γαλάζιων θέσεων εργασίας, η μείωση εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και η προστασία της βιοποικιλότητας.

3. ΚΛΑΔΟΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ

3.1. Ευρωπαϊκό Οικολογικό Δίκτυο Natura 2000

3.1.1. Προτεραιότητα για την Κύπρο αποτελεί η πλήρης και αποτελεσματική υλοποίηση και εφαρμογή της Ευρωπαϊκής Οδηγίας των Οικοτόπων για την προστασία των Ενδιαιτημάτων και των Ειδών (92/43/ΕΟΚ), μέσω του Ευρωπαϊκού Οικολογικού Δικτύου Natura 2000, το οποίο συνιστά τον ακρογωνιαίο λίθο της πολιτικής για την προστασία της βιοποικιλότητας. Το Μάρτιο του 2008, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε τον πρώτο ενημερωμένο κατάλογο των Τόπων Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ) - (SCI) για ένταξη στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο Natura 2000. Μέχρι το 2016 η Κύπρος καθόρισε 40 ΤΚΣ και ολοκλήρωσε 40 Διαχειριστικά Σχέδια.

3.1.2. Μετά την οριστικοποίηση του καταλόγου των Τόπων Κοινοτικής Σημασίας, τα Κράτη Μέλη υποχρεούνται να κηρύξουν τις περιοχές αυτές ως «Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (ΕΖΔ)» (Special Areas of Conservation - SAC), το αργότερο μέσα σε μια εξαετία και να καθορίσουν τις προτεραιότητες για τη διατήρηση σε ικανοποιητική κατάσταση των

τύπων οικοτόπων και ειδών κοινοτικού ενδιαφέροντος εντός αυτών και οι οποίες υπόκεινται στις διατάξεις του άρθρου 6 παρ. 1, 2, 3, 4 της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ. Η Κυπριακή Δημοκρατία έχει προχωρήσει με την κήρυξη 26 περιοχών του Δικτύου Natura 2000 σε Ειδικές Ζώνες Διατήρησης. Για τέσσερις από αυτές (Κοιλιάδα Διαρίζου, Ξερός Ποταμός, Βουνί Παναγίας και Λίμνη Ορόκληνης) έχουν εκδοθεί και σχετικά Διατάγματα Προστασίας και Διαχείρισης, όπου, σύμφωνα με τις διαδικασίες που προνοεί ο σχετικός Νόμος της Φύσης 153(I)/2003, τίθενται μέτρα και δράσεις προστασίας για τους οικοτόπους, τα είδη και τα ενδιαιτήματα τους, καθώς επίσης και οι επιτρεπόμενες και μη επιτρεπόμενες δραστηριότητες σε αυτές. Στόχος είναι η κήρυξη και των υπόλοιπων περιοχών ως «Ειδικές Ζώνες Διατήρησης» το συντομότερο δυνατό.

3.1.3. Το Τμήμα έχει προχωρήσει σε έργα εντός των περιοχών του Δικτύου Natura 2000, όπως έργα διατήρησης και αποκατάστασης φυσικών οικοτόπων και ειδών, καθαρισμού από απόβλητα και σκουπίδια, βελτίωση προσβάσεων για εξυπηρέτηση του κοινού, οριοθέτηση προστατευόμενων σημαντικών και σπάνιων εκτάσεων οικοτόπων και ειδών, δράσεις για αποτροπή χρήσης μηχανοκίνητων οχημάτων σε προστατευόμενες περιοχές, μέτρα ευαισθητοποίησης για το Δίκτυο Natura 2000 και μετρά μείωσης επιπτώσεων από φωτισμό.

3.2. Χωροκατακτητικά Ξένα Είδη

3.2.1. Τα χωροκατακτητικά ξένα είδη (ΧΞΕ) είναι είδη που, εξαιτίας ανθρώπινων δραστηριοτήτων, μεταφέρονται εκτός του φυσικού τους εύρους εξάπλωσης, επιβιώνουν, αναπαράγονται και εξαπλώνονται, με αρνητικές επιπτώσεις στην οικολογία της νέας τοποθεσίας τους, καθώς και σοβαρές οικονομικές και κοινωνικές συνέπειες. Τα ΧΞΕ αποτελούν μία από τις σημαντικότερες και αυξανόμενες αιτίες απώλειας βιοποικιλότητας και εξαφάνισης διάφορων ζωικών και φυτικών ειδών. Την 1/1/2015 τέθηκε σε ισχύ ο Κανονισμός 1143/2014, με στόχο την πρόληψη και διαχείριση της εισαγωγής και εξάπλωσης ΧΞΕ στην Ε.Ε. Ο Κανονισμός εισάγει σειρά απαγορεύσεων για τα ΧΞΕ που εγγράφονται σε Κατάλογο μετά από εκτίμηση κινδύνου και επιστημονική τεκμηρίωση για τις επιπτώσεις τους στην βιοποικιλότητα, ενώ τα κράτη-μέλη υποχρεούνται να λάβουν μέτρα πρόληψης και διαχείρισης της εισαγωγής και εξάπλωσης των ειδών αυτών. Ο πρώτος Κατάλογος περιλαμβάνει 37 είδη φυτών και ζώων και τέθηκε σε ισχύ τον Αύγουστο 2016 ενώ επίκειται η αναθεώρησή του με την προσθήκη 12 ειδών, τα οποία εγκρίθηκαν τον Ιούνιο 2017. Η Κύπρος έχει ετοιμάσει προσχέδιο νόμου για εφαρμογή του Κανονισμού σε εθνικό επίπεδο, το οποίο θα προωθηθεί εντός του 2017 για ψήφισή του σε νόμο.

3.3. Βιολογική Ποικιλομορφία

3.3.1. Η βιολογική ποικιλότητα – αποτελεί την ποικιλία των οικοσυστημάτων, των ζώντων οργανισμών (ζωικών και φυτικών ειδών) και των γονιδίων που μας περιβάλλουν. Είναι ζωτικής σημασίας για τον πλανήτη αφού παρέχει τρόφιμα, γλυκό νερό και καθαρό αέρα, καταφύγιο και φαρμακευτικές ουσίες, μετριάζει τις φυσικές καταστροφές, τους επιβλαβείς οργανισμούς και τις ασθένειες, και συμβάλλει στη ρύθμιση του κλίματος. Αποτελεί, επίσης, το φυσικό μας κεφάλαιο, καθώς παρέχει οικοσυστημικές υπηρεσίες στις οποίες στηρίζεται η οικονομία μας. Η συνεχιζόμενη υποβάθμιση και η απώλεια της βιοποικιλότητας θέτει σε κίνδυνο την παροχή των υπηρεσιών αυτών: απώλεια ειδών και ενδιαιτημάτων, απώλεια του φυσικού πλούτου μέσα από την απασχόληση που προκύπτει από τη φύση και απώλεια της ευημερίας του πλανήτη μας. Η απώλεια βιοποικιλότητας είναι η πιο κρίσιμη περιβαλλοντική απειλή σε παγκόσμια κλίμακα.

- 3.3.2.** Η Κυπριακή Δημοκρατία υπέγραψε στις 29.12.2011, τα Πρωτόκολλα της Καρθαγένης και της Ναγκόγια-Κουάλα Λουμπούρ, σχετικά με την ευθύνη και αποζημίωση για τις ζημιές που δυνατό να προκαλέσουν οι ζωντανοί γενετικά τροποποιημένοι οργανισμοί, και σχετικά με την πρόσβαση στους γενετικούς πόρους και τη δίκαιη και ισότιμη συμμετοχή στα οφέλη που προκύπτουν από τη χρήση τους (Access to Benefit Sharing), αντίστοιχα.
- 3.3.3.** Στην 13^η Διάσκεψη των Μερών για την Σύμβαση για τη Βιοποικιλότητα στο Κανκούν του Μεξικού έχει αποφασιστεί η ενσωμάτωση, η διατήρηση και η βιώσιμη χρήση της βιοποικιλότητας για την ευημερία. Έγιναν συμφωνίες σχετικά με τις δράσεις για την ενσωμάτωση της βιοποικιλότητας σε τομείς όπως η δασοκομία, η αλιεία, η γεωργία και ο τουρισμός, και οι οποίες στοχεύουν στην επίτευξη της Ατζέντας 2030 για τη βιώσιμη ανάπτυξη, καθώς και δράσεις για συγκεκριμένες θεματικές, όπως προστατευόμενες περιοχές, αποκατάσταση οικοσυστημάτων, θαλάσσια βιοποικιλότητα, βιοποικιλότητα και υγεία, συνθετική βιολογία και παραδοσιακές γνώσεις, και για την ενίσχυση της ικανότητας-ανάπτυξη και την κινητοποίηση χρηματοδοτικών πόρων.
- 3.3.4.** Στα πλαίσια της Σύμβασης για τη Βιοποικιλότητα σύμφωνα με τις πρόνοιες του Άρθρου 6, έχει ετοιμαστεί η Εθνική Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα στην Κύπρο η οποία περιλαμβάνει το Εθνικό Σχέδιο Δράσης (NBSAP). Στην Στρατηγική περιλαμβάνονται δράσεις και μέτρα για την ανάσχεση της απώλειας της βιοποικιλότητας και της προστασία της σε εθνικό επίπεδο. Στο πλαίσιο ετοιμασίας της Στρατηγικής έχει ολοκληρωθεί Σχέδιο Δράσεων και Μέτρων για τη Βιοποικιλότητα που ουσιαστικά αποτελεί ιεράρχηση τους. Η ετοιμασία αυτών των δύο μελετών θα συμβάλει στην εκπόνηση του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Βιοποικιλότητα το οποίο αποτελεί συμβατική υποχρέωση για την Κυπριακή Δημοκρατία. Επιπρόσθετα, θα ετοιμαστεί πρόταση για ψήφισμα από το Υπουργικό Συμβούλιο για εφαρμογή του σχεδίου.
- 3.4. Εμπόριο Άγριων Ειδών Χλωρίδας και Πανίδας**
- 3.4.1.** Το διεθνές εμπόριο ειδών άγριας ζωής, που ανέρχεται σε εκατομμύρια ευρώ το χρόνο, είναι η κυριότερη αιτία για την τεράστια μείωση του αριθμού πολλών ειδών ζώων και φυτών. Η Κύπρος, η οποία επικύρωσε τη Σύμβαση CITES (Κυρωτικός Νόμος Ν.74/ 2004), είναι υποχρεωμένη να ελέγχει το εμπόριο ειδών τα οποία διατρέχουν άμεσο κίνδυνο για εξαφάνιση και που συμπεριλαμβάνονται σε ένα κοινά αποδεκτό κατάλογο. Καθ' όλη τη διάρκεια του 2016 συνεχίστηκε ο συστηματικός έλεγχος των ειδών χλωρίδας και πανίδας που εισάγονταν ή εξαγόταν από την Κυπριακή Δημοκρατία. Στα πλαίσια αυτά το Τμήμα έλεγξε δεκάδες αιτήσεις για εισαγωγή ειδών, σε σχέση με τις πρόνοιες της Σύμβασης CITES.
- 3.5. Καταπολέμηση της Απερήμωσης**
- 3.5.1.** Η απερήμωση είναι ένα φαινόμενο που επηρεάζει πολλές χώρες του πλανήτη ανάμεσά τους και την Κύπρο. Το φαινόμενο αυτό συνεπάγεται την απώλεια της παραγωγικότητας των εδαφών με αποτέλεσμα την υποβάθμιση της γης σε άνυδρες, υπο-άνυδρες και ξηρές υπό-άνυδρες περιοχές. Αναγνωρίζοντας τους κινδύνους που συνεπάγεται η εξάπλωση του φαινομένου της απερήμωσης στο ίδιο το περιβάλλον και τη βιοποικιλότητα της Κύπρου, η Κυπριακή Δημοκρατία έχει επικυρώσει τη σχετική Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την Καταπολέμηση της Απερήμωσης (Νόμος Ν. 23(III)/1999), ενώ το 2008 ολοκληρώθηκε η ετοιμασία του προσχεδίου του Εθνικού Σχεδίου Δράσης (ΕΣΔ) για την Καταπολέμηση της Απερήμωσης. Το Τμήμα Περιβάλλοντος βρίσκεται στη διαδικασία διαλόγου για τη διαμόρφωση του τελικού

Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Καταπολέμηση της Απερήμωσης στην Κύπρο, το οποίο θα υποβληθεί στο Υπουργικό Συμβούλιο για έγκριση.

3.6. Πρόγραμμα για την Προστασία και Διαχείριση των Αλυκών Λάρνακας

3.6.1. Συνεχίστηκαν οι εργασίες της Επιτροπής Παρακολούθησης και Διαχείρισης των Αλυκών Λάρνακας, οι οποίες στόχο έχουν την προστασία και διαχείριση του ευαίσθητου οικοσυστήματος των Αλυκών Λάρνακας. Το Τμήμα Περιβάλλοντος σε συνεργασία και με τα άλλα αρμόδια Τμήματα, προχώρησε στην υλοποίηση δράσεων στην περιοχή, όπως συντήρηση κατασκευών περιμετρικά του μονοπατιού (παρατηρητήριο πουλιών και ξύλινη γέφυρα), καθαρισμοί εκατέρωθεν του μονοπατιού με κόψιμο χόρτων και κλάδεμα ακακίας, κλπ. Επίσης, έχει ετοιμαστεί μελέτη αποκατάστασης της περιοχής των Αλυκών στις Καμάρες από τις επιχωματώσεις. Το 2016, ολοκληρώθηκε η εκπόνηση Διαχειριστικού Σχεδίου για την προστατευόμενη περιοχή των Αλυκών Λάρνακας, το οποίο περιλαμβάνει μέτρα διαχείρισης και προστασίας για το σύμπλεγμα των υγροτόπων.

3.7. Διαχείριση της Χερσονήσου του Ακάμα

3.7.1. Το Υπουργικό Συμβούλιο, με απόφασή του στις 23 Φεβρουαρίου, 2010, ενέκρινε τα όρια της περιοχής «Χερσόνησος Ακάμα» για ένταξη στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο Natura 2000. Με βάση την πιο πάνω απόφαση, το Τμήμα Περιβάλλοντος είχε αποστείλει στις 26 Μαρτίου 2010 στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τα όρια και τα σχετικά δεδομένα της εν λόγω περιοχής, για ένταξη στο προαναφερόμενο Δίκτυο. Παράλληλα, προχώρησε και στην προώθηση της δημοσίευσης της εν λόγω απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου στην Επίσημη Εφημερίδα της Κυπριακής Δημοκρατίας η οποία εκδόθηκε στις 9 Απριλίου, 2010. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή με απόφαση της στις 18.11.2011 ενέκρινε την πρόταση της Κυπριακής Δημοκρατίας σχετικά με την ένταξη της Χερσονήσου του Ακάμα στο Δίκτυο NATURA 2000.

3.7.2. Το τελικό Διαχειριστικό Σχέδιο έχει ολοκληρωθεί τον Απρίλιο του 2016 και έχει αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του Τμήματος Περιβάλλοντος. Παράλληλα έχει ξεκινήσει η υλοποίηση των δράσεων προστασίας και ανάδειξης, ύψους €2.000.000,00, που προβλέπονται από το Σχέδιο και οι οποίες θα χρηματοδοτηθούν από τα Διαρθρωτικά Ταμεία.

3.8. Γενετικά Τροποποιημένοι Οργανισμοί

3.8.1. Από τον Μάιο του 2004 βρίσκεται σε ισχύ ο Νόμος που αφορά τη σκόπιμη ελευθέρωση γενετικά τροποποιημένων οργανισμών στο περιβάλλον (Ν.160 (I)/2003). Στα πλαίσια της συμμετοχής της Κύπρου στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης για την αδειοδότηση Γενετικά Τροποποιημένων Οργανισμών (ΓΤΟ) στην Ε.Ε, εκφράσθηκαν και κατά το 2016 αρνητικές θέσεις σε αιτήσεις που εξετάζει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τη διάθεση στην αγορά γενετικά τροποποιημένων προϊόντων.

3.8.2. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προχώρησε σε τροποποίησης της Οδηγίας για τους ΓΤΟ (2001/18/ΕΕ), ώστε να παρέχεται το δικαίωμα στα κράτη-μέλη να απαγορεύουν την καλλιέργεια ΓΤΟ σε μέρος ή και σε όλη την επικράτειά τους. Η Κύπρος ήταν ένα από τα κράτη-μέλη που διαπραγματεύτηκαν σκληρά και πέτυχαν τις πρόνοιες που συμπεριλαμβάνονται στα Συμπεράσματα του Συμβουλίου του 2008, ειδικά την αναφορά σε περιοχές με ειδικά αγρονομικά και περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά, περιλαμβανομένων μικρών απομονωμένων νησιών, να διασφαλίσουν ειδικά μέτρα

διαχείρισης ή περιορισμού, συμπεριλαμβανομένης της απαγόρευσης για καλλιέργεια ΓΤΟ. Σύμφωνα με την πάγια αρνητική θέση της ως προς τους γενετικά τροποποιημένους οργανισμούς, η Κύπρος ήταν υπέρ της παραχώρησης του δικαιώματος στα κράτη-μέλη να αποφασίζουν τα ίδια για την καλλιέργεια ΓΤΟ στο έδαφός τους και ήταν ενεργή και αυστηρή κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων για επίτευξη συμφωνίας. Τον Σεπτέμβριο του 2015, η Κύπρος, μέσω του Υπουργείου Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, υπέβαλε σχετικά αιτήματα, ώστε να εξαιρεθεί όλη η επικράτεια της από το γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής των ήδη εγκρισμένων ή υπό έγκριση ΓΤΟ για καλλιέργεια. Τον Νοέμβριο του ίδιου χρόνου η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενημέρωσε το Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος ότι τα αιτήματα της Κύπρου είχαν γίνει αποδεκτά από τους αιτητές και η επικράτεια της Κύπρου έχει εξαιρεθεί από το πεδίο εφαρμογής της καλλιέργειας για τους συγκεκριμένους ΓΤΟ.

3.9. Πρόγραμμα LIFE

- 3.9.1.** Το Πρόγραμμα για το Περιβάλλον και τη Δράση για το Κλίμα – LIFE – είναι το κύριο χρηματοδοτικό εργαλείο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το περιβάλλον. Τέθηκε σε ισχύ το 2014 και έχει διάρκεια μέχρι και το 2020. Το Πρόγραμμα αποτελείται από δύο Υπο-Προγράμματα, το Υπο-Πρόγραμμα για το Περιβάλλον και το Υπο-Πρόγραμμα για τη Δράση για το Κλίμα.
- 3.9.2.** Το Τμήμα Περιβάλλοντος ως Εθνικό Σημείο Επαφής, έχει την ευθύνη για ενημέρωση και στήριξη των πιθανών ενδιαφερόμενων φορέων να συμμετάσχουν με προτάσεις στις ετήσιες Προκηρύξεις. Σχετικό σεμινάριο πραγματοποιείται σε ετήσια βάση και σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή με θέμα τη συμμετοχή στο Πρόγραμμα και πληροφορίες για υποβολή προτάσεων. Κατά την Προκήρυξη του 2016 υποβλήθηκαν 16 προτάσεις με επικεφαλής δικαιούχο από Κύπρο οι οποίες αξιολογήθηκαν από την ΕΕ και αναμένεται να ξεκινήσει η χρηματοδότηση 3 προτάσεων, με υπολογιζόμενη έναρξη το καλοκαίρι του 2017.
- 3.9.3.** Σημειώνεται επίσης ότι από το Δεκέμβριο του 2015 το Τμήμα Περιβάλλοντος ως Εθνικό Σημείο Επαφής απέκτησε το δικό του έργο LIFE, το έργο Cyclamen, που στόχο έχει να ενδυναμώσει την παροχή πληροφοριών, καθοδήγησης και στήριξης των ενδιαφερομένων ομάδων για τη βελτίωση των προτάσεών τους. Μέσω του έργου Cyclamen αναμένεται και η πρόσληψη τεσσάρων Εμπειρογνομόνων, ούτως ώστε η υποστηρικτική ομάδα να είναι όσο το δυνατόν αρτιότερη και έτοιμη να παρέχει εξειδικευμένη υποστήριξη, όπου απαιτείται.

3.10. Διευθυντής Διαχειριστικού Σχεδίου του Ακάμα

- 3.10.1.** Το Τμήμα Περιβάλλοντος για εφαρμογή των σχετικών αποφάσεων του Υπουργικού Συμβουλίου, τον Απρίλιο του 2012, μετά από ανοικτό διαγωνισμό κατακύρωσε την προσφορά για την αγορά υπηρεσιών για Διευθυντή Έργου του Ακάμα, για περίοδο πέντε χρόνων στο Αρχιτεκτονικό Γραφείο Αντωνία Θεοδοσίου.
- 3.10.2.** Σε πρώτο στάδιο οι όροι εντολής του Διευθυντή Έργου είναι να υποβάλει σχετική Έκθεση στην οποία να περιγράφεται ο βαθμός στον οποίο υλοποιήθηκαν τα μέτρα τα οποία είχαν αποφασιστεί στο παρελθόν, ως επίσης οι λόγοι που εμπόδισαν την πλήρη υλοποίηση τους και να συνδράμει ουσιαστικά στην ετοιμασία Έγγραφων Διαγωνισμού, για την εκπόνηση από Ειδικούς Συμβούλους, Διαχειριστικού Σχεδίου για την περιοχή της Χερσονήσου, που θα έχει ως γενικό στόχο την οικονομική και κοινωνική αναζωογόνηση και ανάδειξη της περιοχής και των Κοινοτήτων.
- 3.10.3.** Στα πλαίσια των υποχρεώσεών της η Διευθύντρια Έργου, είχε συναντήσεις με εκπροσώπους πλείστων από τις κοινότητες του Ακάμα, και έχουν καταγράψει οι θέσεις,

απόψεις και εισηγήσεις τους, με σκοπό τον καταρτισμό και την προώθηση έργων στην περιοχή. Τα αποτελέσματα των συναντήσεων της, συμπεριλαμβανομένων δικών της εισηγήσεων, παρουσιάζονται στις δύο Εξαμηνιαίες Εκθέσεις που συντάξε.

- 3.10.4.** Κατά τη διάρκεια του 2016 η Διευθύντρια Έργου κατήρτισε και ενημέρωσε τον κατάλογο των προτεινόμενων κοινωφελών έργων για την κοινωνικο-οικονομική ανάπτυξη των χωριών Ακάμα, ενώ παράλληλα υποστήριξε την πρόοδο ωρίμανσής τους. Έντονη ήταν και η συνεργασία της με το Θεσμό της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας Πάφος 2017 όσον αφορά την προώθηση συμποσίου για τις αρχαιότητες του Ακάμα.

4. ΚΛΑΔΟΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ

- 4.1.** Η κυπριακή πολιτική που ακολουθείται στη διαχείριση αποβλήτων βασίζεται κυρίως στην ιεράρχηση των αποβλήτων (πρόληψη, προετοιμασία για επαναχρησιμοποίηση, ανακύκλωση, ανάκτηση, τελική διάθεση) για διασφάλιση περιβαλλοντικά ορθού χειρισμού τους. Απώτερος σκοπός της πολιτικής που εφαρμόζεται είναι η προστασία του περιβάλλοντος και της ανθρώπινης υγείας.
- 4.2.** Η εφαρμογή της περιβαλλοντικά ορθολογικής διαχείρισης των παραγόμενων αποβλήτων στην Κύπρο επιτυγχάνεται μέσω της εφαρμογής του περί Αποβλήτων Νόμου του 2011 (Ν.185(I)/2011) και του περί Συσκευασιών και Αποβλήτων Συσκευασιών Νόμου του 2002 (Ν. 32(I)/2002) και των τροποποιήσεών τους, καθώς και των Κανονισμών και Διαταγμάτων που εκδόθηκαν σύμφωνα με αυτούς. Η πιο πάνω νομοθεσία είναι απόρροια της ευρωπαϊκής πολιτικής και νομοθεσίας εναρμονισμένης και προσαρμοσμένης στο εθνικό δίκαιο.
- 4.3.** Η προστασία του περιβάλλοντος και της ανθρώπινης υγείας, σύμφωνα και με τον σκοπό του περί Αποβλήτων Νόμου, επιτυγχάνεται με τη θέσπιση μέτρων για μείωση/εξάλειψη των αρνητικών επιπτώσεων της παραγωγής και της διαχείρισης των αποβλήτων, την προώθηση της επαναχρησιμοποίησης, ανακύκλωσης, ανάκτησης και γενικά της περιβαλλοντικά ορθής διαχείρισης ώστε να μειώνεται η απόρριψή τους σε χώρους ταφής και να περιορίζεται ο συνολικός αντίκτυπος στη χρήση πόρων βελτιώνοντας την αποδοτικότητα της χρήσης τους. Παράλληλα, με την μείωση των επιπτώσεων και την προστασία του περιβάλλοντος, ο περί Συσκευασιών και Αποβλήτων Συσκευασιών Νόμος έχει σκοπό την διασφάλιση της λειτουργίας της αγοράς στη Δημοκρατία, την αποφυγή εμποδίων στο εμπόριο, και στρεβλώσεων ή περιορισμών στον ανταγωνισμό.
- 4.4.** Στα πλαίσια της εφαρμογής του περί Αποβλήτων Νόμου και του περί Συσκευασιών και Αποβλήτων Συσκευασιών Νόμου, παρατίθενται τα πιο κάτω για το έτος 2016.

4.5. Νομοθεσίες που διέπονται από την αρχή της Ευθύνης του παραγωγού

4.5.1. Διαχείριση Αποβλήτων Συσκευασιών

Το Τμήμα Περιβάλλοντος με βάση τη εισαγωγή της δυνατότητας για εξώδικη ρύθμιση στον περί Συσκευασιών και Αποβλήτων Συσκευασιών Νόμο προέβηκε το 2016 σε 77 επιθεωρήσεις, χωρίς επίδοση εξωδίκων, σε υπόχρεους παραγωγούς. Παράλληλα, έχει ετοιμαστεί και υποβληθεί στην Ε.Ε. έκθεση για τη διαχείριση αποβλήτων συσκευασιών με έτος αναφοράς το 2014 για τα ποσοστά ανάκτησης/ανακύκλωσης που έχουν επιτευχθεί. Για τους σκοπούς της έκθεσης λήφθηκαν υπόψη στοιχεία από 1890 οικονομικούς παράγοντες (παραγωγούς) και 20 εταιρείες ανακύκλωσης/ανάκτησης, τα οποία καταχωρήθηκαν και επεξεργάστηκαν στην βάση δεδομένων του Τμήματος

Περιβάλλοντος. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έκθεσης, η συνολική ανακύκλωση και η συνολική ανάκτηση αποβλήτων συσκευασιών για το 2014 ανέρχεται στο 58,7%. Οι αντίστοιχοι στόχοι που ορίζει η Οδηγία είναι για τη συνολική ανακύκλωση 55-80% και για ανάκτηση ή αποτέφρωση σε εγκαταστάσεις αποτέφρωσης αποβλήτων με ανάκτηση ενέργειας 60% για το 2012. Ειδικότερα για το κάθε ρεύμα συσκευασίας, τα ποσοστά ανακύκλωσης στην Κύπρο ήταν 32,2% για το γυαλί, 46,6% για το πλαστικό, 96,7% για το χαρτί/χαρτόνι, 97,4% μέταλλο, και 11,5% για το ξύλο. Οι αντίστοιχοι στόχοι που ορίζει η Οδηγία για την ανακύκλωση του κάθε υλικού είναι για το γυαλί 60%, για το πλαστικό 22,5% λαμβάνοντας υπόψη υλικά που ανακυκλώνονται εκ νέου σε πλαστικά, για το χαρτί/χαρτόνι 60%, για τα μέταλλα 50% και για το ξύλο 15%. Η έκθεση που αποστάληκε στην Ε.Ε. για το 2014 είναι αναρτημένη στην ιστοσελίδα του Τμήματος Περιβάλλοντος, στην ενότητα Διαχείριση Αποβλήτων (Ροές αποβλήτων- Συσκευασίες και Απόβλητα Συσκευασίας- Ετήσιες Εκθέσεις προς την Ε.Ε).

4.5.2. Διαχείριση Αποβλήτων Ηλεκτρικού και Ηλεκτρονικού Εξοπλισμού (ΑΗΗΕ)

- 4.5.2.1.** Τα ΑΗΗΕ είναι το πλέον αυξανόμενο ρεύμα παραγωγής αστικών αποβλήτων (με ρυθμό ανάπτυξης τριπλάσιο από τα υπόλοιπα απόβλητα στην Ε.Ε.). Η Ε.Ε. έχει ρυθμίσει την διαχείριση των αποβλήτων αυτών μέσω της Οδηγίας 2002/96/ΕΚ, μέσα από την οποία εφαρμόζεται η αρχή της ευθύνης του παραγωγού, δηλαδή όσοι τοποθετούν ηλεκτρικό και ηλεκτρονικό εξοπλισμό στην αγορά είναι υπόχρεοι είτε συλλογικά είτε ατομικά να επωμισθούν το κόστος της διαχείρισης των προϊόντων τους όταν αυτά γίνουν απόβλητα. Η Οδηγία αυτή έχει μεταφερθεί στο Κυπριακό Δίκαιο μέσα από τους Κανονισμούς Κ.Δ.Π 668/2004. Στη συνέχεια, λόγω της ραγδαίας ανάπτυξης του ρεύματος αυτού και για σκοπούς καλύτερης διαχείρισης, η Ε.Ε προχώρησε αναδιατύπωση της νομοθεσίας μέσω της Οδηγίας 2012/19/ΕΕ για την διαχείριση των ΑΗΗΕ, σύμφωνα με την οποία ο στόχος χωριστής συλλογής μετατρέπεται σε ποσοστιαίο και είναι 65% του μέσου όρου των ποσοτήτων που διατίθενται στην αγορά την τελευταία τριετία. Για σκοπούς εναρμόνισης, έχουν δημοσιευθεί οι «Οι περί Αποβλήτων (Απόβλητα Ηλεκτρικού και Ηλεκτρονικού Εξοπλισμού) Κανονισμοί του 2015 (Κ.Δ.Π 73/2015).
- 4.5.2.2.** Μέχρι και το τέλος του 2016 υπάρχει η υποχρέωση για χωριστή συλλογή τουλάχιστον 4 kg/άτομο/έτος ή, σε επίπεδο κράτους, περίπου 3000 τόνων ετησίως. Το 2019 αυτός ο στόχος με βάση και τη νέα Οδηγία 2012/19/ΕΕ στην Κύπρο εκτιμάται σε περίπου τριπλάσιες ποσότητες, δηλαδή 9.000 τόνοι ετησίως. Η νέα Οδηγία 2012/19/ΕΕ και η υποχρέωση για το νέο στόχο πρέπει να υλοποιηθεί μέχρι το τέλος του 2018, με ενδιάμεσο στόχο το 45% μέχρι το τέλος του 2015.
- 4.5.2.3.** Το 2009, εγκρίθηκε το πρώτο συλλογικό σύστημα διαχείρισης ΑΗΗΕ, το WEEE Electrocyclosis Cyprus Ltd. και τέθηκε σε ισχύ χρέωση περιβαλλοντικού τέλους σε νέες συσκευές. Το περιβαλλοντικό τέλος εγκρίθηκε από τον Υπουργό Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος, ως η Αρμόδια Αρχή. Σημαντικό μέρος των εσόδων από το τέλος αυτό διατίθεται από το σύστημα για την ορθή ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των πολιτών αναφορικά με το θέμα.
- 4.5.2.4.** Το συλλογικό σύστημα διαχείρισης ΑΗΗΕ (WEEE Electrocyclosis Cyprus Ltd) έχει πλέον αναπτύξει πλήρως τις εργασίες του και έχει υποχρέωση να αναζητεί τις λύσεις εκείνες που θα του επιτρέψουν να επιτύχει τους στόχους που ανέλαβε για λογαριασμό των υπόχρεων παραγωγών.
- 4.5.2.5.** Με βάση την έκθεση που υποβλήθηκε στην Ε.Ε. για τη χωριστή συλλογή, ανακύκλωση και ανάκτηση των ΑΗΗΕ, η κατά κεφαλή συλλεχθήσα ποσότητα ΑΗΗΕ το 2014

ανερχόταν σε 2,903 Kg/κάτοικο.

4.5.2.6. Η προσπάθεια για επίτευξη των στόχων της χωριστής συλλογής αλλά και της διαχείρισης, θεωρείται ιδιαίτερα δύσκολη, κυρίως λόγω του γεγονότος ότι τα απόβλητα αυτά και ιδίως οι μεγάλες οικιακές συσκευές (πλυντήρια, φούρνοι και κλιματιστικά) γίνονται στόχος κλοπών αφού περιέχουν σημαντικές ποσότητες σιδηρούχων και μη σιδηρούχων μετάλλων με μεγάλη εμπορική αξία. Αποτέλεσμα είναι να γίνεται παράνομα αποσυναρμολόγηση των συσκευών οι οποίες καταλήγουν τελικά στους διαχειριστές μεταλλικών αποβλήτων ως μεταλλικά απόβλητα και όχι ως ΑΗΗΕ, χάνοντας έτσι πολύ μεγάλες ποσότητες οι οποίες θα προσμετρούνταν στην επίτευξη του στόχου χωριστής συλλογής.

4.5.2.7. Λαμβανομένου υπόψη ότι σήμερα μετά βίας επιτυγχάνεται ο υφιστάμενος στόχος των 3.000 τόνων ετησίως και ότι αρχές του 2019 ο στόχος αυτός θα φτάσει στους 9.000 τόνους ετησίως, το Τμήμα Περιβάλλοντος προχώρησε στις πιο κάτω ενέργειες οι οποίες θα βοηθήσουν στην επίτευξη των εθνικών στόχων:

(α) Συνεχίστηκαν τα μέτρα που τέθηκαν σε εφαρμογή το 2013:

- Έλεγχος σημείων συλλογής του συστήματος με σκοπό τον εντοπισμό αδυναμιών στον τρόπο λειτουργίας τους και αύξηση της αποδοτικότητας τους.
- Σε συνεργασία με την Αστυνομία έλεγχοι μετά από καταγγελίες για παράνομες εγκαταστάσεις διαχείρισης μεταλλικών αποβλήτων αλλά και οδικοί έλεγχοι για καταπολέμηση της παράνομης διαχείρισης.
- Τοποθέτηση σε όλες σχεδόν τις εγκαταστάσεις διαχείρισης μεταλλικών αποβλήτων, σημείων συλλογής του συλλογικού συστήματος διαχείρισης και δόθηκαν σαφείς οδηγίες στις εγκαταστάσεις αυτές για διαλογή τυχόν ΑΗΗΕ τα οποία παραδίδονται σε αυτές ως σύμμεικτα μεταλλικά απόβλητα και παράδοση τους στο συλλογικό σύστημα διαχείρισης.
- Συνεχίστηκαν συναντήσεις με τους επαγγελματικούς κλάδους κατηγοριών των ΑΗΗΕ (π.χ. κλιματιστικά) οι οποίες παρουσιάζουν τις μικρότερες ποσότητες οι οποίες καταλήγουν σε περιβαλλοντικά ορθή διαχείριση, για εξεύρεση τρόπων εξασφάλισης περιβαλλοντικά ορθής διαχείρισης των εν λόγω αποβλήτων και προσμέτρησης τους σε ετήσιες ποσότητες χωριστής συλλογής. Αξίζει να σημειωθεί ότι λόγω και των κλιματικών συνθηκών που επικρατούν στην Κύπρο, τα κλιματιστικά αντιπροσωπεύουν πέραν του 20% της συνολικής αγοράς.

(β) Στους νέους Κανονισμούς ΚΔΠ 73/2015 για τα Απόβλητα Ηλεκτρικού και Ηλεκτρονικού Εξοπλισμού εμπεριέχονται νέες πρόνοιες για καλύτερη διαχείριση και αντιμετώπιση της αυξανόμενης ροής των αποβλήτων ΑΗΗΕ. Ειδικότερα αναφέρεται ότι δίνονται υποχρεώσεις σε όλους τους εμπλεκόμενους (παραγωγούς ΗΗΕ, διανομείς, τεχνικούς εγκατάστασης, εγκαταστάσεις διαχείρισης, συλλογικά και ατομικά συστήματα και αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης) και τίθενται διαδικασίες που ενισχύουν τον έλεγχο των περιβαλλοντικών υποχρεώσεων των παραγωγών ΗΗΕ, κατά το στάδιο της εισόδου και εξόδου των προϊόντων από τον λιμενικό χώρο.

4.5.3. Διαχείριση Ηλεκτρικών Στηλών και Συσσωρευτών (Μπαταρίες)

4.5.3.1. Με σχετική Ευρωπαϊκή Οδηγία (2006/66/ΕΚ) καθορίστηκε η Ευθύνη Παραγωγού για το ρεύμα των ηλεκτρικών στηλών και συσσωρευτών που θεωρούνται επικίνδυνα αστικά απόβλητα, για το οποίο απαιτείται χωριστή συλλογή και περιβαλλοντικά ορθή διαχείριση.

4.5.3.2. Η εν λόγω νομοθεσία μεταφέρθηκε στο Εθνικό Δίκαιο με την ΚΔΠ 125/2009. Βάσει της

νομοθεσίας, απαιτείται η επίτευξη στόχου χωριστής συλλογής 25% των διατιθέμενων στην αγορά μπαταριών μέχρι τον Σεπτέμβριο του 2012 και 45% μέχρι το Σεπτέμβριο του 2016.

- 4.5.3.3.** Για τη συμμόρφωση με τις πρόνοιες των Κανονισμών οι “υπόχρεοι παραγωγοί” οργανώθηκαν και υπέβαλαν πρόταση για λειτουργία του πρώτου Συλλογικού Συστήματος Διαχείρισης Μπαταριών (ΑΦΗΣ ΚΥΠΡΟΣ ΛΤΔ) το οποίο εγκρίθηκε το 2009 (μετά την δημοσίευση των σχετικών Κανονισμών).
- 4.5.3.4.** Εντός του 2016, ετοιμάστηκε Έκθεση για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, με βάση το Άρθρο 10(3) της Οδηγίας 2006/66/ΕΕ για το έτος 2015. στην οποία αναφέρεται ότι το ποσοστό της χωριστής συλλογής των διατιθέμενων στην αγορά μπαταριών ανήλθε στο 25% .
- 4.5.3.5.** Μέχρι το τέλος του 2016 το Συλλογικό Σύστημα είχε τοποθετήσει πάνω από 3500 ειδικούς κάδους συλλογής αποβλήτων φορητών μπαταριών σε εκπαιδευτικά ιδρύματα (σχολεία, φροντιστήρια, κολέγια, πανεπιστήμια, κλπ), κυβερνητικούς και άλλους οργανισμούς, καταστήματα ηλεκτρικών ειδών και μπαταριών, υπεραγορές, πολυκαταστήματα και τράπεζες, στους οποίους μπορεί ο κάθε πολίτης να απορρίψει από πολύ μικρές μπαταρίες (τύπου κουμπιού) μέχρι μπαταρίες 2 κιλών (φορητών Η/Υ, ηλεκτρικών εργαλείων, κλπ). Οι κάδοι τοποθετούνται δωρεάν και μετά από ενδιαφέρον του οργανισμού.
- 4.5.3.6.** Όσον αφορά τις μπαταρίες οχημάτων, από το 2002 υπάρχει οργανωμένο δίκτυο χωριστής συλλογής και αποστολής τους σε αδειοδοτημένες εγκαταστάσεις διαχείρισης στο εξωτερικό. Υπολογίζεται ότι πέραν του 90% των μπαταριών οχημάτων που διατίθενται στην Κυπριακή αγορά συλλέγονται χωριστά και τυγχάνουν περιβαλλοντικά ορθής διαχείρισης. Ειδικά για το έτος 2015 συλλέχθηκαν και εξάχθηκαν σε αδειοδοτημένες εγκαταστάσεις του εξωτερικού περίπου 4050 τόνοι αποβλήτων μπαταριών οχημάτων.
- 4.5.3.7.** Το 2013 εκδόθηκε η Οδηγία 2013/56/ΕΚ που τροποποιεί την Οδηγία 2006/66/ΕΚ. Για το σκοπό αυτό μεταφέρθηκαν στο Εθνικό Δίκαιο «Οι περί Αποβλήτων (Ηλεκτρικές Στήλες ή Συσσωρευτές) Τροποποιητικοί Κανονισμοί του 2016 (ΚΔΠ 56/2016). Στους εν λόγω Κανονισμούς συμπεριλήφθηκε πρόνοια ώστε ο παραγωγός να ελέγχεται κατά πόσο συμμορφώνεται με τη νομοθεσία κατά το στάδιο της εισόδου και εξόδου των προϊόντων ηλεκτρικών στηλών και συσσωρευτών από τον λιμενικό χώρο. Η πρόνοια αυτή είναι ένας επιπλέον μοχλός πίεσης για συμμόρφωση και καλύτερη εφαρμογή της διαχείρισης των ΑΗΗΕ και εξασφαλίζει την ισότιμη συμμόρφωση μεταξύ των επιχειρήσεων μειώνοντας στοιχεία αθέμιτου ανταγωνισμού που επικρατούσαν στην αγορά μέχρι τώρα (λόγω μη συμμόρφωσης των εμπλεκομένων).

4.5.4. Διαχείριση Αποβλήτων Ελαστικών

4.5.5. Μέσα από τους περί Στερεών και Επικινδύνων Αποβλήτων (Διαχείριση Αποβλήτων Ελαστικών) Κανονισμούς του 2011 (ΚΔΠ 61/2011) υιοθετήθηκε η ευθύνη του παραγωγού για τα ελαστικά. Στα πλαίσια των Κανονισμών αυτών λειτουργούν τρία Συλλογικά Συστήματα RTM Tyres Recycling Ltd, E4C Ltd, και NOW GREEN Ltd, όπως και ένα ατομικό. Σκοπός των συστημάτων αυτών είναι η συμμόρφωση με τις υποχρεώσεις που θέτουν οι Κανονισμοί στους «παραγωγούς ελαστικών».

4.5.6. Για την διαχείριση των ελαστικών στην Κύπρο έχουν αδειοδοτηθεί μια μονάδα τεμαχισμού, μια μονάδα κοκκοποίησης και μια μονάδα καύσης. Στα πλαίσια της συμμόρφωσης τους τα εγκριμένα συστήματα συνεργάζονται με τις μονάδες αυτές όπως

και αδειοδοτημένους συλλέκτες/μεταφορείς για την ορθολογική διαχείριση των αποβλήτων ελαστικών. **(επιβεβαίωση από Χρυστάλλα)**

4.5.7. Διαχείριση Αποβλήτων Χαρτιού Μη Συσκευασίας

Το Τμήμα Περιβάλλοντος ετοίμασε Κανονισμούς για τη ρύθμιση της διαχείρισης των αποβλήτων χαρτιού μη συσκευασίας. Σκοπός του Κανονισμού είναι η θέσπιση μέτρων για τη διαχείριση των αποβλήτων χαρτιού μη συσκευασίας μέσω της υιοθέτησης της αρχής της διευρυμένης ευθύνης του παραγωγού. Οι Κανονισμοί έχουν τύχει δημόσιας διαβούλευσης και νομοτεχνικού ελέγχου και θα προωθηθούν για έγκριση.

4.6. Περιορισμός Χρήσης Ορισμένων Ουσιών σε Ηλεκτρικό και Ηλεκτρονικό Εξοπλισμό

4.6.1. Το 2014 δημοσιεύθηκαν «Οι περί Αποβλήτων (Περιορισμός Χρήσης Ορισμένων Ουσιών σε Ηλεκτρικό και Ηλεκτρονικό Εξοπλισμό) Κανονισμοί του 2014 (Κ.Δ.Π 203/2014) για σκοπούς εναρμόνισης με την Οδηγία 2011/65/ΕΚ που αφορά τον περιορισμό της χρήσης ορισμένων επικίνδυνων ουσιών σε ηλεκτρικό και ηλεκτρονικό εξοπλισμό (αναδιατύπωση). Στη συνέχεια θεσπίστηκαν επιπλέον τροποποιητικές Οδηγίες, οι οποίες αφορούν τροποποιήσεις των Παραρτημάτων III και IV με σκοπό την προσαρμογή στην τεχνική πρόοδο, οι οποίες μεταφέρθηκαν στο εθνικό δίκαιο με σχετικά διατάγματα.

4.6.2. Οι εν λόγω Κανονισμοί ορίζουν κανόνες για τον περιορισμό της χρήσης επικίνδυνων ουσιών στον ηλεκτρικό και ηλεκτρονικό εξοπλισμό (ΗΗΕ) με σκοπό τη συμβολή στην προστασία της ανθρώπινης υγείας και του περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένης της περιβαλλοντικά ορθής ανάκτησης και διάθεσης των αποβλήτων ΗΗΕ. Οι κανονισμοί περιέχουν πρόνοιες οι οποίες εστιάζονται κυρίως σε υποχρεώσεις που αφορούν τον κατασκευαστή, τον εξουσιοδοτημένο αντιπρόσωπο, τον εισαγωγέα και το διανομέα. Η σημαντικότερες απαιτήσεις των προνοιών αυτών είναι η δημιουργία τεχνικού φακέλου, εκ μέρους του κατασκευαστή, στα πλαίσια της νομοθεσίας για σήμανση CE, και η εποπτεία της αγοράς με βάση τον Κανονισμό 765/2008/ΕΚ σχετικά με τον καθορισμό των απαιτήσεων διαπίστευσης και εποπτείας της αγοράς όσον αφορά την εμπορία των προϊόντων.

4.6.3. Η εποπτεία της αγοράς γίνεται με εφαρμογή του Ευρωπαϊκού Κανονισμού 765/2008. Ο κανονισμός αυτός θεσπίζει σαφές νομικό πλαίσιο για τους ελέγχους των προϊόντων που εισέρχονται στην αγορά της ΕΕ και σαφείς υποχρεώσεις των αρμόδιων εθνικών αρχών, π.χ. τελωνειακών αρχών. Απαιτεί από τις αρχές που είναι επιφορτισμένες με την εφαρμογή της νομοθεσίας να διενεργούν τους ενδεδειγμένους ελέγχους όσον αφορά τα χαρακτηριστικά των προϊόντων, στην κατάλληλη κλίμακα, από τη στιγμή της εισόδου στην Ε.Ε. και πριν από τη θέση τους σε ελεύθερη κυκλοφορία.

Κατά κανόνα, οι τελωνειακές αρχές έχουν τις ακόλουθες αρμοδιότητες βάσει των άρθρων 27 και 28 του Κανονισμού:

- να αναστέλλουν την αποδέσμευση ενός προϊόντος όταν υπάρχει υπόνοια ότι παρουσιάζει σοβαρό κίνδυνο για την υγεία ή την ασφάλεια και/ή δεν ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις της νομοθεσίας ή δεν πληροί τις απαιτήσεις τεκμηρίωσης και επισήμανσης (άρθρο 27 παράγραφος 3).
- να μην επιτρέπουν τη θέση σε ελεύθερη κυκλοφορία για τους λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 29 παράγραφοι 1 και 2 (εφαρμόζεται μετά από ενημέρωση που έχει το Τελωνείο από την αρμόδια αρχή εποπτείας της αγοράς).
- να επιτρέπουν τη θέση σε ελεύθερη κυκλοφορία για τα προϊόντα που πληρούν τις

απαιτήσεις της σχετικής ενωτικής νομοθεσίας.

- 4.6.4.** Σε περίπτωση αναστολής της θέσης σε ελεύθερη κυκλοφορία, τα τελωνεία πρέπει να το κοινοποιήσουν αμέσως στην αρμόδια Αρχή Εποπτείας της Αγοράς (ΑΕΑ) – Τμήμα Περιβάλλοντος, η οποία στη συνέχεια διεξάγει προκαταρκτική έρευνα σχετικά με τα προϊόντα και να αποφασίσουν:
- αν μπορούν να αποδεσμευτούν εφόσον δεν παρουσιάζουν σοβαρό κίνδυνο για την υγεία και την ασφάλεια ή δεν μπορούν να θεωρηθούν ότι παραβιάζουν τη νομοθεσία.
 - αν δεν πρέπει να αποδεσμευτούν εφόσον απαιτούνται περαιτέρω έλεγχοι για την εξακρίβωση της ασφάλειας και της συμμόρφωσής τους.
- 4.6.5.** Η απόφαση για την αποδέσμευση ή την αναστολή της αποδέσμευσης των εμπορευμάτων εμπίπτει στις αρμοδιότητες των τελωνειακών αρχών. Οι ΑΕΑ είναι αρμόδιες να καθορίσουν αν τα εμπορεύματα προς θέση σε ελεύθερη κυκλοφορία πληρούν τις απαιτήσεις της νομοθεσίας και να κοινοποιήσουν έγκαιρα την απόφασή τους στις τελωνειακές αρχές.
- 4.6.6.** Αν οι ΑΕΑ κρίνουν ότι τα προϊόντα παρουσιάζουν σοβαρό κίνδυνο ή δεν πληρούν τις απαιτήσεις της νομοθεσίας, απαγορεύεται η διάθεσή τους στην αγορά της Ε.Ε. Παρ' όλα αυτά, οι ΑΕΑ μπορούν επίσης να αποφασίσουν να τα καταστρέψουν ή να τα αχρηστεύουν με άλλο τρόπο, όταν το κρίνουν αναγκαίο και αναλογικό. Σε περίπτωση απαγόρευσης της εισαγωγής, οι τελωνειακές αρχές επισημαίνουν στο εμπορικό τιμολόγιο ή σε οποιοδήποτε άλλο συνοδευτικό έγγραφο ή στο ηλεκτρονικό σύστημα ότι η εισαγωγή του προϊόντος απαγορεύεται επειδή είναι επικίνδυνο ή λόγω μη συμμόρφωσής του. Παρόλο που οι ΑΕΑ λαμβάνουν την τελική απόφαση σχετικά με τη δράση που πρέπει να αναληφθεί, οι τελωνειακές αρχές διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην πρόληψη της εισόδου στην αγορά της Ε.Ε. επικίνδυνων ή μη συμμορφούμενων προϊόντων.

4.7. Σχέδια Διαχείρισης και προγράμματα πρόληψης

4.7.1. Σχέδιο Διαχείρισης Δημοτικών Αποβλήτων

- 4.7.1.1.** Σύμφωνα με το άρθρο 28 της Οδηγίας 2008/98/ΕΚ (αντίστοιχο άρθρο 35 στο Νόμο 185(Ι)/2011) για τα απόβλητα, τα κράτη μέλη καταρτίζουν ένα ή περισσότερα σχέδια διαχείρισης αποβλήτων, τα οποία καθορίζουν το πλαίσιο, τις κατευθύνσεις, τις δράσεις, τις διαδικασίες και τα μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος και της ανθρώπινης υγείας, εμποδίζοντας ή μειώνοντας τις αρνητικές επιπτώσεις της παραγωγής και της διαχείρισης αποβλήτων, ακολουθώντας την ακόλουθη ιεράρχηση: α) πρόληψη, β) προετοιμασία για επαναχρησιμοποίηση, γ) ανακύκλωση, δ) άλλου είδους ανάκτηση, π.χ. ανάκτηση ενέργειας, και ε) διάθεση (ταφή). Στα πλαίσια αυτά, το Υπουργικό Συμβούλιο έχει εγκρίνει στις 15/11/2015 την Στρατηγική και το Σχέδιο Διαχείρισης Δημοτικών Αποβλήτων 2015-2021 περιλαμβάνοντας όλα τα σημεία που απαιτούνται σύμφωνα με το άρθρο 28 της Οδηγίας 2008/98/ΕΚ για τα απόβλητα, καλύπτοντας έτσι την διαχείριση για την κατηγορία των δημοτικών απόβλητων. Η Στρατηγική και το Σχέδιο για τα δημοτικά απόβλητα διαμορφώθηκαν μετά από ευρεία διαβούλευση με όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη καθώς και διαβούλευση με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.
- 4.7.1.2.** Κύριοι άξονες στρατηγικής στους οποίους βασίζεται το συγκεκριμένο Σχέδιο αποτελούν η συμμόρφωση με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τις Ευρωπαϊκές Οδηγίες σχετικά με τη διαχείριση αποβλήτων που εμπίπτουν στο ρεύμα των δημοτικών

αποβλήτων, η πλήρης αξιοποίηση των υφιστάμενων ιδιωτικών και κρατικών υποδομών διαχείρισης αποβλήτων, η τήρηση της ιεράρχησης διαχείρισης αποβλήτων, με έμφαση στη πρόληψη και χωριστή διαλογή αποβλήτων, και η υιοθέτηση βέλτιστων πρακτικών με το χαμηλότερο δυνατό κόστος.

4.7.1.3. Μέσα στα πιο πάνω πλαίσια, έχουν τεθεί ποιοτικοί και ποσοτικοί στόχοι. Ιδιαίτερα αναφέρονται οι: (α) 40% χωριστή συλλογή επί του συνόλου των δημοτικών στερεών αποβλήτων μέχρι το 2021, με απώτερο στόχο το 50% μέχρι το 2027 (από 20% το 2012), (β) 50% του ανακυκλώσιμου υλικού (χαρτί, πλαστικό, μέταλλο, γυαλί) στα δημοτικά απόβλητα να τυγχάνει προετοιμασίας για επαναχρησιμοποίηση μέχρι το 2020, (γ) 15% των οργανικών δημοτικών αποβλήτων να συλλέγεται χωριστά μέχρι το 2021, (δ) η ποσότητα βιοαποδομήσιμων αποβλήτων που προωθείται για ταφή, μετά από κάποια επεξεργασία, να μην υπερβαίνει τους 95.000 τόνους, και (ε) η επίτευξη των στόχων των Ευρωπαϊκών Οδηγιών για τα απόβλητα συσκευασίας, τα απόβλητα ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού και τα απόβλητα ηλεκτρικών στηλών και συσσωρευτών (μπαταρίες) από τον οικιακό τομέα και άλλες πηγές προέλευσης παρομοίου τύπου με τα του οικιακού τομέα.

4.7.1.4. Για την επίτευξη των στόχων του Σχεδίου προνοείται η ενεργός εμπλοκή της τοπικής αυτοδιοίκησης, η εισαγωγή τοπικών σχεδίων και προγραμμάτων για προώθηση της χωριστής συλλογής, της μείωσης του όγκου και της ανακύκλωσης των δημοτικών αποβλήτων. Σε ό,τι αφορά στις υποδομές, προνοείται η πλήρης αξιοποίηση των ΟΕΔΑ Κόσιης και Πεντακώμου, που βρίσκεται υπό κατασκευή, αξιοποίηση των ιδιωτικών υποδομών διαχείρισης αποβλήτων, ολοκλήρωση του δικτύου των πράσινων σημείων, και κατασκευή νέων χώρων υγειονομικής ταφής (ΧΥΤ) στις επαρχίες Λευκωσίας και Πάφου, όπου θα γίνεται και η απαιτούμενη από τη σχετική Οδηγία επεξεργασία και, όπου χρειάζεται, διαμετακομιστικών σταθμών αποβλήτων.

4.7.2. Επιπλέον, για την ολοκλήρωση της διαδικασίας επικαιροποίησης και επανεξέτασης της Στρατηγικής του 2004 και για τα υπόλοιπα ρεύματα αποβλήτων πλην των δημοτικών και την πλήρη κάλυψη της απαίτησης για ύπαρξη σχεδίων που να καλύπτουν τη διαχείριση όλων των αποβλήτων που παράγονται στην Κυπριακή Δημοκρατία, έχουν ετοιμαστεί τα ακόλουθα σχέδια διαχείρισης :

(α) Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων ελαίων και υγρών καυσίμων 2016- 2022

(β) Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων ελαστικών 2016- 2022

(γ) Σχέδιο Διαχείρισης αποβλήτων (για τα λοιπά ρεύματα αποβλήτων) 2016- 2022

Τα τρία Σχέδια έχουν διαμορφωθεί μετά από ευρεία διαβούλευση με όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη και τους εμπλεκόμενους φορείς και έχουν εγκριθεί από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 18/01/2017.

4.8. Εθνικά προγράμματα πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων

4.8.1. Σύμφωνα με το άρθρο 29 της Οδηγίας 2008/98/ΕΚ (αντίστοιχο άρθρο 36 του Νόμου 185(Ι)/2011) για τα απόβλητα, τα κράτη μέλη εκπονούν, σύμφωνα με τα άρθρα 1 (Αντικείμενο και πεδίο εφαρμογής) και 4 (Ιεράρχηση των αποβλήτων) της Οδηγίας, προγράμματα πρόληψης της δημιουργίας αποβλήτων το αργότερο μέχρι τις 12 Δεκεμβρίου 2013. Στα εν λόγω προγράμματα επιλέγονται από τα κράτη μέλη ρεύματα αποβλήτων για τα οποία τίθενται στόχοι για την πρόληψη της δημιουργίας τους. Βασικός στόχος των προγραμμάτων αυτών είναι η λήψη μέτρων και δράσεων που αποσκοπούν στη ρήξη της σχέσης μεταξύ οικονομικής ανάπτυξης και περιβαλλοντικών επιπτώσεων που συνδέονται με την παραγωγή αποβλήτων.

4.8.2. Για συμμόρφωση με τις πιο πάνω υποχρεώσεις, το Υπουργικό Συμβούλιο έχει εγκρίνει στις 15/11/2015 το εθνικό πρόγραμμα πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων για την περίοδο 2015 – 2021, το οποίο περιέχει όλα τα σημεία που απαιτεί το άρθρο 29 της Οδηγίας. Το Πρόγραμμα πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων αποτελεί το πρώτο πρόγραμμα που καταρτίζεται, και έχει τεθεί σε ευρεία διαβούλευση, με όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη καθώς και διαβούλευση με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Στο εν λόγω πρόγραμμα (α) καθορίζονται ποιοτικοί στόχοι οι οποίοι εστιάζονται στην αλλαγή των καταναλωτικών συνθηκών που σχετίζονται με την παραγωγή αποβλήτων, στη μείωση της παραγωγής σε συγκεκριμένα ρεύματα αποβλήτων, στην προώθηση της επαναχρησιμοποίησης, στη μείωση οργανικών αποβλήτων προς ταφή και στη μείωση της παραγωγής επικίνδυνων δημοτικών αποβλήτων, (β) καθορίζονται τα μέτρα πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων για τα ρεύματα αποβλήτων των οργανικών, του χαρτιού/χαρτονιού, των πλαστικών (πλαστική μπουκάλα, πλαστική σακούλα, πλαστικά παιχνίδια), του ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού, των επικίνδυνων δημοτικών, του ρουχισμού (ρούχα/ υφάσματα), των ογκωδών αποβλήτων και των αποβλήτων εκσκαφών, κατασκευών και κατεδαφίσεων, και (γ) καθορίζονται οι τομείς στους οποίους απευθύνονται τα μέτρα και είναι κύριοι παραγωγοί των πιο πάνω αποβλήτων, όπως τα νοικοκυριά, ο δημόσιος τομέας, ο γεωργικός τομέας, ο τουριστικός τομέας, ο οικοδομικός τομέας και ο ιδιωτικός τομέας/επιχειρήσεις/οργανισμοί. Στο πρόγραμμα παρουσιάζονται επίσης τα εργαλεία ελέγχου και παρακολούθησης των μέτρων καθώς και ενδεικτικό χρονοδιάγραμμα για την υλοποίησή τους.

4.9. Συγχρηματοδοτούμενα και άλλα προγράμματα

4.9.1. Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Πρόληψης, Μείωσης, Χωριστής Συλλογής και Αξιοποίησης Οικιακών και Παρόμοιου Τύπου Αποβλήτων

4.9.1.1. Βάση των υποχρεώσεων της Κύπρου προς την Ε.Ε. (ποσοτικές και ποιοτικές) που προκύπτουν από την Οδηγία πλαίσιο για τα απόβλητα και άλλα συναφή ευρωπαϊκά νομοθετήματα, έχει εγκριθεί από τη Γενική Διεύθυνση Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων Συντονισμού και Ανάπτυξης έργο με τίτλο: Πρόγραμμα πρόληψης, μείωσης χωριστής συλλογής και αξιοποίησης δημοτικών αποβλήτων. Το έργο έχει ενταχθεί στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα και Αειφόρος Ανάπτυξη 2014-2020».

4.9.1.2. Το έργο βασίζεται στις πρόνοιες του Σχεδίου Διαχείρισης Δημοτικών Αποβλήτων και του Εθνικού Προγράμματος Πρόληψης Δημιουργίας Αποβλήτων. Αποτελείται από δέσμη δράσεων που σκοπό έχουν να εφαρμόσουν την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει» και να προωθήσουν και ενθαρρύνουν την πρόληψη δημιουργίας αποβλήτων, τη μείωση και τη χωριστή διαλογή προς επίτευξη υψηλής ποιότητας ανακύκλωσης, όπως απαιτείται από την ιεράρχηση των αποβλήτων καθώς επίσης και την όσο το δυνατόν επιτόπου επεξεργασία προκειμένου να ενισχυθεί η αρχή της εγγύτητας. Απώτερος σκοπός είναι η συμπίεση της Κύπρου με την ευρωπαϊκή στρατηγική για τη διαχείριση των στερεών δημοτικών αποβλήτων προς μια κοινωνία ανακύκλωσης και ορθολογικής διαχείρισης των πόρων.

4.9.1.3. Παράλληλα, το έργο περιλαμβάνει την εκπόνηση δέσμης σχεδίων χορηγιών προς μονάδες επεξεργασίας των χωριστά συλλεγμένων αποβλήτων και βιομηχανίες οι οποίες θα επενδύσουν στην ένταξη των εν λόγω επεξεργασμένων αποβλήτων στην παραγωγική τους διαδικασία. Σκοπός των σχεδίων χορηγιών είναι η ενίσχυση της υψηλής τεχνολογίας επεξεργασίας των εν λόγω αποβλήτων και η όσο το δυνατό διατήρησή τους ως πόρους εντός της Κυπριακής Δημοκρατίας, ενισχύοντας έτσι τις αρχές της αυτάρκειας

και εγγύτητας.

4.9.2. Πρόγραμμα μείωσης δημοτικών στερεών αποβλήτων παραλιακών ξενοδοχειακών μονάδων και πλησίον συναφών χώρων παραγωγής αποβλήτων – Α' Φάση: επαρχίες Αμμοχώστου και Λάρνακας

4.9.2.1. Το έργο με τίτλο «Πρόγραμμα μείωσης δημοτικών στερεών αποβλήτων παραλιακών ξενοδοχειακών μονάδων και πλησίον συναφών χώρων παραγωγής αποβλήτων» έχει ενταχθεί στον Άξονα Προτεραιότητας – «Βασικές Υποδομές στον Τομέα του Περιβάλλοντος και της Ενέργειας» του Επιχειρησιακού Προγράμματος Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα 2007-2013, με σκοπό την απορρόφηση Κοινοτικών Πόρων που ήταν διαθέσιμοι. Το πρόγραμμα σκοπό έχει τη λήψη μέτρων και δράσεων ορθολογικής διαχείρισης στερεών δημοτικών αποβλήτων που παράγονται από ξενοδοχειακές μονάδες και παραπλήσιους συναφείς χώρους μαζικής παραγωγής αποβλήτων (π.χ. εστιατόρια, καφετέριες και άλλες τουριστικές αναπτύξεις της περιοχής του έργου). Στόχος του προγράμματος είναι η δημιουργία κατάλληλης υποδομής για χωριστή διαλογή στην πηγή και συλλογή των ανακυκλώσιμων αποβλήτων, όπως χαρτί, πλαστικό, μέταλλο και γυαλί, και οργανικών (κουζίνας και κήπων/ πάρκων) αποβλήτων των παραγόμενων αποβλήτων από την περιοχή ένταξης σε ποσοστό τουλάχιστον 50%. Η υλοποίηση του έργου θα γίνει σε δύο φάσεις. Στην πρώτη φάση έχει ενταχθεί το παραλιακό μέτωπο των Δήμων Λάρνακας, Αγίας Νάπας και Παραλιμνίου, ενώ στη δεύτερη φάση έχει ενταχθεί το παραλιακό μέτωπο που εκτείνεται από τη Λεμεσό μέχρι την Πάφο. Το συνολικό κόστος του έργου ανέρχεται στο ποσό των €8.000.000 για τις επαρχίες Αμμοχώστου και Λάρνακας και €8.000.000 για τις επαρχίες Λεμεσού και Πάφου.

4.10. Ποιοτικός και Ποσοτικός Προσδιορισμός των απορριμμάτων σε διαφορετικού τύπου περιοχές

Στα πλαίσια της παρακολούθησης της σύστασης των παραγόμενων αποβλήτων, το Τμήμα Περιβάλλοντος προέβηκε σε αγορά υπηρεσιών συμβούλου για καταγραφή της ποσότητας και προσδιορισμό της σύνθεσης των δημοτικών απορριμμάτων σε πέντε περιοχές διαφορετικού τύπου στους Δήμους Λευκωσίας και Λεμεσού, όπως πιο κάτω:

- (α) τουριστικές/εμπορικές,
- (β) αστικές αραιοκατοικημένες,
- (γ) αστικές πυκνοκατοικημένες με κάθετη δόμηση,
- (δ) αστικές πυκνοκατοικημένες με οριζόντια δόμηση
- (ε) βιοτεχνικές, και
- (στ) δυο περιοχές σε μεγάλες κοινότητες της Λευκωσίας.

4.11. Σχεδιασμός και Επέκταση Δικτύου πράσινων σημείων

Έχει ξεκινήσει ο σχεδιασμός για την επέκταση /πύκνωση του υφιστάμενου δικτύου των Πράσινων Σημείων. Το Τμήμα Περιβάλλοντος έχει την ευθύνη του σχεδιασμού και το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων την υλοποίηση της κατασκευής των Πράσινων Σημείων της Β φάσης.

4.12. Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Life Know Waste “Rethink (Reduce, Reuse, Recycle) Εκστρατεία ευαισθητοποίησης για τη Μείωση, Επαναχρησιμοποίηση και Ανακύκλωση των απορριμμάτων στην Κύπρο” – LIFE13 INF/CY/000919

4.12.1. Για την ενίσχυση της παραμέτρου της ευαισθητοποίησης του κοινού και άλλων εμπλεκόμενων φορέων στην παραγωγή και διαχείριση αποβλήτων, το Τμήμα

Περιβάλλοντος συμμετέχει στο Ευρωπαϊκό πρόγραμμα «Life Know Waste» με τίτλο «Rethink (Reduce, Reuse, Recycle) Εκστρατεία ευαισθητοποίησης για τη Μείωση, Επαναχρησιμοποίηση και Ανακύκλωση των απορριμμάτων στην Κύπρο» με συγχρηματοδότηση από το πρόγραμμα LIFE+ Environment Policy and Governance, της Ε.Ε. Στο πρόγραμμα συμμετέχουν ως ανάδοχος φορέας το Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου (ΡΙΚ) και ως εταίροι, πέρα από το Τμήμα Περιβάλλοντος, το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, η Green Dot Κύπρου, το Κυπριακό Πρακτορείο Ειδήσεων (ΚΥΠΕ), και η Fost Plus Βελγίου.

- 4.12.2.** Το πρόγραμμα έχει διάρκεια 34 μήνες (Ιούνιος 2014-Απρίλιος 2017)) και κύριο σκοπό την προώθηση της μείωσης, επαναχρησιμοποίησης και ανακύκλωσης των αποβλήτων στην Κύπρο μέσω μίας εκτεταμένης εκστρατείας ευαισθητοποίησης, βασισμένης σε μια ολοκληρωμένη επικοινωνιακή στρατηγική που να εστιάζεται στην αρχή Reduce, Reuse, Recycle (RRR). Μέσω μίας σειράς δράσεων που θα ενημερώσουν, θα εκπαιδεύσουν και θα κινητοποιήσουν, το έργο στοχεύει να επιφέρει αξιοσημείωτες αλλαγές στην αντίληψη, την ευαισθητοποίηση και τις συνήθειες του κοινού και των ομάδων-στόχων.
- 4.12.3.** Οι επιμέρους στόχοι του έργου είναι:
- η καταγραφή της υπάρχουσας γνώσης και το επίπεδο της ευαισθητοποίησης στην Κύπρο σχετικά με την έννοια RRR στη διαχείριση των αποβλήτων.
 - η ανάπτυξη και εφαρμογή μιας στρατηγικής επικοινωνίας για τη Μείωση-Επαναχρησιμοποίηση-Ανακύκλωση έτσι ώστε να υποστηρίξει την εφαρμογή της Οδηγίας Πλαίσιο για τα απόβλητα και του Σχεδίου Διαχείρισης Αποβλήτων της Κύπρου.
 - η ανάπτυξη ολοκληρωμένων επικοινωνιακών εργαλείων που θα επιτρέπουν τη μεταφορά της γνώσης της έννοιας RRR στο ευρύ κοινό και σε συγκεκριμένες ομάδες-στόχους.
- 4.12.4.** Κατά το 2016 πραγματοποιήθηκαν σεμινάρια κατάρτισης των τοπικών αρχών καθώς και της Εθνικής Φρουρά ως φορείς λήψης απόφασης σε θέματα χωριστής συλλογής και πληρώνω όσο πετώ.
- 4.12.5.** Πληροφορίες για το πρόγραμμα αναγράφονται στην ιστοσελίδα του Έργου: www.rethink.com.cy.
- 4.13.** **Άλλα προγράμματα:** Επιπρόσθετα κατά το 2016 έχουν υποβληθεί και έχουν τύχει έγκρισης τα ακόλουθα συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα διαπεριφερειακής συνεργασίας:
- 4.13.1. Interreg MED BLUE ISLANDS-Seasonal variation of the waste as an effect of tourism**
- 4.13.1.1.** Σκοπός του προγράμματος BLUEISLANDS, στο οποίο το Τμήμα Περιβάλλοντος είναι επικεφαλής εταίρος, είναι η συστηματική προσπάθεια εντοπισμού, κατεύθυνσης και μετριάσμου των επιπτώσεων της εποχικής διακύμανσης της παραγωγής αποβλήτων ως αποτέλεσμα του τουρισμού σε νησιά της Μεσογείου.
- 4.13.1.2.** Το εταιρικό σχήμα αποτελείται από 14 εταίρους από 8 χώρες, συμπεριλαμβανομένων 9 νησιών (Κύπρος, Μάλτα, Κροατία, Σαρδηνία, Σικελία, Κρήτη, Ρόδος, Μύκονος, Μαγιόρκα), 2 οικονομικών οργανισμών (INSuleur, Ea Eco-Enterprices), 2 Ερευνητικών Ινστιτούτων (UAB Βαρκελώνης, CONISMA Ιταλίας) και ενός διεθνούς οργανισμού εξειδικευμένου στην επικοινωνία και διαχείριση πόρων. Το έργο ξεκίνησε την 1^η Νοεμβρίου, έχει διάρκεια 36 μήνες και συνολικό προϋπολογισμό 2.755.320,41 Ευρώ.
- 4.13.2. Interreg EUROPE-COCOON-PG102-Consortium for a Coherent European Landfill Management Strategy.**

4.13.2.1. Σκοπός του προγράμματος, το οποίο έχει διάρκεια 5 χρόνων, είναι η ανάπτυξη και ολοκλήρωση πολιτικών και η ανταλλαγή καλών πρακτικών, με στόχο τη δημιουργία προγραμμάτων δράσεων σε θέματα διαχείρισης χωματερών στις περιοχές που λαμβάνουν μέρος στο εταιρικό σχήμα και στη συνέχεια η υλοποίηση αυτών των προγραμμάτων.

4.13.2.2. Στο πρόγραμμα συμμετέχουν το Βέλγιο, η Ολλανδία, η Ανδαλουσία, το Brandenburg της Γερμανίας και η Μάλτα.

5. ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΗΣ ΡΥΠΑΝΣΗΣ ΤΩΝ ΝΕΡΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΔΑΦΟΥΣ

5.1. Έλεγχος της Ρύπανσης

5.1.1. Το Τμήμα Περιβάλλοντος έχει την ευθύνη για τον έλεγχο και πρόληψη της ρύπανσης των νερών και του εδάφους από τη λειτουργία βιομηχανικών και κτηνοτροφικών δραστηριοτήτων και, γενικά, από οποιαδήποτε δραστηριότητα που μπορεί ή τείνει να ρυπάνει τα νερά και το έδαφος. Οι περί Ελέγχου της Ρύπανσης των Νερών Νόμοι του 2002 μέχρι 2013 (Ν.106(Ι)/2002 και οι τροποποιήσεις του) ρυθμίζουν όλα τα θέματα ελέγχου της ρύπανσης των νερών και του εδάφους. Στα πλαίσια των Νόμων αυτών, χορηγούνται Άδειες Απόρριψης στις εγκαταστάσεις που είναι δυνατό να προκαλέσουν ρύπανση με τη διοχέτευση αποβλήτων τους στα νερά ή στο έδαφος. Στις άδειες ενσωματώνονται ειδικοί όροι με τους οποίους καθορίζονται, για κάθε τύπο εγκατάστασης, απαιτήσεις σχετικά με τον τρόπο επεξεργασίας και διάθεσης των αποβλήτων τους. Κατά το 2016, χορηγήθηκαν συνολικά 49 Άδειες Απόρριψης Αποβλήτων σε βιομηχανικές, κτηνοτροφικές και άλλες εγκαταστάσεις. Ο κλάδος προεδρεύει της Τεχνικής Επιτροπής για την Προστασία των Νερών και του Εδάφους. Διενεργούνται, επίσης, έλεγχοι για παράνομες απορρίψεις και επιθεωρήσεις για τήρηση των όρων των Άδειων Απόρριψης.

5.2. Διαχείριση Αποβλήτων

5.2.1. Ο Κλάδος Ελέγχου της Ρύπανσης των Νερών και του Εδάφους, εφαρμόζει τις πρόνοιες των περί Αποβλήτων Νόμων του 2011 μέχρι 2016 που αφορούν τον αποχαρακτηρισμό των αποβλήτων, την ευθύνη των παραγωγών / κατόχων αποβλήτων, την αδειοδότηση με Άδεια Διαχείρισης Αποβλήτων και καταχώρηση στο Αρχείο Διαχειριστών Προσώπων που ασχολούνται με α) συλλογή και μεταφορά αποβλήτων, β) λειτουργούν ως έμποροι και μεσίτες, γ) διαχειρίζονται (ανάκτηση και διάθεση) απόβλητα. Προεδρεύει της Συμβουλευτικής Επιτροπής Διαχείρισης Αποβλήτων, διενεργεί τους ελέγχους και επιθεωρήσεις στα πλαίσια του Νόμου σε παραγωγούς αποβλήτων, συλλέκτες/ μεταφορείς και εγκαταστάσεις διαχείρισης αποβλήτων.

5.3. Νόμος για τις Βιομηχανικές Εκπομπές

5.3.1. Για την εναρμόνιση της Κυπριακής Δημοκρατίας με την Ευρωπαϊκή Οδηγία 2010/75/ΕΕ για τις βιομηχανικές Εκπομπές (Ολοκληρωμένη Πρόληψη και Έλεγχος της Ρύπανσης), τέθηκε σε ισχύ στις 27 Δεκεμβρίου 2013, ο περί Βιομηχανικών Εκπομπών (Ολοκληρωμένη Πρόληψη και Έλεγχος της Ρύπανσης) Νόμος του 2013 (Ν. 184(Ι)/2013). Η Οδηγία 2010/75/ΕΕ (γνωστή ως Οδηγία Industrial Emissions Directive) αναθεώρησε και ενοποίησε επτά παλαιότερες Οδηγίες, οι οποίες ρύθμιζαν θέματα όπως η ολοκληρωμένη πρόληψη και ο έλεγχος της ρύπανσης (Οδηγία IPPC), η αποτέφρωση αποβλήτων, οι μεγάλες εγκαταστάσεις καύσης, ο περιορισμό των εκπομπών Πτητικών

Οργανικών Ενώσεων και η παραγωγή Διοξειδίου του Τιτανίου. Τα θέματα αυτά καλύπτονται τώρα από τη νέα Οδηγία 2010/75/ΕΕ, ενώ οι παλαιότερες Οδηγίες έχουν καταργηθεί.

- 5.3.2.** Στο πλαίσιο αυτό, με την έκδοση των πιο πάνω Νόμων, καταργήθηκαν οι Νόμοι και Κανονισμοί που αποτελούσαν εναρμονιστικές πράξεις των παλαιότερων Ευρωπαϊκών Οδηγιών, δηλαδή οι περί Ολοκληρωμένης Πρόληψης και Ελέγχου της Ρύπανσης Νόμοι του 2003 μέχρι 2008, οι περί Ελέγχου της Ρύπανσης των Νερών (Απόβλητα από τη Βιομηχανία Διοξειδίου του Τιτανίου) Κανονισμοί του 2002 και οι περί Ελέγχου της Ρύπανσης των Νερών (Απόρριψη Καταλοίπων Αποτέφρωσης) Κανονισμοί του 2004. Οι πρόνοιες των πιο πάνω Νόμων και Κανονισμών ενσωματώθηκαν στον περί Βιομηχανικών Εκπομπών Νόμο του 2013.
- 5.3.3.** Σκοπός του περί Βιομηχανικών Εκπομπών Νόμου του 2013 είναι η ολοκληρωμένη πρόληψη και ο έλεγχος της ρύπανσης από εγκαταστάσεις και δραστηριότητες με την αποφυγή και, όταν αυτό δεν είναι δυνατόν, με τη μείωση των εκπομπών στην ατμόσφαιρα, στα νερά και στο έδαφος, καθώς και με την πρόληψη της παραγωγής αποβλήτων, ώστε να επιτευχθεί υψηλό επίπεδο προστασίας του περιβάλλοντος στο σύνολό του. Στο πεδίο εφαρμογής του εν λόγω Νόμου εμπίπτουν:
- (α) Οι δραστηριότητες που καθορίζονται στο Παράρτημα IV του Νόμου, οι οποίες αφορούν μεγάλες εγκαταστάσεις με σημαντικές δυνατότητες ρύπανσης (προηγούμενως αναφέρονταν ως IPPC εγκαταστάσεις). Παραδείγματα των δραστηριοτήτων αυτών είναι η παραγωγή ενέργειας (ηλεκτροπαραγωγοί σταθμοί), η παραγωγή και μεταποίηση μετάλλων, η βιομηχανία ορυκτών προϊόντων (παραγωγή τσιμέντου, ασβέστη και κεραμικών προϊόντων), η χημική βιομηχανία, η διαχείριση αποβλήτων και άλλες δραστηριότητες, όπως η εντατική εκτροφή χοίρων και πουλερικών.
- (β) Οι εγκαταστάσεις καύσης, αποτέφρωσης και συναποτέφρωσης αποβλήτων, οι εγκαταστάσεις που χρησιμοποιούν οργανικούς διαλύτες, καθώς και οι εγκαταστάσεις παραγωγής διοξειδίου του τιτανίου.
- 5.3.4.** Αρμοδιότητα για την εφαρμογή του Νόμου έχουν το Τμήμα Περιβάλλοντος του Υπουργείου Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος και το Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, καθότι ο Νόμος περιλαμβάνει πρόνοιες τόσο στα θέματα ελέγχου της ρύπανσης των νερών και του εδάφους, όσο και στα θέματα ελέγχου της ρύπανσης της ατμόσφαιρας.
- 5.3.5.** Βασική πρόνοια που έχει εισαχθεί στον εν λόγω Νόμο, αφορά την υποβολή μιας αίτησης και τη χορήγηση μιας (κοινής) Άδειας Βιομηχανικών Εκπομπών από τους δύο συναρμόδιους Υπουργούς, με στόχο την απλοποίηση και καλύτερη εφαρμογή της νομοθεσίας αλλά και τη μείωση του περιττού οικονομικού και διοικητικού φόρτου. Εξίσου σημαντική, είναι η εισαγωγή πρόνοιας για υποχρέωση εξασφάλισης έγκυρης και εν ισχύ πολεοδομικής άδειας ή/και άδειας οικοδομής ή/και πιστοποιητικού έγκρισης πριν τη χορήγηση Άδειας Βιομηχανικών Εκπομπών. Άλλες βασικές πρόνοιες αφορούν τη χρήση βέλτιστων διαθέσιμων τεχνικών, την ορθολογική διαχείριση αποβλήτων, την αποδοτική χρήση ενέργειας και φυσικών πόρων, την πρόληψη ατυχημάτων, και την επαναφορά του χώρου εκμετάλλευσης μετά την οριστική παύση των δραστηριοτήτων.
- 5.3.6.** Κατά το 2016 τέθηκε σε ισχύ ο περί Βιομηχανικών Εκπομπών Τροποποιητικός Νόμος, Ν.131(Ι)/2016, βάσει του οποίου, σε περίπτωση εγκατάστασης που λειτούργησε μετά την έναρξη ισχύος του νόμου και δεν κατέχει πιστοποιητικό τελικής έγκρισης, παρέχεται

η δυνατότητα χορήγησης Άδειας ενός έτους εφόσον διαθέτει πολεοδομική άδεια ή/και άδεια οικοδομής και έχει επιπλέον υποβάλει αίτηση για εξασφάλιση πιστοποιητικού τελικής έγκρισης. Εάν η εγκατάσταση προσκομίσει το πιστοποιητικό τελικής έγκρισης πριν τη λήξη της ετήσιας Άδειας, τότε η χρονική ισχύς της εν λόγω Άδειας δύναται να παραταθεί για ακόμα 4 χρόνια με τους ίδιους όρους.

5.3.7. Άλλες προϋποθέσεις για χορήγηση της Άδειας Βιομηχανικών Εκπομπών αφορούν τα εξής:

- (α) κατάθεση εγγύησης ή επαρκούς ασφάλισης για το κόστος των δαπανών για την αντιμετώπιση οποιουδήποτε περιστατικού ρύπανσης,
- (β) λήψη όλων των μέτρων για πρόληψη της ρύπανσης,
- (γ) εφαρμογή Βέλτιστων Διαθέσιμων Τεχνικών (ΒΔΤ) που σχετίζονται με τον τύπο δραστηριότητας και το είδος των διεργασιών που εκτελούνται,
- (δ) τήρηση των οριακών τιμών εκπομπής,
- (ε) τήρηση των οριακών τιμών ποιότητας ατμοσφαιρικού αέρα και των ποιοτικών προτύπων περιβάλλοντος,
- (στ) γραπτή δήλωση του φορέα εκμετάλλευσης για τήρηση των όρων της Άδειας.

5.4. Νιτρορύπανση

5.4.1. Τα νιτρικά άλατα από τη γεωργία και τη κτηνοτροφία αποτελούν σημαντικό πρόβλημα ρύπανσης των νερών στην Κύπρο. Μετά την αδειοδότηση όλων των χοιροστασίων, αγελαδοτροφείων και πτηνοτροφείων που δραστηριοποιούνται εντός των ευπρόσβλητων στη Νιτρορύπανση περιοχών (Κοκκινοχώρια, Κίτι-Περβόλια, Ακρωτήρι, Πάφος και Πόλη Χρυσοχούς, περιοχή Ορούντας) με Άδειες Απόρριψης Αποβλήτων, το Τμήμα Περιβάλλοντος ξεκίνησε διαδικασίες ελέγχου και ενημέρωσης για την εφαρμογή των όρων που περιλαμβάνονται σε αυτές. Ανάμεσα τους περιλαμβάνονται και όροι για την ορθή διαχείριση των παραγόμενων αποβλήτων από τις διεργασίες της μονάδας, τους οποίους οι φορείς εκμετάλλευσης πρέπει να τηρούν. Επιθεωρήθηκαν, επίσης, αρκετές από τις πιο πάνω κτηνοτροφικές μονάδες για έλεγχο της τήρησης των όρων των Αδειών Απόρριψης Αποβλήτων που κατέχουν. Στις περιπτώσεις όπου διαπιστώθηκε σημαντική παραβίαση των όρων εφαρμόστηκαν οι πρόνοιες της κείμενης Νομοθεσίας.

5.4.2. Στα πλαίσια εφαρμογής της σχετικής Ευρωπαϊκής Οδηγίας για προστασία των υδάτων από τη Νιτρορύπανση Γεωργικής Προέλευσης, η Κύπρος υπέβαλε προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναλυτική έκθεση για την τετραετία 2012-2015 με όλα τα αποτελέσματα ελέγχου των υπόγειων, επιφανειακών και παράκτιων νερών της Κύπρου. Σύμφωνα με την Έκθεση, η Κύπρος δεσμεύτηκε να προωθήσει την κήρυξη της περιοχής του υδροφορέα Πεντάσχοινου ως Ευπρόσβλητης Ζώνης Νιτρορύπανσης.

5.4.3. Συνεχίστηκε, επίσης, η εφαρμογή του αναθεωρημένου Προγράμματος Δράσης και του Κώδικα Ορθής Γεωργικής Πρακτικής. Ανάμεσα στα μέτρα που προωθήθηκαν από το Τμήμα Γεωργίας είναι ο έλεγχος της χρήσης λιπασμάτων και κοπριάς, ο έλεγχος της ποιότητας των εδαφών, η χρήση βελτιωμένων συστημάτων άρδευσης, η μετακίνηση κτηνοτροφικών μονάδων, η κατάλληλη επιλογή εδάφους για εναπόθεσή των κτηνοτροφικών αποβλήτων, κτλ, ενώ παράλληλα έγινε εκτενής ενημέρωση των γεωργών για τα θέματα πολλαπλής συμμόρφωσης.

5.4.4. Συνεχίστηκε το πρόγραμμα παρακολούθησης της ποιότητας των επιφανειακών και υπόγειων νερών από το Τμήμα Γεωλογικής Επισκόπησης, καθώς και η παρακολούθηση των παράκτιων νερών από το Τμήμα Αλιείας και Θαλάσσιων Ερευνών. Για καλύτερη εφαρμογή της Οδηγίας για τη Νιτρορύπανση, ξεκίνησε διαδικασία για ετοιμασία

Κανονισμών για τη διαχείριση αποβλήτων από κτηνοτροφικές εγκαταστάσεις. Οι κανονισμοί για τα αγελαδοτροφεία έχουν σταλεί στη Νομική Υπηρεσία για νομοτεχνικό έλεγχο.

5.5. Διαχείριση Ποιότητας Νερών Κολύμβησης

- 5.5.1.** Η Οδηγία για τη Διαχείριση της Ποιότητας των Νερών Κολύμβησης (2006/7/ΕΚ) μεταφέρθηκε στο Εθνικό Δίκαιο με τον περί της Διαχείρισης της Ποιότητας των Νερών Κολύμβησης Νόμο του 2008 (Ν.57(Ι)/2008).
- 5.5.2.** Η Κύπρος ξεκίνησε την εφαρμογή της Οδηγίας από τις αρχές του 2008, καταρτίζοντας κατάλογο με τις περιοχές των νερών κολύμβησης και καθορίζοντας την διάρκεια της κολυμβητικής περιόδου. Η νομοθεσία προβλέπει ετήσια αναθεώρηση του καταλόγου των νερών κολύμβησης και τη διάρκεια της κολυμβητικής περιόδου.
- 5.5.3.** Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της τελευταίας Έκθεσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η Κύπρος για το 2016 είναι συμμορφωμένη με τις πιο αυστηρές προδιαγραφές της Οδηγίας. Όλες οι περιοχές νερών κολύμβησης της Κύπρου αξιολογήθηκαν από την Ε.Ε. ως εξαιρετικής ποιότητας. Από το 2008, η Κύπρος συνεχίζει να συμμορφώνεται με τις πιο αυστηρές προδιαγραφές της Οδηγίας σχετικά με την διαχείριση της ποιότητας των νερών κολύμβησης. Τα νερά κολύμβησης της Κύπρου αξιολογήθηκαν ως εξαιρετικής ποιότητας με ποσοστό συμμόρφωσης 99,1%. Ο λόγος που το ποσοστό δεν είναι 100%, αφορούσε την περιοχή νερών κολύμβησης «Καράφα» όπου τις προηγούμενες χρονιές ήταν κλειστή και δεν παρακολουθείτο η ποιότητα της λόγω θαλάσσιων κατασκευαστικών έργων, έτσι δεν υπάρχουν αποτελέσματα για 5 συνεχόμενες χρονιές. Οι δειγματοληψίες άρχισαν ξανά το 2015.
- 5.5.4.** Επιπρόσθετα, η Κύπρος πριν από την έναρξη της κολυμβητικής περιόδου του 2016 ακολούθησε τις πρόνοιες της Οδηγίας 2006/7/ΕΚ και κατάρτισε πρόγραμμα παρακολούθησης για τις περιοχές νερών κολύμβησης, το οποίο αναρτήθηκε στην ιστοσελίδα του Τμήματος Περιβάλλοντος. Η παρακολούθηση αφορούσε τουλάχιστο μηνιαίες δειγματοληψίες καθώς και 1 δειγματοληψία πριν από την έναρξη της κολυμβητικής περιόδου, για ανάλυση των παραμέτρων «εντερόκοκκοι» και «*Escherichia coli*».
- 5.5.5.** Για την κολυμβητική περίοδο του 2016, η οποία είχε διάρκεια από 1η Μαΐου μέχρι 31η Οκτωβρίου, έτυχαν παρακολούθησης 113 περιοχές νερών κολύμβησης σε όλη την παράκτια ζώνη της Ελεύθερης Κύπρου σε μηνιαία τουλάχιστον βάση, ενώ πραγματοποιήθηκε και μια δειγματοληψία πριν από την έναρξη της κολυμβητικής περιόδου. Ο εν λόγω κατάλογος εξάχθηκε μέσα από διαδικασία Δημόσιας Διαβούλευσης και Δημόσιας Ακρόασης και μέσω και του διαδικτύου, κατ' εφαρμογή του άρθρου 11 της Οδηγίας για δημόσια διαβούλευση. Στα πλαίσια αυτά, για θεσμοθέτηση της διαδικασίας διαβούλευσης με το κοινό εκδόθηκε Διάταγμα (Κ.Δ.Π 423/2012) από τον Υπουργό Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος.
- 5.5.6.** Το 2012 υιοθετήθηκε επίσης η εκτελεστική απόφαση της Ε.Ε. 2011/321/ΕΚ με έκδοση σχετικού διατάγματος (Κ.Δ.Π.422/2012) από τον Υπουργό Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, στα πλαίσια του περί της Διαχείρισης της Ποιότητας των Νερών Κολύμβησης Νόμου, για χρησιμοποίηση κοινών απλών σημάτων και συμβόλων για την ταξινόμηση σε επίπεδα ποιότητας και τη σύσταση αποφυγής ή απαγόρευση κολύμβησης.

5.6. Επεξεργασία Αστικών Λυμάτων και Λάσπης

- 5.6.1.** Στα πλαίσια εφαρμογής της Οδηγίας για την Επεξεργασία των Αστικών Λυμάτων, (91/271/ΕΟΚ) πραγματοποιήθηκε έλεγχος των αποτελεσμάτων χημικών και μικροβιολογικών αναλύσεων της ποιότητας των απορρίψεων από αδειοδοτημένους σταθμούς επεξεργασίας αστικών αποβλήτων. Ο έλεγχος διενεργήθηκε από το Γενικό Χημείο του Κράτους με την υπογραφή σχετικού Πρωτοκόλλου.
- 5.6.2.** Το Τμήμα Περιβάλλοντος, ως η Αρμόδια Αρχή για τον έλεγχο και την παρακολούθηση των απορρίψεων από σταθμούς επεξεργασίας αστικών λυμάτων, έχει προχωρήσει στη λήψη των προβλεπόμενων νομικών μέτρων στις περιπτώσεις παραβίασης των ποιοτικών ορίων των επεξεργασμένων λυμάτων απόρριψης, όπως αυτά τέθηκαν στην Άδεια Απόρριψης Αποβλήτων, καθώς και στις περιπτώσεις παραβίασης άλλων όρων της Άδειας. Το Τμήμα Περιβάλλοντος, σε συνεργασία με το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων και τα Συμβούλια Αποχετεύσεων, ετοίμασε την 9η Έκθεση της Κύπρου όπως προβλέπεται από το Άρθρο 15 της Οδηγίας 91/271/ΕΟΚ για την επεξεργασία αστικών λυμάτων (Κατάσταση 31.12.2014) η οποία δημοσιεύτηκε στην ιστοσελίδα του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος στις 28.6.2016 .
- 5.6.3.** Το Τμήμα Περιβάλλοντος, συνέβαλε στην ετοιμασία του νέου Εθνικού Προγράμματος Εφαρμογής της Οδηγίας 91/271/ΕΟΚ (NIP 2014), το οποίο δημοσιεύτηκε στην ιστοσελίδα του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος στις 29.6.2016 από το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων.
- 5.6.4.** Το 2016, το Τμήμα Περιβάλλοντος είχε ενεργή συμμετοχή σε όλες τις σχετικές διαβουλεύσεις με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και σε εθνικό επίπεδο για την εφαρμογή της Οδηγίας 91/271/ΕΟΚ, καθώς και για τη δημιουργία ενός Ολοκληρωμένου Συστήματος Πληροφόρησης για την Κύπρο (UWWTP SIIF Cyprus National Website).
- 5.6.5.** Το Τμήμα Περιβάλλοντος, ετοίμασε την Έκθεση για την Χρησιμοποίηση της Λάσπης από Μονάδες Επεξεργασίας Λυμάτων στη Γεωργία σύμφωνα με την Οδηγία 86/278/ΕΟΚ. Η εν λόγω Έκθεση ολοκληρώθηκε και υποβλήθηκε ηλεκτρονικά στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Σεπτέμβριο του 2016 και αφορούσε τα έτη 2013, 2014 και 2015.

5.7. Προστασία Υδρογεωτρήσεων

- 5.7.1.** Κατά το 2016, η εφαρμογή του Διατάγματος Κ.Δ.Π. 45/1996 που προβλέπει τον Καθορισμό Ζωνών Προστασίας Γεωτρήσεων που χρησιμοποιούνται ως πηγές πόσιμου νερού αναστάληκε προσωρινά καθώς μέσα από επισημάνσεις από τη Νομική Υπηρεσία διαφάνηκαν κάποια νομικά κενά στις πρόνοιες του Διατάγματος. Επίσης ξεκίνησε η τροποποίηση του Διατάγματος Καθορισμού Ζωνών Προστασίας.

5.8. Μητρώο Έκλυσης και Μεταφοράς Ρύπων

- 5.8.1.** Στα πλαίσια εφαρμογής του Ευρωπαϊκού Κανονισμού 166/2006/ΕΚ για τη δημιουργία Ευρωπαϊκού Μητρώου Έκλυσης και Μεταφοράς Ρύπων, το Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας και το Τμήμα Περιβάλλοντος έχουν προχωρήσει στη δημιουργία Μητρώου σε εθνικό επίπεδο το οποίο περιλαμβάνει πληροφορίες αναφορικά με τις εκλύσεις ρυπογόνων ουσιών στον αέρα, τα νερά και το έδαφος από συγκεκριμένες βιομηχανικές και άλλες δραστηριότητες, καθώς και τις εκτός του χώρου των εγκαταστάσεων μεταφορές αποβλήτων (επικίνδυνων και μη). Τα στοιχεία αυτά συλλέγονται και καταχωρούνται στο Μητρώο σε ετήσια βάση και ακολούθως διαβιβάζονται υπό μορφή ετήσιων αναφορών προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Το 2016, συνέχισε η λειτουργία του

διαδικτυακού συστήματος για το Εθνικό Μητρώο Έκλυσης και Μεταφοράς Ρύπων το οποίο βρίσκεται στη διάθεση του κοινού στον ιστοχώρο <http://www.prtr.dli.mlsi.gov.cy>. Το διαδικτυακό σύστημα συμβάλλει στην επίτευξη του βασικού στόχου του Πρωτοκόλλου σχετικά με τα μητρώα έκλυσης και μεταφοράς ρύπων για βελτίωση και ενίσχυση της δυνατότητας πρόσβασης του κοινού στην περιβαλλοντική πληροφόρηση. Αποτελείται από ιστοσελίδα δυναμικά συνδεδεμένη με Βάση Δεδομένων, στην οποία καταχωρούνται τα στοιχεία έκλυσης ρύπων στον αέρα, τα νερά και το έδαφος, καθώς επίσης και οι μεταφορές αποβλήτων.

5.8.2. Οι φορείς εκμετάλλευσης που εμπíπτουν στις πρόνοιες του Πρωτοκόλλου και του αντίστοιχου Ευρωπαϊκού Κανονισμού σχετικά με τα μητρώα έκλυσης και μεταφοράς ρύπων, έχουν τη δυνατότητα να υποβάλλουν με ηλεκτρονικό τρόπο, μέσω διαδικτύου, τα περιβαλλοντικά στοιχεία που απαιτούνται ώστε να ελεγχθούν και να εγκριθούν από τους αρμόδιους λειτουργούς του Τμήματος Επιθεώρησης Εργασίας και του Τμήματος Περιβάλλοντος και να διαβιβαστούν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Επιπλέον, μέσω του Διαδικτυακού Συστήματος είναι δυνατή η γεωγραφική απεικόνιση σε χάρτη της Κύπρου, τόσο των εγκαταστάσεων που εμπíπτουν στο Πρωτόκολλο και τον Κανονισμό, αλλά και των στοιχείων έκλυσης και μεταφοράς ρύπων ανά εγκατάσταση.

5.9. Επιθεωρήσεις

5.9.1. Το Τμήμα Περιβάλλοντος, για κάλυψη των αναγκών της νομοθεσίας, προχώρησε στην αγορά συμβουλευτικών υπηρεσιών 15 ατόμων για τη διεξαγωγή επιθεωρήσεων κατά το 2016 σε εγκαταστάσεις διαχείρισης αποβλήτων, σημεία συλλογής αποβλήτων και συλλέκτες/μεταφορείς αποβλήτων στα πλαίσια εφαρμογής των περί Αποβλήτων Νόμων του 2011 μέχρι 2016, σε εγκαταστάσεις που εμπíπτουν στις πρόνοιες των περί Βιομηχανικών Εκπομπών Νόμων του 2013 και 2016 και στους περί Ελέγχου της Ρύπανσης των Νερών Νόμους του 2002 ως 2013, όπως επίσης και σε εγκαταστάσεις που εμπíπτουν στους περί Συσκευασιών και περί Αποβλήτων Συσκευασιών Νόμους του 2002 μέχρι 2012, στους περί Εκπομπών Φθοριούχων Αερίων Θερμοκηπίου Νόμων του 2016 και 2017, και στον περί Ουσιών που καταστρέφουν τη Στιβάδα του Όζοντος Νόμο του 2011. Οι δεκαπέντε συμβάσεις ξεκίνησαν τον Απρίλιο του 2016 και έληξαν τον Δεκέμβριο του ίδιου έτους.

5.9.2. Καθ' όλη την διάρκεια της σύμβασης διεξάχθηκαν συνολικά κατόπιν προγραμματισμού 2.443 επιθεωρήσεις ανά το Παγκύπριο, σε μεγάλο εύρος δραστηριοτήτων οι οποίες κατηγοριοποιούνται ως εξής:

(α) Σε αδειοδοτημένες εγκαταστάσεις για έλεγχο των όρων Αδειών Απόρριψης Αποβλήτων (ΑΑΑ), Αδειών Βιομηχανικών Εκπομπών (ΑΒΕ) και Αδειών Διαχείρισης Αποβλήτων (ΑΔΑ):

- βιομηχανίες (σφαγεία, πτηνοσφαγεία, μονάδες επεξεργασίας ζωικών αποβλήτων, σταθμοί επεξεργασίας αστικών λυμάτων, ηλεκτροπαραγωγό σταθμό, τσιμεντοποιείο, λατομεία, μεταλλεία, τουβλοποιεία, κεραμεία, ελαιοτριβεία, γαλακτοκομεία),
- κτηνοτροφικές εγκαταστάσεις (χοιροστάσια, πτηνοτροφεία, αγελαδοτροφεία),
- διαχείριση αποβλήτων (επεξεργασία οχημάτων τέλους κύκλου ζωής (ΟΤΚΖ), διαχείριση μηχανέλαιων, επεξεργασία αποβλήτων ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού (ΑΗΗΕ), διαχείριση μετάλλων, διαχείριση τηγανέλαιων, ανακύκλωση χαρτιού, χώρο υγειονομικής ταφής απορριμμάτων (ΧΥΤΑ) και χώρο υγειονομικής ταφής υπολειμμάτων (ΧΥΤΥ), επεξεργασία μελανιών και τόνερ).

(β) Σε αδειοδοτημένους Συλλέκτες/Μεταφορείς αποβλήτων ή κατόχους πιστοποιητικού καταχώρησης στο Αρχείο Διαχειριστών Αποβλήτων.

(γ) Σε σημεία Συλλογής Αποβλήτων Ηλεκτρικού Ηλεκτρονικού Εξοπλισμού.

(δ) Σε κατόχους/παραγωγούς αποβλήτων.

(ε) Για εξέταση παραπόνων και καταγγελιών.

5.9.3. Κατά τις πιο πάνω επιθεωρήσεις, στις περιπτώσεις που διαπιστώθηκαν παραβιάσεις των Νομοθεσιών λήφθηκαν τα κατάλληλα μέτρα, όπως επιστολές συμμόρφωσης, επίδοση εξώδικης ρύθμισης και ετοιμασία εκθέσεων στον Γενικό Εισαγγελέα για λήψη ποινικών μέτρων. Συγκεκριμένα, επιδόθηκαν 95 εξώδικες ρυθμίσεις και υποβλήθηκαν 15 εκθέσεις στη Γενική Εισαγγελία.

5.10. Άδειες Διαχείρισης Αποβλήτων

5.10.1. Κατά το έτος 2016, έχουν υποβληθεί συνολικά 217 αιτήσεις για Άδειες Διαχείρισης Αποβλήτων (καταχώρηση στο μητρώο για συλλογή / μεταφορά, εμπορία / μεσιτεία και επεξεργασία) και χορηγήθηκαν από τον Υπουργό Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος συνολικά 162 άδειες.

5.10.2. Για την ευκολότερη ενημέρωση των ενδιαφερομένων μερών αλλά και των πολιτών γενικότερα, καταρτίστηκε κατάλογος των αδειοδοτημένων διαχειριστών αποβλήτων, ο οποίος βρίσκεται στην ιστοσελίδα του Τμήματος Περιβάλλοντος (<http://www.moa.gov.cy/environment>) και επικαιροποιείται σε τακτική βάση.

5.10.3. Το 2016 έγινε με τον Τροποποιητικό Νόμο Αρ. 3(Ι)/2016 μεταφορά αρμοδιοτήτων από τον Υπουργό Εσωτερικών στον Υπουργό Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος για τη διαχείριση των ακόλουθων ρευμάτων αποβλήτων:

- Οικιακά Απόβλητα
- Μη επικίνδυνα Απόβλητα Εκσκαφών, Κατασκευών και Κατεδαφίσεων (ΑΕΚΚ)
- Απόβλητα κήπων, πάρκων και νεκροταφείων
- Υπολείμματα από τον καθαρισμό δρόμων
- Απόβλητα ρούχων ή υφασμάτων.

και ετοιμάστηκε σχετική τροποποίηση του περί Αποβλήτων Νόμου του 2016 Αρ. 3(Ι)/2016. Επιπρόσθετα, κατά το έτος 2016 ετοιμάστηκαν τα ακόλουθα διατάγματα:

(α) Έντυπο Αίτησης για καταχώριση σε αρχείο προσώπων που συλλέγουν ή μεταφέρουν απόβλητα σε επαγγελματική βάση (Κ.Δ.Π.32/2016),

(β) Έντυπο Αίτησης για καταχώριση σε αρχείο προσώπων που ασχολούνται με Εμπορία ή Μεσιτεία αποβλήτων (Κ.Δ.Π.34/2016),

(γ) Έντυπο Αίτησης για καταχώριση σε αρχείο προσώπων που εξασφαλίζουν την επεξεργασία τους στον χώρο παραγωγής τους (Κ.Δ.Π.33/2016) και

(δ) Έντυπα αναγνώρισης και παρακολούθησης (Κ.Δ.Π. 31/2016).

5.11. Διαχείριση Οχημάτων στο τέλος του Κύκλου Ζωής τους (ΟΤΚΖ)

5.11.1. Ο περί Οχημάτων στο Τέλος του Κύκλου Ζωής τους Νόμος του 2003 (Ν. 157(Ι)/2003) ρυθμίζει τη διαχείριση οχημάτων στο τέλος του κύκλου ζωής τους, τη λειτουργία των εγκαταστάσεων για τη διαχείριση των οχημάτων αυτών και τις υποχρεώσεις των οικονομικών φορέων σχετικά με τα οχήματα.

5.11.2. Ο Υπουργός Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, με βάση τον περί Αποβλήτων Νόμο του 2011 (Ν. 185(Ι)/2011), είναι η Αρχή η οποία αδειοδοτεί τις

μονάδες που θα διαχειρίζονται τα εν λόγω απόβλητα. Αρμόδια Αρχή για την εφαρμογή της Οδηγίας για τα ΟΤΚΖ, την επίτευξη των στόχων και την υποβολή εκθέσεων στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναφορικά με το Νόμο 157(I)/2003 και τους σχετικούς Κανονισμούς είναι το Τμήμα Ηλεκτρομηχανολογικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Συγκοινωνιών και Έργων.

5.11.3. Σήμερα υπάρχουν 17 αδειοδοτημένες μονάδες επεξεργασίας οχημάτων στο τέλος του κύκλου ζωής τους με συνολική δραστηριότητα που ικανοποιεί τις ανάγκες της Κύπρου.

5.12. Διαχείριση αποβλήτων βρώσιμων ελαίων και λιπών (τηγανέλαια)

5.12.1. Η διαχείριση των αποβλήτων βρώσιμων ελαίων και λιπών τηγανελαιίων καλύπτεται πλέον από τον περί Αποβλήτων Νόμο του 2011 (Ν.185(I)/2011). Η επεξεργασία των χρησιμοποιημένων τηγανελαιίων περιλαμβάνει την μετατροπή τους σε βιοντίζελ, το οποίο μπορεί να χρησιμοποιείται ως καύσιμο μεταφοράς (είτε για ίδια χρήση είτε για πώληση) ή για παραγωγή ηλεκτρισμού. Εφαρμόζοντας την αρχή της εγγύτητας πριν από κάθε εξαγωγή αποβλήτων τηγανελαιίων θα πρέπει να ενημερώνεται ο Διευθυντής του Τμήματος Περιβάλλοντος, με σχετική αιτιολόγηση για τη μη διάθεση του αποβλήτου σε αδειοδοτημένες εγκαταστάσεις εντός της Κυπριακής Δημοκρατίας, για έγκριση της εξαγωγής αποβλήτων. Στο αίτημα για έγκριση της εξαγωγής θα πρέπει να περιλαμβάνονται στοιχεία για τις ποσότητες, τον τρόπο μεταφοράς και την εγκατάσταση διάθεσης των αποβλήτων εκτός Κύπρου.

5.13. Απόβλητα Τόνερς και εκτυπωτικά μελάνια

5.13.1. Σύμφωνα με τον περί Αποβλήτων Νόμο του 2011 (Ν.185(I)/2011) οι κάτοχοι των αποβλήτων οφείλουν να διαχειρίζονται τα απόβλητα τους με τρόπο ώστε να προλαμβάνεται οποιοσδήποτε κίνδυνος προς τη δημόσια υγεία και το περιβάλλον. Ένα από τα απόβλητα της κατηγορίας αυτής αποτελούν και τα μελάνια και τόνερ εκτύπωσης. Το Τμήμα Περιβάλλοντος με επιστολές του προς ένα μεγάλο αριθμό επιχειρήσεων που αποτελούν και τους κύριους παραγωγούς των αποβλήτων αυτών, ζήτησε όπως οι παραγωγοί:

- συμβληθούν με αδειοδοτημένους συλλέκτες/μεταφορείς για την συλλογή των υπό αναφορά αποβλήτων που παράγονται στους χώρους εργασίας τους,
- φυλάγουν τα απόβλητα που προκύπτουν, σύμφωνα με τις οδηγίες του Τμήματος Περιβάλλοντος ή του συλλέκτη και πάντα με τρόπο ώστε να μην δημιουργείται οχληρία ή κίνδυνος στον άνθρωπο ή το περιβάλλον,
- ζητούν και υπογράφουν το Έντυπο Αναγνώρισης και Παρακολούθησης που θα τηρεί ο συλλέκτης, και
- ενημερώνουν το Τμήμα Περιβάλλοντος σχετικά με τις ποσότητες αποβλήτων που παραχθήκαν κάθε χρόνο.

5.13.2. Σε συνέχεια επιθεωρήσεων που διενεργήθηκαν αλλά και μέσα από επιστολές που λήφθηκαν από τις διάφορες εταιρείες έχει διαπιστωθεί συμμόρφωση ενός πολύ μεγάλου μέρους της αγοράς με τα πιο πάνω.

5.14. Διαχείριση Επικίνδυνων Αποβλήτων

5.14.1. Όσον αφορά τη διαχείριση επικίνδυνων αποβλήτων, για αρκετά ρεύματα αποβλήτων (απόβλητα ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού, κλινικά απόβλητα, μεταχειρισμένα μηχανέλαια και πετρελαιοειδή κατάλοιπα πλοίων, οχήματα στο τέλος του κύκλου ζωής, μπαταρίες οχημάτων, εργαστηριακά απόβλητα, φωτογραφικά απόβλητα, κλπ) έχουν

δρομολογηθεί διάφορες λύσεις διαχείρισης (αδειοδοτημένες εγκαταστάσεις και συστήματα διαχείρισης αποβλήτων).

- 5.14.2.** Το 2010 το Τμήμα Περιβάλλοντος αξιολόγησε, μετά από οδηγίες Υπουργικής Επιτροπής, την παραγωγή επικίνδυνων αποβλήτων στην Κύπρο, καθώς και της ανάγκης διαχείρισής τους από το κράτος. Η σχετική έκθεση, η οποία παρουσιάστηκε σε συνάντηση της Υπουργικής Επιτροπής τον Ιούλιο του 2011 από το Τμήμα Περιβάλλοντος, αφορούσε την ανάγκη δημιουργίας μονάδας διαχείρισης και χώρου ταφής επικίνδυνων αποβλήτων στην Κύπρο. Δεδομένου ότι παρατηρήθηκε μείωση της ποσότητας των επικίνδυνων αποβλήτων κατά τα τελευταία χρόνια, σε συνδυασμό με τον αποτελεσματικό έλεγχο που διεξάγεται και τη λειτουργία ιδιωτικών μονάδων επεξεργασίας επικίνδυνων αποβλήτων, καθώς και της τάσης για δημιουργία νέων μονάδων, η Υπουργική Επιτροπή αποφάσισε ότι δε διαφαίνεται επί του παρόντος ανάγκη για δημιουργία μονάδας διαχείρισης ή χώρου ταφής επικίνδυνων αποβλήτων.
- 5.14.3.** Η Υπουργική Επιτροπή αποφάσισε, επίσης, όπως εντατικοποιηθούν ακόμη περισσότερο οι έλεγχοι αναφορικά με τη διάθεση, διαχείριση και εξαγωγή αποβλήτων και όπως το όλο θέμα παρακολουθείται από το Τμήμα Περιβάλλοντος.

5.15. Διαχείριση Αποβλήτων Αμιάντου

- 5.15.1.** Η πρακτική διαχείριση που ακολουθείται τα τελευταία δύο χρόνια είναι η μεταφορά και τελική διάθεση των αμιαντούχων αποβλήτων στο μεταλλείο Αμιάντου. Η μεταφορά και ο ενταφιασμός πραγματοποιούνται με επιτυχία μέσω συντονισμένων από διάφορες κρατικές αρχές επιχειρήσεων μια ή δύο φορές το χρόνο, δεδομένου ότι οι συσσωρευμένες ποσότητες είναι ικανοποιητικές. Οι ποσότητες που δηλώθηκαν κατά το 2016 και μεταφέρθηκαν στο μεταλλείο του Αμιάντου για ενταφιασμό ήταν 1028 κ.μ. Οι ποσότητες του 2016 μαζί με τις ποσότητες του 2017 θα ενταφιαστούν στην επόμενη εκστρατεία που υπολογίζεται να γίνει το Σεπτέμβριο του 2017.

5.16. Διαχείριση αποβλήτων εξορυκτικής βιομηχανίας

- 5.16.1.** Στο πλαίσιο εφαρμογής της πιο πάνω νομοθεσίας, υποβλήθηκαν στο Τμήμα Περιβάλλοντος συνολικά δεκαεπτά (17) Σχέδια Διαχείρισης Εξορυκτικών Αποβλήτων. Μετά από εξέταση και επιτόπιους ελέγχους μόνο δεκατέσσερα (14) από αυτά αντιστοιχούν σε εγκαταστάσεις εξορυκτικών αποβλήτων.
- 5.16.2.** Από τις δεκατέσσερις (14) αυτές εγκαταστάσεις οι έξι (6) θεωρούνται κατηγορίας Α. Μετά από ενδελεχή εξέταση των Σχεδίων Διαχείρισης Εξορυκτικών Αποβλήτων των πιο πάνω έξι (6) εγκαταστάσεων από την αρμόδια Τεχνική Επιτροπή, το Τμήμα Περιβάλλοντος προχώρησε στον αποχαρακτηρισμό των τεσσάρων (4) εγκαταστάσεων. Εκκρεμεί η υποβολή συμπληρωματικών στοιχείων για τον αποχαρακτηρισμό και της πέμπτης εγκατάστασης ενώ η εγκατάσταση που εμπίπτει στην κατηγορία Α έχει υποβάλει αίτηση για χορήγηση Άδειας Εγκατάστασης Εξορυκτικών Αποβλήτων. Στο παρόν στάδιο έχει ετοιμαστεί το προσχέδιο της Άδειας και αναμένεται να τεθεί για εξέταση ενώπιον της Τεχνική Επιτροπής το αμέσως επόμενο διάστημα.
- 5.16.3.** Πρόσθετα των πιο πάνω και με βάση τις απαιτήσεις της νομοθεσίας για την αποτελεσματική εφαρμογή των διατάξεων του Νόμου το Υπουργικό Συμβούλιο δύναται να εκδίδει Κανονισμούς και ο Υπουργός δύναται να εκδίδει Διατάγματα. Για το σκοπό αυτό, το Νοέμβριο του 2014 το Τμήμα Περιβάλλοντος προκήρυξε προσφορά για την παροχή υπηρεσιών σχετικά με τον καθορισμό δράσεων για την εφαρμογή της

νομοθεσίας.

- 5.16.4.** Μέσα από την πιο πάνω προσφορά, ετοιμάστηκαν τρεις (3) Κανονισμοί που αφορούν:
- (α) Κατευθυντήριες γραμμές και διαδικασίες αναφορικά με την καταβολή χρηματικής εγγύησης,
 - (β) Κατευθυντήριες γραμμές όσον αφορά τις επιθεωρήσεις που διενεργούνται και
 - (γ) Καθορισμός των τεχνικών απαιτήσεων όσον αφορά τον ορισμό του διασπώμενου με ασθενές οξύ κυανίου και των μεθόδων μετρήσεώς του,

καθώς και τρία (3) Διατάγματα που αφορούν:

- (α) Τον προσδιορισμό των μεθόδων δειγματοληψίας και ανάλυσης που απαιτούνται για την τεχνική εφαρμογή του παρόντος Νόμου,
- (β) Τον καθορισμό των απαιτούμενων προσόντων του προσώπου που θα αναλάβει τη διαχείριση εγκατάστασης εξορυκτικών αποβλήτων, και
- (γ) Την απαιτούμενη κατάρτιση και τεχνική εξέλιξη του προσωπικού μιας εγκατάστασης εξορυκτικών αποβλήτων.

Οι τρεις (3) Κανονισμοί έχουν σταλεί στη Νομική Υπηρεσία για νομοτεχνικό έλεγχο, ενώ τα τρία (3) Διατάγματα έχουν εγκριθεί και υπογραφεί από τον κ Υπουργό Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος.

5.17. Διαχείριση αποβλήτων από Εκσκαφές, Κατεδαφίσεις και Κατασκευές (Α.Ε.Κ.Κ)

- 5.17.1.** Αρμόδια Αρχή για την εφαρμογή της νομοθεσίας σε θέματα Α.Ε.Κ.Κ μέχρι τις 5 Φεβρουαρίου 2016 που τέθηκε σε ισχύ ο περί Αποβλήτων Νόμος 3(Ι)/2016 ήταν το Υπουργείο Εσωτερικών. Μετά την ανάληψη των αρμοδιοτήτων στα Α.Ε.Κ.Κ, το Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος αποτελεί πλέον την αδειοδοτούσα και την ελέγχουσα αρχή για την εφαρμογή της Νομοθεσίας και επίτευξης των στόχων ανακύκλωσης των Α.Ε.Κ.Κ.
- 5.17.2.** Σύμφωνα με τον Περί Αποβλήτων (Τροποποιητικό) Νόμο 3(Ι)/2016 η αδειοδότηση ή η ανανέωση αδειών φορέων για συλλογή, μεταφορά και διάθεση αποβλήτων και η αδειοδότηση ή η ανανέωση αδειών λειτουργίας μονάδων επεξεργασίας/ανακύκλωσης αποβλήτων εκσκαφών, κατασκευών και κατεδαφίσεων (Α.Ε.Κ.Κ.) καθώς και η αδειοδότηση ατομικών ή συλλογικών συστημάτων διαχείρισης Α.Ε.Κ.Κ θα γίνεται από το Τμήμα Περιβάλλοντος του Υπουργείου Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος.
- 5.17.3.** Καθημερινά το τμήμα γίνεται αποδέκτης καταγγελιών και παραπόνων για παράνομες απορρίψεις σε ανοιχτούς χώρους και ρυάκια, για αδειοδοτημένες εγκαταστάσεις που δεν λειτουργούν σύμφωνα με τους όρους αδειοδότησης τους, για μη συμμετοχή εργολάβων στα συλλογικά συστήματα κλπ. Το Τμήμα διενεργεί επιθεωρήσεις και παίρνει μέτρα όπως προβλέπονται στη νομοθεσία. Παρόλα αυτά, η αναγκαιότητα για βελτίωση της υφιστάμενης πολιτικής για τη διαχείριση των Α.Ε.Κ.Κ. και η τροποποίηση των σχετικών κανονισμών κρίνεται αναγκαία. Στα πλαίσια αυτά και για πρόληψη, μείωση, σωστή διαχείριση των Α.Ε.Κ.Κ., επίτευξής των στόχων ανακύκλωσης και περιορισμού της απόρριψης Α.Ε.Κ.Κ. σε χωράφια, ρυάκια ή στις χωματερές, το Τμήμα Περιβάλλοντος έχει ξεκινήσει σειρά επαφών με αρμόδιες αρχές και εμπλεκόμενους.
- 5.17.4.** Στα πλαίσια λοιπόν της μεθοδικής αντιμετώπισης του θέματος, ετοιμάστηκαν πρότυποι Όροι για Διαχείριση Αποβλήτων από Εκσκαφές, κατασκευές, και κατεδαφίσεις (Α.Ε.Κ.Κ.) για να ενσωματωθούν από τους Κρατικούς και Ημικρατικούς Οργανισμούς, Επαρχιακές Διοικήσεις, Τοπικές Αρχές και γενικά όλους τους Αρμόδιους Φορείς στα έγγραφα

προκήρυξης διαγωνισμών που αφορούν Τεχνικά ή Οικοδομικά Έργα.

- 5.17.5.** Παράλληλα έγινε βελτιστοποίηση του νομικού πλαισίου και κανονισμών, προκειμένου να αυξηθεί η επαναχρησιμοποίηση και ανακύκλωση των Α.Ε.Κ.Κ., ενώ κρίνεται αναγκαία η προώθηση δημιουργίας ενιαίας πλατφόρμας βάσης δεδομένων, όπου τα σχετικά στοιχεία για τα Α.Ε.Κ.Κ. θα ανεβαίνουν από τα συλλογικά ή ατομικά συστήματα.

5.18. Διασυνοριακές μεταφορές αποβλήτων

- 5.18.1.** Το Τμήμα Περιβάλλοντος εφαρμόζει την Σύμβαση της Βασιλείας και τον Ευρωπαϊκό Κανονισμό 1013/2006/ΕΚ για έλεγχο μεταφορών αποβλήτων (εσωτερικές και διασυνοριακές). Κατά το 2016 έχουν εξαχθεί σύμφωνα με τον πιο πάνω Κανονισμό οι πιο κάτω ποσότητες επικίνδυνων αποβλήτων:

Τύπος Αποβλήτων	Ποσότητα [τόνοι/έτος]
Εργαστηριακά Απόβλητα	54,08
Μπαταρίες Μολύβδου-Οξέος	3492,11
Λαμπτήρες Φθορισμού	59,19
Απόβλητα Αμιάντου	945,53
Φαρμακευτικά Απόβλητα	117,30
Απόβλητα Ηλεκτρικού και Ηλεκτρονικού Εξοπλισμού	698,04
Εκτός προδιαγραφών προϊόντα που περιέχουν επικίνδυνες ουσίες	19,09
Φορητές Μπαταρίες	99,63
Βιομηχανικές Μπαταρίες NiCd	11,1

Επιπλέον, κάθε χρόνο πέραν των 150 χιλιάδων τόνων μη επικινδύνων αποβλήτων (μέταλλο, χαρτί, πλαστικό, κ.λπ.) εξαγονται κυρίως προς τρίτες χώρες.

- 5.18.2.** Στα πλαίσια ορθής και αποτελεσματικής παρακολούθησης και ελέγχου των διασυνοριακών μεταφορών αποβλήτων, το Τμήμα Περιβάλλοντος συμμετέχει σε διάφορα προγράμματα και οργανώνει εκστρατείες επιθεωρήσεων τόσο σε τοπικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

5.19. Συμμετοχή σε προγράμματα IMPEL TFS

- 5.19.1.** Το Τμήμα Περιβάλλοντος συμμετέχει ενεργά στα προγράμματα του Ευρωπαϊκού Δικτύου Ανάπτυξης και Εφαρμογής Περιβαλλοντικής Νομοθεσίας για έλεγχο της διασυνοριακής μεταφοράς αποβλήτων (IMPEL TFS).

- 5.19.2.** Κατά το 2016, το Τμήμα Περιβάλλοντος συμμετείχε και στις τρεις προγραμματισμένες εκστρατείες του IMPEL TFS ελέγχοντας πέραν των 100 μεταφορών αποβλήτων. Οι έλεγχοι αφορούσαν:

- (α) Φυσικούς ελέγχους φορτώσεων σε λιμάνια της Κυπριακής Δημοκρατίας.
 (β) Φυσικούς ελέγχους σε οχήματα μεταφοράς αποβλήτων που προορίζονταν για εξαγωγή και σε σημεία φόρτωσης.
 (γ) Έλεγχο εγγράφων διασυνοριακής μεταφοράς αποβλήτων εταιρειών.

5.20. Συνεργασία με Αστυνομία Κύπρου

- 5.20.1.** Από το 2010 και στα πλαίσια εφαρμογής του Προγράμματος "ΑΥΓΕΙΑΣ", το Τμήμα Περιβάλλοντος έχει αναλάβει σε συνεργασία με το Τμήμα Τροχαίας της Αστυνομίας

Κύπρου, την διεξαγωγή ανά τακτά χρονικά διαστήματα, οδικών ελέγχων μεταφορών αποβλήτων σε διάφορα σημεία του οδικού δικτύου της Κυπριακής Δημοκρατίας και στα οδοφράγματα διέλευσης από και προς τα κατεχόμενα από τα Τουρκικά στρατεύματα μέρη της Κυπριακής Δημοκρατίας.

5.20.2. Το Τμήμα Περιβάλλοντος συμμετείχε σε εκστρατείες της Αστυνομίας για εξάλειψη κλοπών μετάλλων τον Μάιο και τον Νοέμβριο του 2016, κατά τη διάρκεια της οποίας ελέγχθηκαν συλλέκτες/μεταφορείς και εγκαταστάσεις διαχείρισης μεταλλικών αποβλήτων και εκδόθηκαν εξώδικες ρυθμίσεις για μη συμμορφώσεις.

5.21. Συνεργασία με Τμήμα Τελωνείων

5.21.1. Εδώ και αρκετό καιρό έχει αναπτυχθεί μία πολύ καλή συνεργασία μεταξύ του Τμήματος Περιβάλλοντος και του Τμήματος Τελωνείων όσον αφορά τον έλεγχο μεταφορών αποβλήτων από και προς την Κυπριακή Δημοκρατία.

5.21.2. Στα πλαίσια της συνεργασίας αυτής έγιναν εκπαιδευτικά σεμινάρια από το Τμήμα Περιβάλλοντος για καταρτισμό λειτουργών του Τμήματος Τελωνείων ώστε να μπορούν εύκολα να αναγνωρίζουν παράνομες μεταφορές αποβλήτων. Ταυτόχρονα έχει αναπτυχθεί κανάλι ανταλλαγής πληροφοριών για έγκαιρο και αποτελεσματικό έλεγχο παράνομων μεταφορών αποβλήτων.

5.21.3. Κατά τη διάρκεια του 2016, έγιναν στο Λιμάνι της Λεμεσού αρκετοί επί τόπου έλεγχοι φορτώσεων που αφορούσαν διασυνοριακή μεταφορά αποβλήτων στα πλαίσια εκστρατειών του Παγκόσμιου Οργανισμού Τελωνείων, σε συνεργασία με το Τμήμα Τελωνείων και την Αρχή Λιμένων.

6. ΤΟΜΕΑΣ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ

6.1. Η Σύμβαση Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την κλιματική αλλαγή και το Πρωτόκολλο του Κιότο

Η Συνθήκη Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για τις κλιματικές αλλαγές (UNFCCC) που τέθηκε σε ισχύ τον Μάρτιο του 1994 και το Πρωτόκολλο του Κιότο που τέθηκε σε ισχύ τον Φεβρουάριο του 2005 παρέχουν το διεθνές πλαίσιο για την αντιμετώπιση του φαινομένου της κλιματικής αλλαγής.

Η Συνθήκη που μέχρι σήμερα επικυρώθηκε από 194 χώρες, παρέχει το παγκόσμιο θεσμικό πλαίσιο για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και κεντρικός στόχος της είναι «η σταθεροποίηση των συγκεντρώσεων των αερίων του θερμοκηπίου στην ατμόσφαιρα σε επίπεδα που θα αποτρέψουν την επικίνδυνη παρέμβαση ανθρωπογενών παραγόντων με το κλιματικό σύστημα. Τέτοια επίπεδα θα επιτευχθούν μέσα σε χρονικό πλαίσιο κατάλληλο ώστε να επιτρέψει στα οικοσυστήματα να προσαρμοστούν φυσικά στην κλιματική αλλαγή, να διασφαλιστεί ότι η παραγωγή τροφίμων δεν απειλείται και να καθιστά δυνατή τη συνέχιση της οικονομικής ανάπτυξης με ένα βιώσιμο τρόπο».

Το Πρωτόκολλο του Κιότο που μέχρι σήμερα επικυρώθηκε από 194 χώρες, ορίζει νομικά δεσμευτικές οριακές τιμές εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, αρχικά για τις 37 βιομηχανικές χώρες, συμπεριλαμβανομένων όλων των κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης εκτός της Κύπρου και της Μάλτας, καθώς και για την Ευρωπαϊκή Ένωση ως ενιαία διεθνή οντότητα. Από την 1/1/2011 ορίστηκαν οριακές τιμές στο Παράρτημα Ι της Σύμβασης για την Μάλτα, ενώ από την 1/1/2013 για την Κύπρο. Τα μέρη του

Παραρτήματος Ι έχουν υποχρέωση να έχουν πολιτικές και μέτρα για μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου.

Με τη συμφωνία του Κιότο το 1997, ο ανεπτυγμένος κόσμος συμφώνησε όπως περιορίσει κατά την πρώτη περίοδο του Πρωτοκόλλου μεταξύ 2008 – 2012 τις οικίες εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου κατά 5% σε σχέση με τα επίπεδα του 1990. Τα τότε 15 κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης απέδειξαν τη στράτευσή τους στην εν λόγω διαδικασία όταν συμφώνησαν να συμβάλουν στον παγκόσμιο στόχο επιχειρώντας ακόμα μεγαλύτερες μειώσεις, δηλαδή 8% σε σχέση με τα επίπεδα του 1990 για την ίδια περίοδο.

Στην 18^η Διάσκεψη των Συμβαλλομένων Μερών (COP18) της Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την κλιματική αλλαγή, το Δεκέμβριο του 2012, συμφωνήθηκε μεταξύ άλλων η παράταση της ισχύς του Πρωτοκόλλου του Κιότο μέχρι το 2020. Η Κύπρος μαζί με τα υπόλοιπα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχουν αναλάβει τον ομαδικό στόχο μείωσης των εκπομπών κατά 20% μέχρι το 2020 σε σχέση με το 1990.

6.2. Εξελίξεις στον Τομέα της Κλιματικής Αλλαγής – Συμφωνία του Παρισιού

Στις 12 Δεκεμβρίου 2015, στην 21η Διάσκεψη των Μερών της Σύμβασης Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την κλιματική αλλαγή τον Δεκέμβριο του 2015, συμφωνήθηκε από τα Μέρη της Σύμβασης, η Συμφωνία του Παρισιού, με την Απόφαση 1/CP21.

Η εν λόγω Συμφωνία αποτελεί το αποκορύφωμα μιας σειράς προσπαθειών από την παγκόσμια κοινότητα για ουσιαστική αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Μετά από μια περιορισμένη συμμετοχή κάτω από το Πρωτόκολλο του Κιότο και την αποτυχία επίτευξης συμφωνίας στην Κοπεγχάγη το 2009, η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) δημιούργησε ένα ευρύ συνασπισμό από αναπτυσσόμενα και αναπτυσσόμενα κράτη που φιλοδοξούσαν να πετύχουν ένα καλό αποτέλεσμα στη Διάσκεψη του Παρισιού. Επομένως, πρόκειται για μια ιστορική Συμφωνία, την πιο σημαντική που έχει γίνει ποτέ στον τομέα του περιβάλλοντος και την πρώτη που περιλαμβάνει δράσεις από όλα τα κράτη στην υφήλιο. Η Συμφωνία στοχεύει στον περιορισμό της αύξησης της παγκόσμιας θερμοκρασίας και στην αποσύνδεση των εθνικών οικονομιών από τον ορυκτό πλούτο. Τα μέτρα που υιοθετήθηκαν αποβλέπουν στην επιβράδυνση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής εντός των επόμενων δεκαετιών.

Η Συμφωνία του Παρισιού θα αντικαταστήσει το Πρωτόκολλο του Κιότο, το οποίο υπεγράφη το 1992. Η νέα Συμφωνία, η οποία θα τεθεί σε ισχύ το 2020, φιλοδοξεί να μειώσει την υπερθέρμανση αρκετά πιο κάτω από τους 2°C σε σχέση με την προβιομηχανική εποχή ενώ μάλιστα θέτει ως στόχο τον περιορισμό της αύξησης σε 1,5°C, δεδομένου ότι αυτό θα μειώσει σημαντικά τους κινδύνους και τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής.

Οι παγκόσμιες εκπομπές άνθρακα θα πρέπει να αρχίσουν να μειώνονται το ταχύτερο δυνατό. Στο δεύτερο μισό του αιώνα οι εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα πρέπει να μειωθούν στα επίπεδα που μπορούν να απορροφούν τα δάση, έτσι ώστε να επιτευχθεί μια ισορροπία μηδενικών καθαρών εκπομπών. Όλες οι χώρες θα εγγραφούν σε κοινό σύστημα αναφοράς, παρακολούθησης και επιβεβαίωσης των εκπομπών.

Από το 2020 οι ανεπτυγμένες χώρες θα προσφέρουν βοήθεια 100 δισ. δολαρίων το χρόνο προκειμένου να βοηθήσουν τις αναπτυσσόμενες χώρες να στραφούν σε καθαρές πηγές ενέργειας και να αντιμετωπίσουν τις καταστροφές που φέρνει η κλιματική αλλαγή, με την υπόσχεση ότι το κονδύλι αυτό θα αυξηθεί στο μέλλον. Δεν υπάρχει

πάντως πρόβλεψη για οικονομική αποζημίωση των χωρών που πλήττονται από φυσικές καταστροφές λόγω ανόδου της θερμοκρασίας.

Λόγω των αντιδράσεων των ΗΠΑ, της Κίνας και άλλων χωρών, οι οποίες ανησυχούν για τις επιπτώσεις στην οικονομία, η Συμφωνία δεν θέτει νομικά δεσμευτικούς στόχους για τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου: καθεμία από τις 196 χώρες-μέρη της Σύμβασης Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την Κλιματική αλλαγή θα πρέπει να παρουσιάσει εθελοντικούς στόχους (Εθνικά Καθορισμένες Προθέσεις Συνεισφοράς) για τη μείωση ή συγκράτηση των εγχώριων εκπομπών, οι οποίοι θα επανεξετάζονται κάθε πέντε χρόνια από το 2018.

Όπως είναι γνωστό, τον Οκτώβριο του 2014 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ενέκρινε το πακέτο κλίμα και ενέργεια στο οποίο, μεταξύ άλλων, καθορίζεται δεσμευτικός στόχος μείωσης της εκπομπής αερίων θερμοκηπίου εντός της ΕΕ έως το 2030 κατά 40% σε σύγκριση με τις εκπομπές του 1990.

Ακολουθώντας, η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα Κράτη Μέλη της υπέβαλαν τις εθνικά καθορισμένες προθέσεις συνεισφοράς τους στις 6 Μαρτίου 2015, με δεσμευτικό στόχο μείωσης τουλάχιστον κατά 40 % των εγχώριων εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου έως το 2030 σε σύγκριση με το 1990.

Ο στόχος σε επίπεδο ΕΕ θα κατανεμηθεί μεταξύ του συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου εντός της ΕΕ (ΣΕΔΕ) και του στόχου που θα πρέπει να υλοποιήσουν συλλογικά τα κράτη μέλη στους τομείς εκτός του εν λόγω συστήματος. Ο τομέας ΣΕΔΕ θα πρέπει να επιτύχει μείωση 43% των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου το 2030 και ο τομέας εκτός ΣΕΔΕ μείωση 30%, αμφότεροι σε σύγκριση με το 2005.

Η συλλογική προσπάθεια για τον τομέα εκτός ΣΕΔΕ θα κατανεμηθεί μεταξύ των κρατών μελών, με κατάλληλο τρόπο και έγκαιρα λαμβάνοντας υπόψη σχετικά κριτήρια και κυρίως τον σχετικό πλούτο, βάσει του κατά κεφαλήν ΑΕΠ. Ως εκ τούτου, οι εθνικοί στόχοι μέχρι το 2030 για τα κράτη μέλη της ΕΕ θα διακυμανθούν από 0% - 40% σε σχέση με το 2005. Με βάση τα σχετικά κριτήρια ο στόχος μείωσης των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου που αναμένεται να καθορισθεί για την Κύπρο θα είναι μεταξύ 20 – 25 % από τα επίπεδα του 2005. Αυτό απαιτεί αλλαγές κυρίως στον τομέα της ηλεκτροπαραγωγής με κατάλληλη διείσδυση καθαρότερων καυσίμων (φυσικού αερίου) στην παραγωγή, προώθηση κατάλληλων πολιτικών και μέτρων για περεταίρω εξοικονόμηση ενέργειας και διείσδυση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Παράλληλα, θα πρέπει να επανεξεταστούν κατάλληλα και οι άλλοι επιμέρους τομείς, όπως των μεταφορών, της γεωργίας, της βιομηχανίας, της χρήσης γης και της διαχείρισης αποβλήτων.

Στις 22 Απριλίου 2016, πραγματοποιήθηκε τελετή υπογραφής της Συμφωνίας στη Νέα Υόρκη. Την εν λόγω Συμφωνία υπόγραψε εκ μέρους της Κυπριακής Δημοκρατίας ο Υπουργός Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, κ. Νίκος Κουγιάλης.

Στις 23 Δεκεμβρίου 2016 η Κυπριακή Δημοκρατία ολοκλήρωσε τη διαδικασία κύρωσης της Συμφωνίας του Παρισιού με τη θέσπιση του περί της Συμφωνίας του Παρισιού για την Κλιματική Αλλαγή (κυρωτικός) Νόμος του 2016 (Ν.30(III)/2016).

Η Κύπρος, παρά το φιλόδοξο στόχο που αναμένεται να αναλάβει, εκτιμάται ότι με την κατάρτιση και εφαρμογή των κατάλληλων πολιτικών και μέτρων προς επίτευξή του, πέραν της συμμετοχής της στη συλλογική μείωση της εκπομπής αερίων του θερμοκηπίου, θα ανεξαρτητοποιηθεί σε μεγάλο βαθμό από την εισαγωγή ορυκτών

καυσίμων, θα ενισχύσει την ανταγωνιστικότητά της, θα δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας και θα μεταβεί σε μια οικονομία χαμηλών εκπομπών άνθρακα. Παράλληλα, μέσα από το νέο πακέτο κλίμα και ενέργειας της Ε.Ε., η Κύπρος θα μπορεί να αξιοποιήσει κατάλληλα χρηματοδοτικά εργαλεία, τα οποία θα υποστηρίζουν την υλοποίηση των σχετικών πολιτικών και μέτρων.

6.3. Καταγραφή εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου

Σύμφωνα με το νέο Κανονισμό 525/2013, τα κράτη μέλη της Ε.Ε. πρέπει να υποβάλλουν ετησίως εκθέσεις καταγραφής εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Η τελική εθνική έκθεση της Κύπρου υποβλήθηκε στις 15 Ιουνίου 2016. Σύμφωνα με την εν λόγω έκθεση, οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου του 2014 αυξήθηκαν κατά 5,4% σε σχέση με το 2013, ενώ σε σχέση με το 1990 αυξήθηκαν κατά 49%.

Τον Σεπτέμβριο τύχαμε αξιολόγησης των εκθέσεων που υποβάλαμε προς τα Η.Ε. (UNFCCC) από ομάδα ειδικών των Ηνωμένων Εθνών και μας δόθηκε έκθεση σε σχέση με τις παραλείψεις και τα προβλήματα που μπορεί να παρουσιαστούν με τίτλο «*Potential Problems formulated in the course of the review of the 2015 and 2016 annual submissions of Cyprus and of the report to facilitate the calculation of the assigned amount of the second commitment period*».

Κατά το 2016 ετοιμάστηκαν και υποβλήθηκαν εκθέσεις σε σχέση με τις υποχρεώσεις της Κύπρου που απορρέουν από τη Συνθήκη Πλαίσιο για την Κλιματική Αλλαγή των Ηνωμένων Εθνών (UNFCCC) και του Κανονισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με τον μηχανισμό παρακολούθησης και υποβολής εκθέσεων σχετικά με τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου από τον τομέα του LULUCF (χρήσης γης, αλλαγής χρήσης γης και δασοπονίας).

6.4. Προβλέψεις εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου / πολιτικές και μέτρα για μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου.

Σύμφωνα με το νέο Κανονισμό 525/2013, τα κράτη μέλη της Ε.Ε. πρέπει να υποβάλλουν κάθε δύο χρόνια εκθέσεις οι οποίες περιλαμβάνουν τις προβλέψεις των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, και πολιτικές και μέτρα για μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Η τελική έκθεση υποβλήθηκε τον Μάρτιο του 2015. Σύμφωνα με τις προβλέψεις που παρουσιάζονται στην έκθεση οι εκπομπές της Κύπρου θα αυξηθούν κατά 43% μέχρι το 2030 σε σχέση με το 1990 σε περίπτωση που δεν ληφθούν μέτρα. Σε περίπτωση που υλοποιηθούν τα εξαγγελθέντα μέτρα μείωσης εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου οι εκπομπές θα αυξηθούν κατά 27% σε σχέση με το 1990.

6.5. Χρηματοδότηση και Κλιματική Αλλαγή

Σύμφωνα με τον Κανονισμό 525/2013, τα κράτη μέλη της ΕΕ πρέπει να υποβάλλουν ετησίως έκθεση στην οποία θα παρουσιάζονται στοιχεία για τη χρηματοδότηση αναπτυσσόμενων χωρών για αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Η εν λόγω έκθεση υποβλήθηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 7 Οκτωβρίου 2014 και παρουσίαζε στοιχεία για το έτος 2013. Η Κυπριακή Δημοκρατία κατά το 2016, δεν είχε συνεισφέρει στη χρηματοδότηση αναπτυσσόμενων χωρών. Λαμβάνοντας υπόψη τα υψηλά επίπεδα του δημόσιου χρέους στην Κυπριακή οικονομία, κρίθηκε σκόπιμη η αναβολή της δέσμευσης της Κύπρου για συνεισφορά στη διεθνή μακροχρόνια χρηματοδότηση της κλιματικής αλλαγής, τα αμέσως επόμενα χρόνια.

6.6. Σύστημα Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπής Αερίων του Θερμοκηπίου

Κατά το 2016 συνεχίστηκε η εφαρμογή της Ευρωπαϊκής Οδηγίας 2003/87/ΕΚ η οποία μεταφέρθηκε στον Εθνικό μας δίκαιο με την Νομοθεσία Ν110(Ι)/2011 σχετικά με την θέσπιση Συστήματος Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπής αερίων του θερμοκηπίου εντός της Κοινότητας. Συγκεκριμένα υλοποιήθηκαν τα ακόλουθα:

- (α) Υποβολή ετήσιας έκθεσης: Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 21 της Οδηγίας τα κράτη μέλη υποβάλουν ετησίως στην Επιτροπή έκθεση σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπής στην βάση ερωτηματολογίου που εκδίδει η Επιτροπή. Η Εθνική έκθεση υποβλήθηκε τον Ιούνιο του 2016.
- (β) Παρακολούθηση, επαλήθευση και υποβολή εκθέσεων για Αερομεταφορείς: Εφαρμογή των προνοιών του Νόμου 110(Ι)/2011 για τους φορείς εκμετάλλευσης αεροσκαφών ως εξής:
- Εξέταση και έγκριση των σχεδίων παρακολούθησης εκπομπών που υπέβαλαν οι φορείς εκμετάλλευσης αεροσκαφών.
 - Εξέταση των επαληθευμένων εκθέσεων για τις ετήσιες εκπομπές.
 - Άνοιγμα των λογαριασμών φορέα εκμετάλλευσης αεροσκαφών στο Ευρωπαϊκό Μητρώο από τον Εθνικό Διαχειριστή μετά την υποβολή σχετικού αιτήματος και απαιτούμενων πληροφοριών των φορέων εκμετάλλευσης αεροσκαφών.
- (γ) Αδειοδότηση, παρακολούθηση, επαλήθευση και υποβολή εκθέσεων για Σταθερές Εγκαταστάσεις: εφαρμογή των προνοιών του Νόμου 110(Ι)/2011 για τους φορείς εκμετάλλευσης σταθερών εγκαταστάσεων. Συγκεκριμένα υλοποιήθηκαν τα ακόλουθα:
- Εξέταση και έγκριση των σχεδίων παρακολούθησης εκπομπών που υπέβαλαν οι 11 φορείς εκμετάλλευσης σταθερών εγκαταστάσεων (Τουβλοποιεία, τσιμεντοποιείο, κεραμοποιεία και Ηλεκτροπαραγωγικοί σταθμοί ΑΗΚ).
 - Εξέταση και έγκριση των επαληθευμένων εκθέσεων για τις ετήσιες εκπομπές.
 - Ετήσια έκθεση για την πρόοδο των επενδύσεων που υπέβαλε η ΑΗΚ.

6.7. Δημοπράτηση Δικαιωμάτων εκπομπών

Με βάση το άρθρο 21(1) του Νόμου 110(Ι)/2011 από το 2013 τίθενται σε πλειστηριασμό όλα τα δικαιώματα τα οποία δεν κατανέμονται δωρεάν. Με βάση τον κανονισμό της Επιτροπής Αρ. 1031/2010 έγινε ο καθορισμός και η κατανομή των δικαιωμάτων δημοπράτησης των κρατών μελών της ΕΕ. Με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, τον Δεκέμβριο του 2013, εγκρίθηκε σχετική Συμφωνία η οποία υπεγράφη μεταξύ του Υπουργείου Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος και του Χρηματιστηρίου Αξιών Κύπρου για τον εκπλειστηριασμό των καθορισμένων ποσοτήτων δικαιωμάτων στην κοινή Ευρωπαϊκή Πλατφόρμα και είσπραξη του πλειστηριάσματος προς την Κυπριακή Δημοκρατία. Αναφορικά με τη Δημοπράτηση Δικαιωμάτων Εκπομπής Αερίων του Θερμοκηπίου πραγματοποιήθηκαν 7 δημοπρατήσεις δικαιωμάτων εκπομπής αερίων του θερμοκηπίου με καθαρά έσοδα για την Κυπριακή Δημοκρατία €312.748. Στις 21 Ιουλίου 2016 υποβλήθηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή έκθεση σχετικά με την χρήση των εσόδων κατά τη διάρκεια του έτους 2015 από τις δημοπρατήσεις δικαιωμάτων εκπομπής αερίων του θερμοκηπίου.

6.8. Διαχείριση των εσόδων από την Δημοπράτηση

Σύμφωνα με το άρθρο 21(3) του Νόμου 110(Ι)/2011, τουλάχιστον 50% των εσόδων από

την δημοπράτηση πρέπει να διατίθενται για συγκεκριμένους σκοπούς μείωσης εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου από το 2013. Το 2016 διατέθηκε ποσό των €2 εκατομμυρίων στο Ταμείο ΑΠΕ και ΕΞΕ.

6.9. Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή

Λαμβάνοντας υπόψη τις τρέχουσες και τις αναμενόμενες μεταβολές του κλίματος και των επιπτώσεων τους στην Κύπρο, το Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, ανέλαβε τον συντονισμό των προσπάθειών, για την ανάπτυξη της Εθνικής Στρατηγικής για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή.

Σε πρώτη φάση, στα πλαίσια του συγχρηματοδοτούμενου ευρωπαϊκού προγράμματος Life+CYPADAPT, προσδιορίστηκαν τα ακόλουθα:

- Καταγραφή των παρατηρούμενων κλιματικών αλλαγών στην Κύπρο
- Εκτίμηση των επιπτώσεων των παρατηρούμενων κλιματικών αλλαγών, της υφιστάμενης ικανότητας προσαρμογής και της ευπάθειας της Κύπρου σε αυτές τις κλιματικές αλλαγές.
- Εκτίμηση των μελλοντικών κλιματικών αλλαγών στην Κύπρο με τη χρήση κλιματικών μοντέλων.
- Εκτίμηση των επιπτώσεων των μελλοντικών κλιματικών αλλαγών, της μελλοντικής ικανότητας προσαρμογής και της ευπάθειας της Κύπρου.
- Προσδιορισμός των προτεινόμενων δράσεων προσαρμογής στις επιπτώσεις των κλιματικών αλλαγών.
- Ιεράρχηση των δράσεων προσαρμογής και ενδεικτική κοστολόγηση τους (όπου ήταν εφικτό).

Στη συνέχεια ακολούθησε η εκπόνηση ειδικής μελέτης για την εκτίμηση των κινδύνων από την κλιματική αλλαγή και την κατηγοριοποίηση αυτών, ώστε σε συνδυασμό με τα πιο πάνω να καταρτιστεί η Εθνική Στρατηγική για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή.

Μετά από δημόσια διαβούλευση καθώς και κατ' ιδίαν διαβουλεύσεις με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς, διαμορφώθηκε εισήγηση για την κατάρτιση της Εθνικής Στρατηγικής για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή.

Η Εθνική Στρατηγική Προσαρμογής στοχεύει στην ενίσχυση της ικανότητας προσαρμογής της Κύπρου στις παρατηρημένες και προβλεπόμενες μεταβολές του κλίματος και αποσκοπεί στην αποτελεσματική πρόληψη και αντιμετώπιση των αρνητικών επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, με τον πιο ενδεδειγμένο και αποτελεσματικό τρόπο και με την καλύτερη αξιοποίηση των προκλήσεων και ευκαιριών, που μπορεί να προκύψουν.

6.10. Πρωτόκολλο για την Προστασία της Μεσογείου Θαλάσσης από τη Ρύπανση που προέρχεται από την Εξερεύνηση και την Εκμετάλλευση της Υφαλοκρηπίδας και του Θαλάσσιου Βυθού και του Υπεδάφους της (Offshore Protocol) της Σύμβασης της Βαρκελώνης.

Η Κύπρος, ως μέλος της Σύμβασης για την Προστασία της Μεσογείου Θάλασσας κατά της Ρύπανσης, γνωστή ως Σύμβαση της Βαρκελώνης, με τους νόμους «Περί Σύμβασης για την Προστασία της Μεσογείου Θάλασσας από τη Ρύπανση και περί Συναφών Πρωτοκόλλων (Κυρωτικοί Νόμοι) του 1979 και του 2001» έχει κυρώσει το πρωτόκολλο για την Προστασία της Μεσογείου από Ρύπανση που προέρχεται από την Εξερεύνηση

και Εκμετάλλευση της Υφαλοκρηπίδας και του Βυθού και Υπεδάφους Θαλασσών (Off-shore Protocol). Σύμφωνα με τις πρόνοιες του Πρωτοκόλλου, αυτό τίθεται σε εφαρμογή με την κύρωση του από έξι τουλάχιστον Μέρη της Σύμβασης. Με την κύρωση του Πρωτοκόλλου από τη Συρία (22/2/2011), αυτό έχει πλέον τεθεί σε εφαρμογή από τις 24/3/2011, και ως εκ τούτου η Κύπρος θα πρέπει να εφαρμόζει τις πρόνοιες του. Σημειώνεται ότι, το Πρωτόκολλο το έχουν κυρώσει μέχρι τώρα η Κύπρος, η Αλβανία, η Λιβύη, το Μαρόκο, η Τυνησία, η Συρία και η Ευρωπαϊκή Ένωση.

Τον Ιούνιο 2014 πραγματοποιήθηκε συνάντηση της Ομάδας Εργασίας για την εφαρμογή του Πρωτοκόλλου όπου παρουσιάστηκε και συζητήθηκε το Σχέδιο Δράσης που θα κληθούν τα Συμβαλλόμενα Μέρη της Σύμβασης της Βαρκελώνης να διαβουλευθούν και να συμφωνήσουν. Το Σχέδιο Δράσης περιλαμβάνει συγκεκριμένους στόχους με χρονοδιαγράμματα που θα συμβάλουν στη δημιουργία και ανάπτυξη προτύπων και καθοδηγητικών εγγράφων εφαρμογής του Πρωτοκόλλου, προγραμμάτων παρακολούθησης και ελέγχου, μηχανισμών ενημέρωσης του κοινού, διακρατικών συνεργασιών, επιστημονικών ερευνών, μηχανισμών οικονομικής στήριξης της εφαρμογής του Σχεδίου Δράσης κλπ.

Αρμόδια Αρχή για την εφαρμογή του Πρωτοκόλλου είναι ο Υπουργός Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος.

Μέσω του Πρωτοκόλλου προβλέπεται αδειοδότηση και παρακολούθηση, από την Αρμόδια Αρχή, οποιουδήποτε φυσικού ή νομικού προσώπου ο οποίος είναι εξουσιοδοτημένος από την Κυπριακή Δημοκρατία να διεξάγει τις πιο κάτω δραστηριότητες εξερεύνησης ή/και εκμετάλλευσης των ορυκτών πόρων της θαλάσσιας περιοχής της Κύπρου:

(α) Δραστηριότητες επιστημονικής έρευνας που αναφέρονται στους πόρους του βυθού και του υπεδάφους του.

(β) Δραστηριότητες διερεύνησης:

- Σεισμολογικές δραστηριότητες, επισκοπήσεις, χαρτογραφήσεις του βυθού και του υπεδάφους του, δειγματοληψίες,
- Διερευνητικές γεωτρήσεις,
- Δραστηριότητες εκμετάλλευσης:
- Δημιουργία εγκαταστάσεων προς το σκοπό της ανάκτησης πόρων, καθώς και δραστηριότητες συνδεδεμένες με τις πιο πάνω εγκαταστάσεις,
- Γεωτρήσεις ανάπτυξης,
- Ανάκτηση, επεξεργασία και αποθήκευση,
- Μεταφορά στη ξηρά μέσω αγωγών και φόρτωσης πλοίων,
- Συντήρηση, επισκευές και άλλες βοηθητικές εργασίες.

Απώτερος σκοπός της πιο πάνω αναφερόμενης άδειας είναι η προστασία της Μεσογείου Θάλασσας και πριν τη χορήγηση της, η Αρμόδια Αρχή θα πρέπει να πεισθεί ότι η εγκατάσταση/ εξοπλισμός έχει κατασκευασθεί σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα και τη διεθνή πρακτική και ότι ο χειριστής έχει την τεχνική ικανότητα και την οικονομική δυνατότητα να διενεργήσει τις παραπάνω δραστηριότητες. Η άδεια περιλαμβάνει (ανάλογα με τη δραστηριότητα αδειοδότησης) τα πιο κάτω:

(α) Προσδιορισμό των δραστηριοτήτων.

(β) Περίοδο ισχύος.

(γ) Καθορισμό γεωγραφικών ορίων της περιοχής που υπόκειται στη χορήγηση της άδειας.

- (δ) Τεχνικές προϋποθέσεις και εξουσιοδοτημένες εγκαταστάσεις.
- (ε) Όρους που αφορούν μέτρα, τεχνικές ή μεθόδους που αποσκοπούν να μειώσουν στο ελάχιστο τους κινδύνους ζημιάς οφειλόμενης σε ρύπανση που προέρχεται από τις δραστηριότητες.
- (στ) Κυρώσεις για παράβαση των υποχρεώσεων που απορρέουν από το Πρωτόκολλο ή για τη μη τήρηση εθνικών νόμων ή κανονισμών εφαρμογής του Πρωτοκόλλου ή για τη μη εκπλήρωση των ειδικών όρων που τίθενται στην άδεια.

Κατά το έτος 2016 έχουν εκδοθεί έξι 6 άδειες, πέντε για διερευνητικές γεωτρήσεις, και μια για σεισμολογική δραστηριότητα διερεύνησης. Πραγματοποιήθηκε αδειοδότηση δράσεων εξόρυξης υδρογονανθράκων στο πλαίσιο του Υπεράκτιου Πρωτοκόλλου με βάση τη Σύμβαση της Βαρκελώνης για την προστασία της Μεσογείου Θάλασσας από τη ρύπανση. Εκδόθηκε Άδεια Εξερεύνησης για τα σεισμολογικές δραστηριότητες διερεύνησης υδρογονανθράκων στην εταιρεία PGS εντός του ερευνητικού τεμαχίου 10 και σε μέρος των ερευνητικών τεμαχίων 5, 6, 7 και 11 της ΑΟΖ.

6.11. Ουσίες που Καταστρέφουν τη Στιβάδα του Όζοντος

Το 1992, η Κύπρος επικύρωσε το Πρωτόκολλο του Μοντρεάλ για τις ουσίες που καταστρέφουν τη στιβάδα του όζοντος και στη συνέχεια όλες τις σχετικές του τροποποιήσεις. Το Πρωτόκολλο του Μοντρεάλ είναι η Διεθνής Σύμβαση με στόχο την προστασία της στιβάδας του όζοντος, μέσα από ένα σταδιακό έλεγχο στη χρήση και τελικά τον τερματισμό της χρήσης ουσιών που την καταστρέφουν. Το 2011 έχει ψηφιστεί ο περί των Ουσιών που Καταστρέφουν τη Στιβάδα του Όζοντος Νόμος 16(Ι)/2011 καθώς και ο Κ.Δ.Π. 66/2011 για τις υποχρεώσεις όσων τις χρησιμοποιούν. Στα πλαίσια του νομοθετικού αυτού πλαισίου, τέθηκαν σε εφαρμογή όλες οι πρόνοιες της Κοινοτικής Νομοθεσίας 1005/2009/ΕΚ.

Κατά το 2016 έγιναν έλεγχοι στο τελωνείο από τους υφιστάμενους λειτουργούς καθώς και από λειτουργούς του Τμήματος Περιβάλλοντος ανά το Παγκύπριο. Έχει, επίσης, μειωθεί στο ελάχιστο, σύμφωνα με τις οδηγίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η εισαγωγή των ουσιών αλλά και των προϊόντων που εξαρτώνται από αυτές, από τρίτες χώρες. Η εισαγωγή και εξαγωγή ελεγχόμενων ουσιών γίνεται μόνο με ειδική άδεια από την ΕΕ.

Ετοιμάστηκε και υποβλήθηκε ετήσια έκθεση προς τον Περιβαλλοντικό Οργανισμό των Ηνωμένων Εθνών UNEP σύμφωνα με το Πρωτόκολλο του Μόντρεαλ για τις ουσίες που καταστρέφουν τη στιβάδα του όζοντος.

6.12. Φθοριούχα Αέρια του Θερμοκηπίου

Με τον Κανονισμό 842/2006/ΕΚ ρυθμίζονται η συγκράτηση, χρήση, ανάκτηση και καταστροφή ορισμένων φθοριούχων αερίων του θερμοκηπίου, καθώς και η σήμανση και διάθεση προϊόντων και εξοπλισμού που περιέχουν τα αέρια αυτά. Το 2008 υιοθετήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή οι Κανονισμοί 303/2008/ΕΚ, 304/2008/ΕΚ, 305/2008/ΕΚ, 306/2008/ΕΚ και 307/2008/ΕΚ για την πιστοποίηση εταιρειών και προσωπικού που ασχολούνται με τον σταθερό εξοπλισμό ψύξης, κλιματισμού και αντλιών θερμότητας, μόνιμα συστήματα πυροπροστασίας και πυροσβεστήρες, συσκευές χειρισμού και προστασίας υψηλής τάσης, ορισμένους διαλύτες που περιέχουν ορισμένα αέρια του θερμοκηπίου και μηχανοκίνητα που περιέχουν ορισμένα αέρια του θερμοκηπίου. Με βάση τους Κανονισμούς αυτούς εισάγεται και η υποχρεωτική κατάρτιση και πιστοποίηση του προσωπικού και των εταιριών που ασχολούνται στον τομέα αυτό. Το 2014 ολοκληρώθηκε η διαδικασία στο Συμβούλιο και ακολούθως στο

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, για την αναθεώρηση τους Κανονισμού για τα φθοριούχα αέρια του θερμοκηπίου. Ο καινούριος κανονισμός ο οποίος εφαρμόστηκε από την 01.01.15, θα είναι πολύ αυστηρός ως προς τις πρόνοιες χρήσης και παραγωγής των εν λόγω αερίων, περιλαμβάνει μεταξύ άλλων α) χρονοδιάγραμμα απόσυρσης των φθοριούχων αερίων, β) αντικατάσταση αυτών με αέρια με χαμηλότερο GWP, γ) αλλαγή στον τρόπο ελέγχου διαρροών από τους χειριστές αερίων σύμφωνα με το GWP του αερίου, δ) επέκταση των υποχρεώσεων ελέγχων διαρροών στα οχήματα, ε) απαγόρευση συντήρησης εξοπλισμού αναλόγως του αερίου που περιέχει, στ) αυξημένες υποχρεώσεις εκθέσεων από τους εισαγωγείς και ζ) ριζοσπαστικές αλλαγές στον τρόπο διάθεσης αερίων στην αγορά (place on the market).

Στο τέλος του 2010 ψηφίστηκαν από την Βουλή σχετικά Νομοσχέδια με σκοπό την εναρμόνιση των πιο πάνω Κανονισμών στην Κυπριακή Δημοκρατία οι οποίοι εφαρμόζονται από τις αρχές του 2011. Παράλληλα, συνεχίζεται με επιτυχία η αξιολόγηση των χειριστών αερίων στα κέντρα εκπαίδευσης και αξιολόγησης τους. Το Τμήμα Περιβάλλοντος πιστοποιεί τους επιτυχόντες. Ο αριθμός των χειριστών που έχουν πιστοποιηθεί έχει ξεπεράσει τους 2500 και οι εταιρείες που ασχολούνται με φθοριούχα αέρια του θερμοκηπίου έχουν ξεπεράσει τις 500. Έλεγχοι λαμβάνουν χώρα από λειτουργούς του Τμήματος Περιβάλλοντος ανά το Παγκύπριο για συμμόρφωση με τις πρόνοιες αυτές σε τακτική βάση. Το έτος 2016 οι έλεγχοι αυτοί αυξηθήκαν.

Πραγματοποιήθηκε στις 20.06.2016 παγκύπρια εκστρατεία ελέγχου των πωλητών φθοριούχων αερίων σε σχέση με τις πρόνοιες της νομοθεσίας και με τις υποχρεώσεις τους που προκύπτουν από την καινούρια κοινοτική νομοθεσία.

Έγινε πιστοποίηση 1000 χειριστών φθοριούχων αερίων στην Κύπρο και από Ελλάδα.